

T.C.

YENİYÜZYIL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI

ULUSLARARASI EROİN TİCARETİNDE TÜRKİYE’NİN ROLÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

OĞUZHAN ŞİŞMAN

TEZ DANIŞMANI

YRD. DOÇ. DR. AHMET ÖZCAN

İSTANBUL, 2016

T.C.
YENİ YÜZYIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ ONAY BELGESİ

SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER Anabilim Dalı SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER Bilim Dalı YÜKSEK LİSANS öğrencisi OĞUZHAN ŞİŞMAN “ULUSLARARASI EROİN TİCARETİNDE TÜRKİYE’NİN ROLÜ” adlı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulunun 21/09/2016 tarih ve 2016/31 - 6 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 29/09/2016

Öğretim Üyesi Adı ve Soyadı		İmzası
1.	Tez Danışmanı Yrd. Doç. Dr. Ahmet Özcan	
2.	Jüri Üyesi Yrd. Doç. Dr. Hüdayi SAYIN	
3.	Jüri Üyesi Yrd. Doç. Dr. Mehmet BARDAKÇI	

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İçindekiler	I
Kısaltmalar Listesi	III
Şekiller	VI
Tablolar	VII
Önsöz/ Abstract	VII
Giriş	1

BİRİNCİ BÖLÜM: AFYON VE TÜREVLERİ

1. Uyuşturucuya Gelen Bakış	4
2. Afyon ve Türevi Uyuşturucular	7
2.1. Afyon Sakızının Bileşenleri	7
2.2. Morfin	7
2.3. Haşhaşın Gelişim Hikâyesi ve Afyon Sakızı Mahsulü	7
2.4. Hasat İşlemi	8
2.5. Eroin İmali	9
2.6. Eroinin Özellikleri	10
3. Dünya Afyon Ekimi	10

İKİNCİ BÖLÜM: TÜRKİYE'DE UYUŞTURUCU KAÇAKÇILIĞI FAALİYETLERİ VE YAPILAN MÜCADELE

1. Türkiye'nin Uyuşturucu İle Mücadele Politikası	16
1.1. AB İlerleme Raporlarında Türkiye'nin Uyuşturucu İle Mücadelesi	20
1.2. Osmanlı Devleti ve Türkiye'de Uluslararası Sözleşmeler	22
1.3. İşbirliği Yapılan Uluslararası ve Bölgesel Örgütler	24
1.4. Erken Uyarı Sistemi ve Yeni Psiko-Aktif Maddeler	27
2. Türkiye'de Eroinin Seyri	28
3. Türkiye'de Yasal Haşhaş Ekimi	33
4. Asetik Anhidrit	34
4.1. Asetik Anhidrit Rotası	36

4.2. Baz Morfin Yakalamalarındaki Düşüş	37
5. Türkiye’de Diğer Uyuşturucu Maddelerin Kaçakçılığı Faaliyetleri	37
5.1. Kokain	38
5.2. Sentetik Uyuşturucular	39
5.3. Esrar	41
6. Uyuşturucu Organizasyonlarında Örgüt Yapısı	43
15.1. Örgüt Tanımı ve Unsurları	43
15.2. Örgüt Yapısı	44

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: EROİN TİCARETİNİN İKTİSADİ COĞRAFYASI

1. Afganistan’da Yasadışı Uyuşturucu Üretimi	48
2. Afgan Eroininin Avrupa’ya Seyri	52
3. Balkan Rotası	53
3.1. Balkan Rotasının Tasnifi	54
3.1.1. Kuzey Balkan Rotası	58
3.1.2. Güney Balkan Rotası	59
3.1.3. Batı Balkan Rotası	59
3.2. Balkan Güzergâhının Eroin Ekonomisine Etkisi	61
3.3. Balkan Rotası Türkiye İçeri Güzergâhları	63
3.4. Balkan Rotasının Yurt İçeri Eroin Piyasasına Etkisi	65
3.5. Balkan Rotasında Türkiye’ye Komşu Ülkelerin Eroin Kaçakçılığı Yönünden Değerlendirilmesi	66
4. Güney Rotası	68
4.1. Afrika Rotası	70
4.2. Güney Rotasında Türkiye’ye Komşu Ülkelerin Eroin Kaçakçılığı Yönünden Değerlendirilmesi	72
5. Kuzey Rotası	72
5.1. Kuzey Yolu	73
5.2. Güney Yolu (Karadeniz Rotası)	74
5.3. Kuzey Rotasında Türkiye’ye Komşu Ülkelerin Eroin Kaçakçılığı Yönünden Değerlendirilmesi	76
Sonuç	78
Kaynakça	80

KISALTMALAR LİSTESİ

- AB** : Avrupa Birliği
- ABD** : Amerika Birleşik Devletleri
- BAE** : Birleşik Arap Emirlikleri
- AİDS** : Acquired Immune Deficiency Syndrome
- AMATEM** : Alkol ve Madde Bağımlılığı Araştırma Tedavi ve Eğitim Merkezi
- ASEAN** : Association Of Southeast Asian Nations/Güneydoğu Asya Uluslar Birliği
- BM** : Birleşmiş Milletler
- CELAD** : Uyuşturucu Koordinasyon Heyeti
- ÇAMATEM** : Çocuk Alkol Ve Madde Bağımlılığı Araştırma Tedavi ve Eğitim Merkezi
- DOCCU** : Deparment Of Corrections Credit Union/Ekonomik İşbirliği Teşkilatı
Uyuşturucu ve Organize Suçlar Koordinasyon Birimi
- ECAD** : European Cities Against Drugs/Uyuşturucuya Karşı Avrupa Şehirler Birliği
- EGM** : Emniyet Genel Müdürlüğü
- EMCDDA** : European Monitoring Centre For Drugs And Drug Addiction/Avrupa
Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi
- EWS** : Early Warning System/Erken Uyarı Sistemi
- FATA** : Federally Administered Tribal Areas/Federal Olarak Yönetilen Aşiret Alanı
- FSKN** : Federal Drug Control Service Of The Russian Federation/Rusya Federal
Narkotik Denetimi Servisi
- GCC-CICCD** : Gulf Cooperation Council - Criminal Information Center To Combat
Drugs/Körfez Ülkeleri Uyuşturucu İle Mücadele Suç İstihbarat Merkezi
- GSYİH** : Gayri Safi Yurt İçi Hasıla

HIV	: Human Immunodeficiency Virus / İnsan Bağışıklık Yetmezlik Virüsü
HONLEA	: Heads Of National Drug Law Enforcement Agencies/Bm Uyuşturucu Kaçakçılığı İle Mücadele Eden Ulusal Kuruluş Bölüm Başkanları
IDEC	:International Drug Enforcement Conference/Uluslararası Uyuşturucuyla Mücadele Konferansı
INCB	: International Narcotics Control Board/Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Kurulu
ISAF	: International Security Assistance Force/Uluslararası Güvenlik Destek Gücü
KKTC	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
KOM	: Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı
MASAK	: Mali Suçları Araştırma Kurumu
MEDNET	:The Mediterranean Network For Co-Operation On Drugs And Addictions/ Uyuşturucu Ve Madde Bağımlılığı İle Mücadele İşbirliği Akdeniz Bilgi Ağı
NATO	: North Atlantic Treaty Organization/Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü
OYUTAK	: Sub-Commission On Illicit Drug Traffic And Related Matters İn The Near And Middle East/Yakın Ve Ortadoğu Yasadışı Uyuşturucu Ticareti Alt Komisyonu
REİTOX	: European Information Network On Drugs And Drug Addiction/Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı Enformasyon Ağı
SOCA	: Serious Organised Crime Agency/İngiltere Organize Suçlar Dairesi
TADOC	: Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi
TMO	: Toprak Mahsulleri Ofisi
TUBİM	: Türkiye Uyuşturucu Ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi
UKBA	: United Kingdom Border Agency/İngiltere Sınır Birimi
UMK	: Uyuşturucu Maddeler Komisyonu

UNODC : United Nations Office On Drugs And Crime /Birleşmiş Milletler
Uyuşturucu ve Suç Ofisi

YÖK : Yüksek Öğretim Kurumu

ŞEKİLLER

	Sayfa
Şekil 1.1. Haşhaşın Çizilmesi İşlemi	9
Şekil 1.2. Afyon ve Türevlerinin Dünyadaki Dolaşımı	11
Şekil 1.3. ASEAN Ülkeleri Ro-Ro Taşımacılığı Rotası	12
Şekil 2.1. 7 Ağustos 1972 Hürriyet Gazetesi Haberi	17
Şekil 3.1. Eroinin Balkanlara Geçişi ve 3 Farklı Balkan Güzergâhı	54
Şekil 3.2. Türkiye’den Bulgaristan’a Giren Eroin ve Buradan Dağılımı	55
Şekil 3.3. 2011 Yılı Türkiye ve Avrupa’nın Eroin Yakalamaları	57
Şekil 3.4. Kuzey Balkan Rotası	58
Şekil 3.5. Güney Balkan Rotası	59
Şekil 3.6. Batı Balkan Rotası	60
Şekil 3.7. Türkiye İçi Eroin Güzergâhları	65
Şekil 3.8. Afganistan-Pakistan Uyuşturucu Güzergâhı	68
Şekil 3.9. Hürmüz Boğazı	69
Şekil 3.10. Eroinin Afrika’ya Giriş Noktalarında Yakalama Miktarları	71
Şekil 3.11. Kuzey Rotası	73
Şekil 3.12. Karadeniz’deki Ro-Ro Taşımacılığının Bağlantılı Olduğu Limanlar	75

TABLÖLAR

	Sayfa
Tablo 1.1. Eroin Üreticisi Ülkelerin Yıllara Göre Üretim Miktarları	11
Tablo 1.2. 1995-2014 Yılları Küresel Eroin Üretim, Tüketim ve Eroin Stokunu Beraber Gösteren Grafik	13
Tablo 1.3. Küresel Eroin İmali	15
Tablo 2.1. 2012 Yılında Dünyada En Fazla Eroin Yakalayan Ülkeler (ton)	28
Tablo 2.2. 2012 Yılında Ab ve Türkiye'deki Eroin Yakalamaları (kg)	29
Tablo 2.3. 2002-2012 Yılları Türkiye, İnan ve Avrupa'da Eroin Yakalamalarının Karşılaştırılması	29
Tablo 2.4. Türkiye'de Yıllara Göre Yakalanan Eroin Miktarı (kg)	32
Tablo 2.5. Türkiye'de En Fazla Eroin Yakalanan On İl Ve Yakalama Miktarları (kg)	32
Tablo 2.6. Ülkemizde Her Geçen Yıl Düşen Asetik Anhidrit Yakalamaları	36
Tablo 3.1. Afganistan'da Artan Ekim Alanı	50
Tablo 3.2. Avrupa'ya Ulaşan Eroinin İzlediği Rotaların İhtiva Ettiği Oran	53
Tablo 3.3. Güneydoğu Avrupa ve Türkiye' De Ele Geçirilen Eroin Vakaları	56
Tablo 3.4. Bulgar Gümrüğünde Yapılan Yakalamaların Tüm Bulgaristan'a Oranı	56
Tablo 3.5. Türkiye, Doğu ve Batı Avrupa Eroin Yakalamaları	58
Tablo 3.6. Ülkeler Bazında Eroinin Toplam Satışta kg/dolar Fiyatı	63

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında; küresel uyuşturucu kaçakçılığının Türkiye'yi en çok ilgilendiren yönü yasadışı eroin ticareti ele alınmıştır. Türkiye'nin eroin üreticisi Güney Batı Asya ülkeleri ve maddenin en büyük pazarı Avrupa ülkeleri arasındaki transit rolü, maddenin üretim koşulları, sevkiyatında izlenen güzergâhların detaylı analizi, bu faaliyetleri gerçekleştiren örgütlerin yapısı incelenmiştir. Afganistan kaynaklı uyuşturucunun kaçakçılık güzergâhında bulunan ülkelere etkileri, komşularımızın uyuşturucuyla mücadeledeki durumları, rolleri değerlendirilmiştir. Ayrıca Türkiye'nin ulusal ve uluslararası politikası, iş birliği, AB ilerleme raporlarına yansıyan yönüyle mücadelesi ortaya konmuştur.

Çalışmanın vücuda gelmesinde manevi destek ve sevgilerini bir an olsun eksik etmeyen sevgili aileme, tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Ahmet Özcan'a, tecrübelerini esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Hüdayi SAYIN, Yrd. Doç. Dr. Mehmet BARDAKÇI' ya sonsuz teşekkürlerimi sunmayı borç bilirim.

ABSTRACT

This thesis work focused on illegal heroin trafficking that is the major concern for Turkey among different types of narcotics smuggling. Turkey's transit role between southwest asian cultivator and manufacturer countries and European countries which are esteemed as the largest market of drugs; circumstances of production; detailed analysis of transportation routes and the structure of drug cartels are examined and revealed.

The impacts of the drugs, originating from Afghanistan, on the countries which are located along the route; the attitudes of Turkey's neighbour countries towards narcotics campaigns and additionally Turkey's national and international drug policy that is shown in the European Union's progress reports are analyzed in detail.

Special thanks to my beloved wife and family owing to their moral support and love, my thesis advisor Assist. Prof. Dr. Ahmet Özcan, Assist. Prof. Dr. Hüdayi SAYIN, Assist. Prof. Dr. Mehmet BARDAKÇI.

GİRİŞ

Günümüz uyuşturucu kaçakçılığı ülke sınırlarını aşarak uluslararası bir görünüm kazanmıştır. 234 Milyon uyuşturucu kullanıcısının olduğu dünyada bağımlı sayısının her geçen gün artması, her nevi uyuşturucu ticaretinin yüksek kâr payı, terörist faaliyetler, dünyadaki siyasal değişimler ve teknolojik gelişmeler uyuşturucu üretimi ve kaçakçılığını hızlandırmış ve sorunu küresel hale getirmiştir. Dünya genelinde küçük ve hafif silahlar ile insan kaçakçılığı ile birlikte küresel suç ekonomisini en önemli sektörü olan uyuşturucu ticareti faaliyetlerinin küresel anlamda yıllık 320 milyar dolar ciroluk bir parayı çevirdiği tahmin edilmektedir. Bu miktarın 68 milyar dolarını 16 milyon bağımlısıyla eroinin başını çektiği afyon ve türevi maddeleri oluşturmaktadır. Uluslararası uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelir organize suçlar kapsamında işlenen tüm suç gelirlerinin %20-25'ini, sınırı aşan tüm suçlar ekonomisinin ise yarısını oluşturmaktadır. Bu rakam küresel gayri safi hasılanın %0.9'u, uluslararası yasal ticaretin %8'idir.

Stratejik konumu gereği doğu ile batı arasında ticari ve kültür köprüsü olan Türkiye bir zamanlar İpek ve Baharat Yolu ticaretinin güzergâhında olduğu gibi günümüzde de İpek Yolu rotasına benzeyen eroin ticaretine konu Balkan Rotası üzerindedir. Balkan Rotası eski önemini kaybetmeye başlasa bile Avrupa'ya giden eroinin halen %80'ini karşılamaktadır. Avrupa 1.5 milyon bağımlısı ve senelik 135 ton tüketimiyle dünyanın en fazla eroin tüketen bölgesidir. Türkiye'nin böyle bir pozisyonda olmasının temel nedeni en fazla afyon üretimi yapılan Güney Batı Asya ülkelerine ve onların en büyük pazarı Avrupa'ya çok yakın bir coğrafyada bulunduğu içindir. Nitekim eroin yakalamalarında Türkiye çok büyük bir paya sahiptir. Ülkemizde yakalanan eroinden yola çıkılarak yapılan tahminlerde; Türkiye üzerinden her yıl 60 ile 120 ton arasında eroin sevkiyatı yapıldığı anlaşılmaktadır. Türkiye'nin bu maddeler için transit rol oynaması maddelerin iç piyasada bulunabilirliği ve bağımlılığı arttırmaktadır. Türkiye eroin rotasından tersi istikametinde asetik anhidrit kaçakçılığı faaliyetinden de transit olarak etkilenmektedir. AB ülkelerinden yola çıkan asetik anhidrit Romanya-Bulgaristan veya Sırbistan-Bulgaristan üzerinden ülkemize giriş yapmakta, sonrasında İran'ı geçerek Afganistan ve Pakistan'a ulaşmaktadır. Ülkemizde afyon ve türevleri yakalamalarının %98'inin eroin formunda olması, baz morfinin neredeyse hiç yakalanmaması afyon sakızının ülkemize eroin olarak yani işlenmiş halde geldiğini göstermektedir.

Uyuşturucu ile mücadele konusunda uluslararası iş birliğine önem veren ülkemiz 58 ülke ile 100'e yakın belge imzalamıştır. Türkiye, başta 1961 Tek Sözleşmesi, 1971 Psikotrop

Maddeler Sözleşmesi, 1988 BM Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığı ile Mücadele Sözleşmesi ve 1961 Tek Sözleşmeyi tadil eden 1972 Protokolü olmak üzere ilgili bütün anlaşmalara taraftır.

Ülkemizin uyuşturucu ile mücadelesinde ilk belgesi 1997 yılında yürürlüğe giren Ulusal Uyuşturucu Strateji Belgesidir. 2001 yılında AB'ye aday ülke statüsü kazanan Türkiye aynı yıl Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezine (EMCDDA) gözlemci ülke olarak kabul edilmiştir. EMCDDA standartları; uyuşturucuyla mücadele eden kurum ve kuruluşların kapasite değerlendirmesi, uyuşturucu arz ve talebiyle ilgili genel değerlendirme, yeni ortaya çıkan sentetik uyuşturucularla ilgili uygulamaların değerlendirilmesi, uyuşturucu ile ilgili çalışma planına yönelik öneriler ve uyuşturucuya ilişkin veri kaynaklarının geliştirilmesine yönelik tavsiyeleri içerir. Bu standartlara uyum sağlama adına ilki 2006-2012 yıllarını, ikincisi 2013-2018 yıllarına kapsayan Ulusal Uyuşturucu ve Strateji Belgeleri yürürlüğe konulmuştur. Strateji belgelerinin uygulanabilmesi amacıyla her dönem için 3'er yıllık iki eylem planı yürütülmüştür. Ülkemizde uyuşturucu ile mücadele adına atılan adımlar her yıl yayınlanan AB ilerleme raporlarına konu olmaktadır. Yapılan operasyonlar ve yakalamaların takdir edildiği raporlarda, Türkiye'nin Asya ve Batı Avrupa arasındaki geçiş noktası olmaya devam ettiği, Türkiye'deki suç örgütlerinin Avrupa uyuşturucu piyasasında çok etkili olduğu ve buradaki dağıtımın bu gruplarca yapıldığı belirtilmektedir. Tedavi ve rehabilitasyon merkezi sayısının az ve yetersiz olduğu, daha iyi koşulları olan merkezlerin kurulması gerektiği her sene yapılan tavsiyelerdendir.

Türkiye; Hindistan, Avustralya, Fransa, İspanya, Macaristan ve Slovakya ile beraber haşhaş kökenli alkaloid üreticisidir. Halen üreticiden çizilmemiş haşhaş satın alan Toprak Mahsulleri Ofisi, yılda 20 bin haşhaş kapsülünü işleyerek 100 ton ham afyon üretebilecek düzeydedir. Bu rakamla Türkiye, dünya yasal morfin ihtiyacının %30-35 karşılayabilecek seviyededir. Üretimi gerçekleştirilen ürünlerin %95'i dünyaya ihraç edilmekte geriye kalanı ülkemizde kullanılmaktadır. Birleşmiş Milletler başta olmak üzere uluslararası düzeyde izlenmekte ve kontrol edilmekte olan afyon üretimi, dünyada yasal olarak tıbbi ve bilimsel amaçlı kullanılmaktadır.

Çalışmada ülkemizde uyuşturucu sorununu farklı boyutlarını aynı kaynaklarda birleştiren TUBİM eserleri, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün yapmış olduğu çalışmalar ve diğer ulusal raporlar öncü olarak ele alınmıştır. Bu alanda ülkemizde yapılmış hemen hemen tüm akademik eserler çalışmaya katkı sağlamıştır. Ayrıca UNODC gibi uluslararası örgütlerin raporlarından da faydalanılmıştır.

Tez üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde üç başlık, ikinci bölümde altı başlık, üçüncü bölümde ise beş başlık mevcuttur. Birinci bölümde eroin detaylı incelenerek, küresel anlamda son durum değerlendirilmiştir. İkinci bölümde ülkemizin uyuşturucuyla mücadelesi geçmişten günümüze uluslararası sözleşmeler ışığında incelenmiştir. Son bölümde ise eroinin iktisadi coğrafyası ele alınmıştır. Çalışmayla eroinin üretim aşamasından kullanıcıya ulaşana kadar ki yolculuğu ele alınarak ülkemizin rolünü farklı boyutlarıyla ortaya koymak amaçlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM: AFYON VE TÜREVLERİ

Temelde arz-talep dengesine dayanan uyuşturucu problemi, maddelere olan talebin hiç bitmemesi nedeniyle çözümden uzaktır. Günümüzde küresel bir çıkmaz olan bu problemin Türkiye üzerinde cereyan eden transit madde kaçakçılığında en fazla etkilediği madde şüphesiz afyon türevi olan eroindir. Birinci bölümün muhtevası; haşhaşın tarladan uluslararası pazarlara arz edilmesine kadar olan serüveninde hangi aşamalardan geçtiği ve küresel eroïn hacminin günümüzde ne boyutlara ulaştığı işlenmiştir.

1. UYUŞTURUCUYA GENEL BAKIŞ

Uyuşturucu kavramı sadece uyuşturma özelliğine sahip maddeleri ifade eder gibi düşünülse de, esasen keyif veren, kışkırtan, yatıştırıcı, hayal gördüren ve uyanıklık sağlayan maddeler için de kullanılabilen geniş anlamli bir kavramdır. Uyuşturucu kelimesi ile anlatılmak istenen, maddenin merkezi sinir sistemi üzerindeki etkisi değil, kişi üzerinde bu etkileri oluşturan belirli birtakım özellikleri taşıyan madde türlerinin tamamıdır. Bu açıdan bakıldığında uyuşturucu; *“Belirli dozda alındığı zaman, kişinin sinir sistemi üzerinde etki ederek; akli, fiziki ve psikolojik dengesini bozan, fert ve toplum açısından iktisadi ve sosyal çöküntü meydana getiren, bağımlılık yapan, kanunların kullanılmasını, bulundurulmasını ve ticaretini yasakladığı maddeler”* olarak tanımlanabilir. (T.C.Başbakanlık, 2013: 7) Uyuşturucu tüm Dünya’da biyolojik, psikolojik, sosyolojik boyutlarıyla çok girift sağlık problemidir. Uyuşturucu ile Mücadele problemin tüm yönleriyle ortaya konulmasının ardından; uyuşturucu arz azaltımı, talep azaltımı, uluslararası işbirliği, bilgi toplama, araştırma, değerlendirme ve koordinasyon gibi çok yönlü olarak meselenin ele alınması gerekmektedir. (TUBİM, 2014)

Günümüz uyuşturucu kaçakçılığı konuları ülke sınırlarını aşarak uluslararası bir görünüm kazanmıştır. Dünyada bağımlı sayısının her geçen gün artması, her nevi uyuşturucu ticaretinin yüksek kâr payı, terörist faaliyetler, dünyadaki siyasal değişimler ve teknolojik gelişmeler uyuşturucu üretimi ve kaçakçılığını hızlandırmış ve sorunu küresel hale getirmiştir. Dünya genelinde küçük ve hafif silahlar ile insan kaçakçılığı ile birlikte küresel suç ekonomisini en önemli sektörü olan uyuşturucu ticareti faaliyetlerinin küresel anlamda yıllık 320 milyar dolar ciroluk bir parayı çevirdiği tahmin edilmektedir. Uluslararası uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelir organize suçlar kapsamında işlenen tüm suç gelirlerinin %20-25’ini, sınırı aşan tüm suçlar ekonomisinin ise yarısını oluşturmaktadır. Bu rakam küresel gayri

safi hasılanın %0.9'u, (UNODC, 2012) uluslararası yasal ticaretin %8'idir. Karşılaştırmak gerekirse uyuşturucu sektörü küresel tekstil sektörünün yıllık sermayesiyle eşit düzeydedir. (ERSOY Ö. , 2008: 285)

Uyuşturucu maddelerin pazar hacmi sadece kokain ve afyon türevleri kaçakçılığında detaylı olarak takip edilebilmektedir. UNODC' nin yaptığı çalışmalar küresel kokain pazarı hacminin 85 milyar dolar, küresel afyon ve türevleri pazar hacminin ise 68 milyar dolar olduğunu göstermektedir. 2003 yılında perakende fiyat taban alınarak yapılan tahminlerine göre Kuzey Amerika %44 ile en büyük uyuşturucu pazarı iken, %33 ile Avrupa ikinci sırada yer almaktadır. Bu iki bölgeyi Asya, Okyanusya, Afrika ve Güney Amerika takip etmektedir. Hesaplamalarda somut herhangi bir değişiklik olmamasıyla birlikte, bazı bölgesel veriler Kuzey Amerika pazarında bir düşüşün diğer bölgelerde ise kısmi yükselişler olabileceğini göstermektedir. (UNODC, 2012)

Dünya genelinde 234 milyon yasadışı uyuşturucu kullanıcısı bulunduğu düşünüldüğünde nasıl bir pazarın söz konusu olduğu görülecektir. Bu sayı küresel nüfusun %3 üne, 15-64 yaş aralığı ile sınırlandırıldığında ise toplam nüfusun %4,7 sine denk gelmektedir. Uyuşturucu madde bağımlılığından yıllık 200 bin kişinin öldüğü dünyada en fazla rağbet gören madde esrardır. 2010 yılında BM yaptığı araştırmaya göre hayatında en az bir kez esrar maddesi kullananların 170 milyon olduğu, bununda dünya yetişkin nüfusunun %4,3 ü ne tekabül ettiği bildirilmiştir. Halen 150 milyon esrar, 30 milyon amfetamin ve metamfetamin, 8 milyon ecstasy, 13 milyon kokain ve 11 milyonu eroin olan 16 milyonluk afyon ve türevleri kullanıcısı olduğu Bileşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) tahminlerince ortaya koyulmuştur. (ERSOY Ö. , 2008: 285) Sadece ABD'de yıllık 250 ton kokain, 13-18 ton eroin, 8 bin 500 ton esrar tüketilmektedir. (ŞAHİN & DEMİRBAŞ, 2013: 43)

Dünya genelinde en büyük yasadışı uyuşturucu pazarı Kuzey Amerika'dır. Uyuşturucu üretimi yoğunluğu analizine gidildiğinde; Afrika ve Amerika kıtası esrar, Asya kıtası afyon ve türevleri, Avrupa, Asya ve Kuzey Amerika ise sentetik uyuşturucular açısından ön plana çıkmaktadır. Dünya genelinde Okyanusya, Kuzey Amerika ve Afrika en çok esrar tüketilen bölgelerdir. Kuzey ve Güney Amerika, Batı Avrupa ve son yıllarda Okyanusya kokain tüketiminin en yoğun gerçekleştiği bölgelerdir. Eroin tüketimi ise Orta ve Yakındoğu, Orta Asya, Avrupa, Kuzey Amerika'da yoğunlaşmaktadır. Amfetamin ve Metamfetamin geniş alanda rağbet gören maddelerdir. Okyanusya, Doğu ve Güneydoğu Asya, Kuzey Amerika ve Avrupa bu maddelerin arz edildiği yerlerdir. (UNODC, 2012)

Bireysel uyuşturucu kullanma oranlarına bakıldığında adı en fazla geçen ülkeler; Kenevir de; Fas, Afganistan, Jamaika, Hollanda, Güney Afrika, Paraguay, Gana, İspanya,

Nepal ve Arnavutluk. Kokain de; Brezilya, Kolombiya, Arjantin, Dominik, Venezüella, Peru, Jamaika, Bolivya, Kosta Rika, Hollanda. Eroin de; Afganistan, Pakistan, Tacikistan, Arnavutluk, Türkiye, Hollanda, İran, Hindistan, Tayland, Kırgızistan. Sentetik maddelerde; Hollanda, Laos, Almanya, İngiltere, Myanma, Kamboçya, İran, Belçika, Çin, ABD' dir. (ŞAHİN & DEMİRBAŞ, 2013: 44)

Dünyada tüm uyuşturucu türleri kullanımı düzenli bir şekilde her yıl artış göstermektedir. 1998-2010 yılı temel alındığında yasadışı uyuşturucu pazarında en büyük gelişimi %300 artışla sentetik uyuşturucu maddeler göstermiştir. Eroin ve morfin yakalamaları dünya genelinde %50'ye yakın, kokain %65, esrar yakalamaları ise %100 lük bir artış göstermiştir. (UNODC, 2012)

Yakalanan uyuşturucuların sevkiyat yollarına göre dağılımı %54 karayolu, %41 denizyolu, %5 havayolunu kullanarak yapmaktadır. (ŞAHİN & DEMİRBAŞ, 2013: 48) Havayolu sevkiyatının kullanımı her geçen yıl artmaktadır. Uyuşturucunun alıcıya minimum sürede ulaşması, kara ve deniz ulaşımının olmadığı bölgelere kadar sevkiyat yapma olanağı sağlaması, kuryelerin teslimat noktasına giderken sürekli uçak değiştirerek asıl çıkış noktalarını kaybettirmeye yaraması, telefon ve internet yoluyla bilet, konaklama yeri vb. gibi ihtiyaçların kolaylıkla karşılanarak prosedürlerin minimuma inmesi, bazı havayolu firmalarının yolcu ve bagajı ayrı ayrı göndermelerinden dolayı riskin azalması, yutarak nakledilen uyuşturucunun kısa sürede alıcıya ulaştığından kuryenin sağlık riskini azaltması gibi nedenler havayolu sevkiyatının rağbet görmesini sağlamıştır. (KOM, 2011: 34) Klasik kargo yöntemlerinin yanında internet ortamında kredi kartı ile verilen uyuşturucu siparişlerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Sosyal medya üzerinden yeni uyuşturucu maddeler hakkında deneyimlerin paylaşılabilirdiği günümüz dünyasında üreticilerin, tedarikçilerin, web sitesinde barınma ve ödeme yapma hizmetlerinin hepsinin farklı ülkelerde yapılıyor olması bu yolla yapılan uyuşturucu ticaretinin takibini zorlaştırmıştır. İnternet uyuşturucu ağının kontrolünü zorlaştıran bir diğer neden satıcılarının uyuşturucu maddeyi paravan şirketler üzerinden yasal keyif verici madde olarak satmasıdır. EMCDDA'nın yaptığı tespite göre kurula üye ülkelere uyuşturucuyu yasal keyif verici madde şeklinde arz eden internet sitesi sayısı 651'dir. (Avrupa Uyuşturucu Raporu, 2015: 34)

2. AYFON VE TÜREVİ UYUŞTURUCULAR

Afyon eski Yunancada haşhaş kapsülünün çizilmesi sonucu ortaya çıkan süt anlamına gelen bir kavramdır. (BOOTH, 1996: 1) Afyonun işlenmiş hali olan eroin uyuşturucu maddeler

sınıfında morfin, kodein ve metadon'la birlikte merkezi sinir sistemini yavaşlatan Opiyatlar sınıfını oluşturur. (ÇAKMAK, ÖĞEL, AYTAÇLAR, TÜRKCAN, & YAZMAN, 2000) Dünya genelinde afyon ve afyondan elde edilen maddeleri 12-21 milyon arası değişen insan kullanmaktadır. (UNODC, 2012: 15) Bu sayının yaklaşık 11 milyonu eroin kullanıcılarıdır. (ERSOY Ö. , 2008: 285)

2.1. Afyon Sakızının Bileşenleri

Ayfon; şeker, protein, amonyak, sütsü özsu, zank, mum, yağ, sülfirik, laktik ve mekonik asit, su ve ürünün en önemli kısmını teşkil eden alkolidlerden meydana gelir. 50 den fazla alkolid barındıran afyonda eroinin hammaddesini oluşturan alkolid ise morfindir. (BOOTH, 1996: 4, Haşhaş, 2016)

2.2. Morfin

İşlenmemiş afyondan yaklaşık 10 kat daha etkili olan morfin tıp sahasında çok geniş bir alanda kullanılmaktadır. Doktor kontrolünde kullanıldığında çok etkili bir ağrı kesicidir. Parlak, kristalize toz halinde, tebeşir tozu, kireç görünümündedir. Morfin beyazdan koyu kahverengiye kadar çeşitli renklerde, kokusuz ve acı kıvamdadır. Kapsül, tablet veya sıvı şeklinde bulunabilir. Kullanıldıktan kısa bir süre sonra bireydeki korku, endişe ve üzüntülü hali mutluluk ve rahatlama hissine bırakır. Bu etki 4-5 saat kadar sürer. Etkisinin geçmesinden 8-12 saat sonra ağrı, sızı ve eski karamsar ruh hali geri gelir. Uyuşukluk, sersemlik, halsizlik ve uyuklama hali başlar. Bu belirtilere rağmen madde alınmaması halinde kalp çarpıntısı başlar, vücut hareket edecek gücü bulamaz. Vücutta soğuk terleme, el ve ayak buz kesmesi, ağız kuruması ve belde ağrılar başlar. (IŞIK, 2013: 29)

2.3. Haşhaşın Gelişim Hikâyesi ve Afyon Sakızı Mahsulü

Haşhaş diğer bitkilere nazaran daha kolay yetiştirilen bir bitkidir. Aşırı kuraklık olmadığı sürece sulamayı, toprağın elverişli olması halinde gübrelemeyi gerektirmez. Ayrıca haşhaş bitkisi haşerelerin ilgisini çeken bir bitki olmadığından bu yönde bir ilaç kullanılmasına da ihtiyaç yoktur. Uygun yetiştiği coğrafi koşullara bakıldığında; bitkinin filiz hali gelişimi yağışın çok az veya çok fazla olmasından olumsuz etkilenir. Özellikle filizin 30 ile 90 günlük gelişimi arasında aşırı yağışlı, kapalı, bulutlu havalar haşhaşın afyon üretmesini kısıtlar. Günde

12 saat kadar güneşe ihtiyaç duyan haşhaş böylece daha çabuk çiçek açarak afyon verir. Yumuşak hava ve düşük nemden oluşan iklimde daha iyi yetişir. Yetiştigi toprağın kumlu kil olması yumuşak köklerinin rahatlıkla derine ilerlemesini kolaylaştırır. Bu tip toprakların nemi ve besini muhafaza etmesi haşhaş gelişimi için önemlidir. Bununla beraber aşırı nem köklerin boğulmasına yol açabilir. (BOOTH, 1996: 2)

Çevresel koşullarla haşhaş tohumunun toprağa yayılması veya tohumun hususi olarak ekilmesiyle olgunlaşan bitkinin toplam boyu 150 cm ye, yaprak boyu 40 cm ye kadar ulaşır. İdeal koşullarda yetiştirilen bitki 90 gün içerisinde çiçek açar. Haşhaş başlarda buruş buruş bir görünümü olan taç yapraklarının düzleşmesiyle kırmızı, pembe, mor ama genellikle beyaz renge boyanır. Bitkinin büyümesiyle birlikte 2-4 gün arasında taç yapraklar dökülür. Dökülen yaprakların arasındaki kapsülün yetişmeye başlamasına müteakip 10-12 günlük dönem içerisinde afyon toplanma aşamasına gelir. Bu süre zarfından sonra kapsülün tamamen olgunlaşması beklenmez, aksi halde afyon ürünü elde edilemez. Her afyon kapsülü yaklaşık 80 miligram afyon verir. Haşhaş tarlasının 1 dönümden 1 ile 1.5 kg afyon üretilir.(1996: 3)

2.4. Hasat İşlemi

Hasat işlemi haşhaş yapraklarının dökülmesinden yaklaşık 2 hafta sonra kapsülün kararmasıyla başlar. Afyon geleneksel olarak süregeldiği şekilde haşhaş kapsüllerinin elle ve sırayla çizilmesiyle elde edilir. Bıçak, cam, çelik gibi kesici aletlerle kapsül yüzeyine 1 veya 1.5 mm derinlikte yarık açılmasıyla kapsül çizilir. Çizgiler zemine dikey birbirlerine paralel 2-3 yarıktan oluşur. Bu hassas bir konudur, zira yarıkların fazla derinden açılması kapsüle zarar verebilir ve kapsülün öz süt üretilmesine engel olabilir. Çünkü bir kapsül yaklaşık 10 ayrı kez hasat edilebilir. Ayrıca çok derin çizgiler ilk etapta sütün hızla dışarıya çıkıp yere dökülmesiyle sonuçlanabilir. İdeal olan yüzeysel çizimin ardından sütün kapsülden yavaş yavaş çıkarak kapsül yüzeyinde birikmesidir. Çizim işleminin akşama yakın saatlerde yapılmasıyla süt gece boyunca akararak toplanmaya hazır olur. Güneşin dorukta olduğu saatlerde yapılan çizme işlemi ise ilk çıkan sütün güneşte hemen kuruyarak yarığı kapatmasına yol açar. Yapılan çizimin ardından akan süt, beyaz ve hafif akışkandır, ancak havayla temas etmesinin ardından kahverengi bir hal alır ve iyice katılaşır. Bu hali alan afyon bıçak veya başka bir metalle kapsül üzerinden kazınarak toplanır. (1996: 5, Haşhaş, 2016)(Şekil 1.1.)

Şekil 1.1. Haşhaşın Çizilmesi İşlemi¹

2.5. Eroin İmali

Eroin özet olarak baz morfinin asetik anhidrit ve sodyum karbonatla birlikte bir dizi kimyasal işleminden geçirilmesiyle elde edilir. (ERSOY Ö. , 2008: 286) Hasat işleminden sonra afyonun barındırdığı yüksek su miktarının kurumması için güneşin altında birkaç gün bekletilir. Suyun buharlaşmasıyla koyu kahverengi rengini alan afyon, katılaşıp macun haline gelir ve afyon sakızına dönüşür. Macun daha sonraki aşamalar için eşit miktarlarda tuğla şeklinde sarılarak gölgede bekletilir. Bekleme aşamasında madde nem ve aşırı sıcaktan korunur. Bekleme işlemi aylarca sürebilir, bu süre sonunda afyon sakızında yoğunluk iyice artar. Eroin aşamasına geçirilirken afyon sakızı kaynar suda pişirilerek karıştırılır. Pişirme işleminde afyon içerisindeki katışık maddeler su yüzeyine çıkar. Sıfık oranı yüksek afyon ise daha ağır olduğundan dibe çöker. Bu safhada ayrıştırma işlemi yapılarak ince bir elekten katışık maddeler süzülür. Kalan madde son olarak ağır ateşte pişirilerek kurutulur. Piyasaya sürülmeden önceki son safhada saf eroin tercihe göre genellikle 1'er kglık paketler halinde preslenir. (BOOTH, 1996: 6)

Eroinin elde edilmesinde kullanılan en önemli kimyasal madde asetik anhidrittir. 1 kg eroin elde edebilmek için yaklaşık 2 kg asetik anhidrit maddesi gerekmektedir. Bunun dışında;

¹ arastiralim.net. (2011, 12 26). <http://www.arastiralim.net/uyusturucular.html>. arastiralim.net: <http://www.arastiralim.net/>

bol su, ısı kaynağı, cam kap ve kovalar, tartı aletleri, sodyum karbonat, hidroklorik asit, alkol, süzgeç, eter, kireç kaymağı, aktif karbon imal sırasında bulunması gereken malzeme ve maddelerdir. Oluşan baz eroïn; eter, alkol veya aseton ile çözümlenip aktif kömür maddesinin eklenmesiyle yabancı maddelerden çözümlenir. Bu maddeler aktif karbonda yani kömürde kalır. Sıvı kısmın kurutulmasıyla saflık oranı %60-90 arasında eroïn elde edilir. Ancak iç piyasada tüketilen eroïn içerisinde nişasta, pirinç unu, tebeşir tozu, aspirin, prokain vb. katkı maddeleri ilave edildiğinden saflık oranının %12 ye kadar düştüğü görülmektedir. (1996: 7)

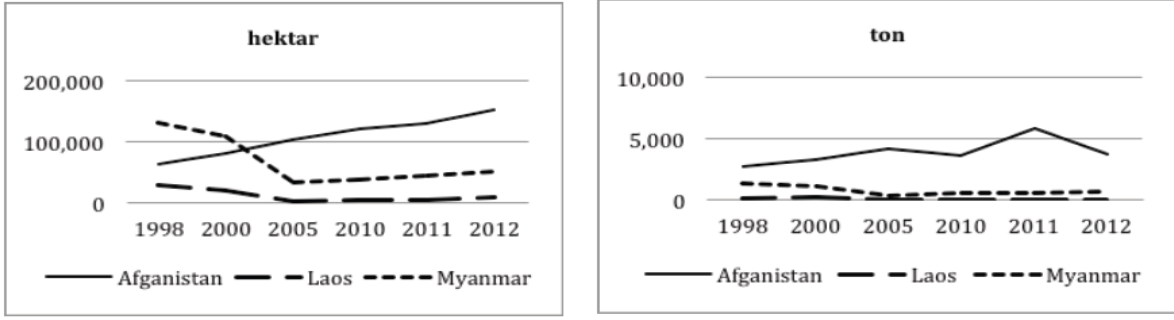
2.6. Eroïn Özellikleri

Eroïn uyuşturucu ve uyarıcı maddeler içerisinde en hızlı bağımlılık yapan maddedir. Kullanıcılar üzerinde afyon ve türevi uyuşturucu maddelerdeki tipik özellikleri gösterir. (IŞIK, 2013: 31) Tüketildikten kısa bir süre sonra başlayan etkisi 4-5 saat devam eder. Eroïn yoksunluğu son kullanımdan 6-8 saat sonra başlar. (ÇOBAN & GÜMÜŞEL, 2008) Bu aralıklarla eroïn kullanıcıları günde 2 kez doz alma ihtiyacı duyar. Genelde günlük eroïn tüketimi bir bağımlı için 50 mg'dır. Eroïn yoksunluğu; şiddetli kas ağrıları, kramplar, uykusuzluk, gözde yaşarma, burun akıntısı, ishal, mide yanması-bulantısı, kusma, yüz bölgesinde kaşınma, uzuvlarda ağırlık hissi, geveleyerek konuşma, iletişim kurmada zorluklar, ağrıya karşı his kaybı, konsantrasyon ve dikkat kaybı, saldırganlık gibi belirtiler gösterir.

3. DÜNYADA AFYON EKİMİ

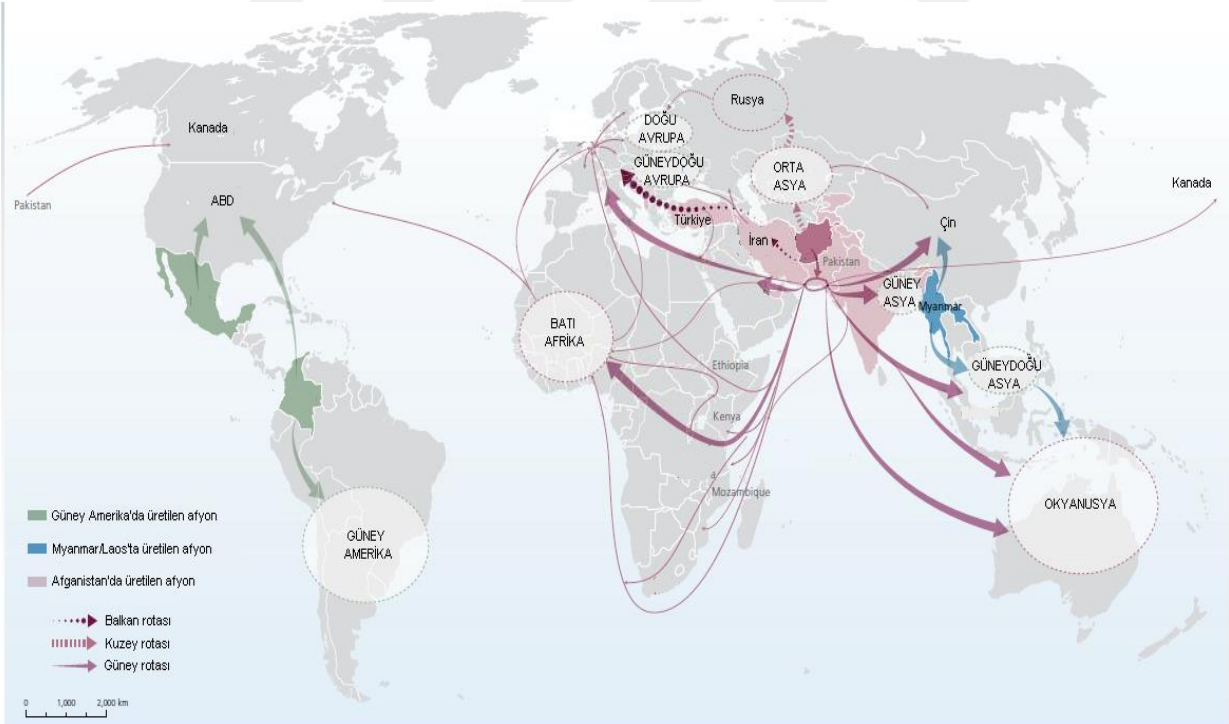
Dünyada afyon üretimi Afganistan liderliğinde Burma, Myanma, Laos ve kısıtlı üretim oranıyla Meksika'nın başını çektiği Güney Amerika ülkelerince yapılmaktadır. (ŞAHİN & DEMİRBAŞ, 2013: 43) Doksanlı yılların sonlarından itibaren Burma, Myanma ve Laos'daki üretim hızla düşüp sabit bir seviyeye gelmiştir. Afganistan'da ise ekim alanlarının çoğalması, her geçen gün bu sahayla ilgilenenlerin sayısının arttığını göstermektedir. (Tablo 1.1.)

Tablo 1.1. Eroin Üreticisi Ülkelerin Yıllara Göre Üretim Miktarları²

Küresel üretim yüzdelere bakıldığında Afganistan eroinin % 80 ini, afyon sakızının % 63 ünü karşılamaktadır. Ham Afyonun % 20'lik kısmı Altın Üçgen ülkeleri; Burma, Myanmmar ve Laos'dan, % 7'si Güney Amerika ülkelerinden karşılanmaktadır. Geriye kalan kısmını ise hemen hemen tüm dünya ülkelerinde yapılan sınırlı ekimler oluşturmaktadır. İsmi ni saydığımız ana üretim ülkeleri dışında yapılan bu üretim 13 bin hektarlık bir alana denk gelmektedir. (KOM, 2014: 4)

Şekil 1.2. Afyon ve Türevlerinin Dünyadaki Dolaşımı³

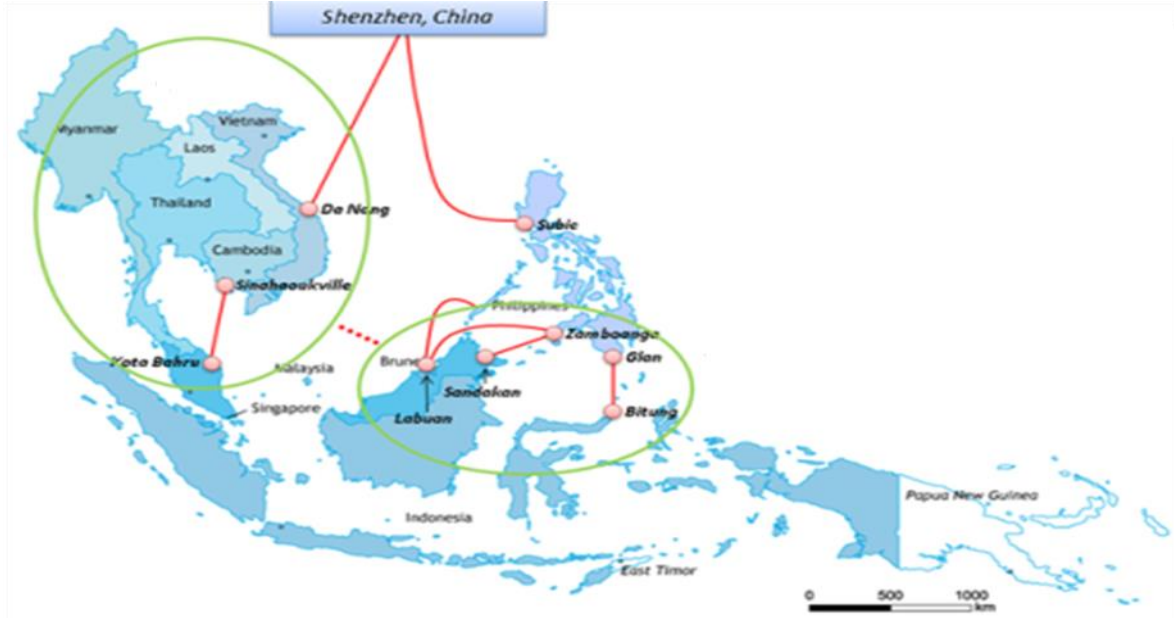
² ŞAHİN, O., & DEMİRBAŞ, E. (2013: 43). Politik Yolsuzluk ve Yasadışı Uyuşturucu Ticaretine Etkisi: Uygulamalı Bir Çalışma. *JOBEPS*, 39-56.

³ UNODC. (2015: 44). *Word Drug Report 2015*. New York: United Nations.

Dünya eroın yakalamalarında isimleri en fazla geçen ülkeler sırasıyla; Afganistan, Pakistan, Tacikistan, Arnavutluk, Türkiye, Hollanda, İran, Hindistan, Tayland ve Kırgızistan'dır. (ŞAHİN & DEMİRBAŞ, 2013: 44) Afganistan'a komşu olan ülkelerin ve eroının nihai hedefindeki ülkelerin eroın gündemini en fazla meşgul eden ülkeler olduğu görülmektedir.

Myanmar ve Laos'ta üretilen afyon Güneydoğu Asya ülkelerine oradan Avustralya pazarına ulaşmaktadır. Bunun yanında Avustralya, Çin ve Güneydoğu Asya pazarına Güney Asya ülkeleri üzerinden Afgan eroını de gitmektedir. Güneydoğu Asya'da azalan afyon arzına rağmen Altın Üçgen ülkelerinin hâkimiyeti vardır. Örneğin, Çin 2010 yılındaki eroın kıtlığından etkilenmemesi Myanmar'da kısmen artan eroın üretimiyle alakalıdır. (UNODC, 2012) Myanmar, Laos ve Burma'nın üyesi olduğu ASEAN ekonomik bloğu ülkelerin yasal ticaretini arttırmıştır. Yasal ticaretin dinamikleri yasadışı uyuşturucu ticareti faaliyetlerini de rahatlatmıştır. Denetimin azlığı, havaalanları ve limanlarda uyuşturucu kaçakçılığını arttırmıştır. Bu bölgede üretilen afyon Tayland üzerinden konteynır gemileriyle bölge ülkeleriyle beraber Kuzey Amerika ve Avustralya'ya gönderilmektedir. (MİLLİYET, 1998) (Şekil 1.3.)

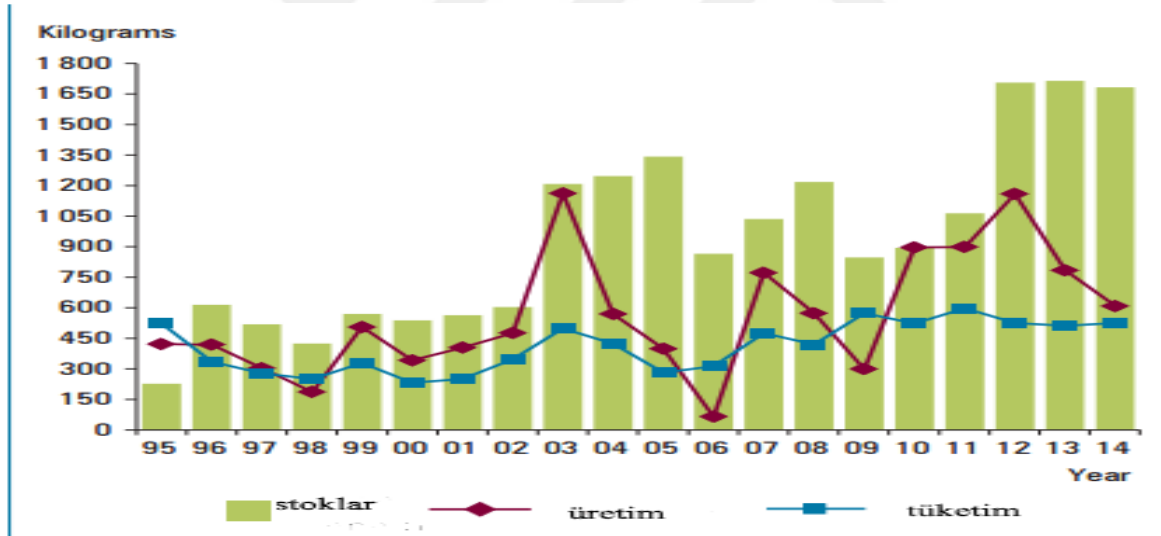
Şekil 1.3. ASEAN Ülkeleri Ro-Ro Taşımacılığı Rotası⁴

⁴ The Asia Foundation. (2010, 09 22). *asiafoundation.org*. 01 12, 2016 tarihinde The Asia Foundation: <http://asiafoundation.org/2010/09/22/philippines-spearheads-asean-effort-to-establish-regional-ro-ro-sea-transport-network/> adresinden alındı

Amerika kıtasının en önemli afyon tedarikçisi Meksika ve Kolombiya'dır. Kolombiya ve Meksika ABD ve Güney Amerika ülkelerine eroin arz etmektedir. (UNODC, 2015: 44) Yapılan mücadelelere rağmen Afganistan, Myanma ve Kolombiya'da eroinin tarladan çıkış fiyatı artmaya devam etmektedir. Ancak fiyatların artması ve eroin kıtlığı maddeye olan rağbeti azaltmamış, aksine artan eroin talebinin yanında dezomorfin, kompot olarak da bilinen asitlenmiş afyon sakızı, fentanyl ve buprenorphine gibi alternatif olarak kullanılan sentetik opiatların kullanımı da ön plana çıkmıştır. (UNODC, 2012) Küresel üretimin azaldığı dönemlerde bile tüketimin sabit kalması, hatta zaman zaman artış göstermesinin temel nedeni, uyuşturucu üreticilerinin afyonu depolarda bekleterek stoklamalarıdır. Bu şekilde bir sonraki senelerde kuraklık, sel, bitkilerde hastalık vb. nedenlerle uyuşturucu sevkiyatının sekteye uğramasının engellenmektedir.(Tablo 1.2.)

Tablo 1.2. 1995-2014 Yılları Küresel Eroin Üretim, Tüketim ve Eroin Stokunu Beraber Gösteren Grafik⁵

Avrupa ülkelerinde uyuşturucu bulunabilirliği zaman zaman düşmektedir. Bunun Afganistan'daki üretimin düşmesiyle beraber başka nedenleri de vardır. Özellikle Balkan Rotasında kolluk kuvvetlerinin sıkı takibi kaçakçıları Avrupa'ya uyuşturucuyu başka güzergâhlardan ulaştırmaya zorlamıştır. Bunun yanında kaçakçılar Asya ve Afrika Kıtasına eroin arzını arttırmıştır. (UNODC, 2012)

⁵ INCB. (2016: 33). *Narcotic Drugs Technical Report 2015*. New York: United Nations.

Dünya genelinde haşhaş ekim alanlarına bakıldığında dalgalı bir görünüm vardır. 2009 yılında bir önceki yıla göre afyon ekim alanı %15 gerileyerek 181.400 hektara düşmüş, 2010 yılında ekilen alan hemen hemen aynı kalmıştır. Ekimle doğru orantılı olarak 2008 yılında 8.890 ton olan afyon üretimi 2009 yılında %13 azalarak 6.900 tona düşmüştür. 2010 yılında düşüş devam etmiş, üretim bir önceki yıla göre %48 oranında düşerek 3.600 tona gerilemiştir. 2010 yılındaki afyon üretiminin yarı oranda düşmesinin temel nedeni bahar döneminde Afganistan'daki afyon tarlalarının maruz kaldığı hastalığa dayanmaktadır. (KOM, 2011: 4) 2010 yılında 4.700 ton olarak gerçekleşen küresel afyon üretimi 2011 yılında 7.000 tona yükselmiştir. Afganistan'daki üretim 2010 yılında 3.600 tona kadar gerilemişken 2011 yılında bu rakam 5.800 ton olarak gerçekleşmiştir. Bu süreçte bölgede potansiyel afyon üretiminde ciddi bir artış söz konusu olmuştur. Örneğin, Myanmar'da 2010 yılında 580 ton olan afyon sakızı üretimi 2011 yılında 610 tona çıkmıştır. Laos'da da durumun farklı değildir; 2010 yılında 18 ton olan üretim 2011 yılında 25 tona yükselmiştir. (UNODC, 2012) 2011 yılında üretilen 7.000 ton afyon sakızının nasıl kullanıldığı incelendiğinde; 3.400 tonun ham olarak kaçakçılığa konu olduğu, kalan kısmın ise eroine dönüştürüldüğü tahmin edilmektedir. Bu rakamlar göz önünde bulundurulduğunda 2010 yılında 384 ton eroin üretildiği sonucuna ulaşılmaktadır. 2011 yılı için üretilen eroin miktarının 467 ton olduğu tahmin edilmiştir. Yakalama sayısına bakıldığında 2010 yılında dünya genelinde 76 ton, 2011 yılında ise 81 ton eroin ele geçirilmiştir. (2012)

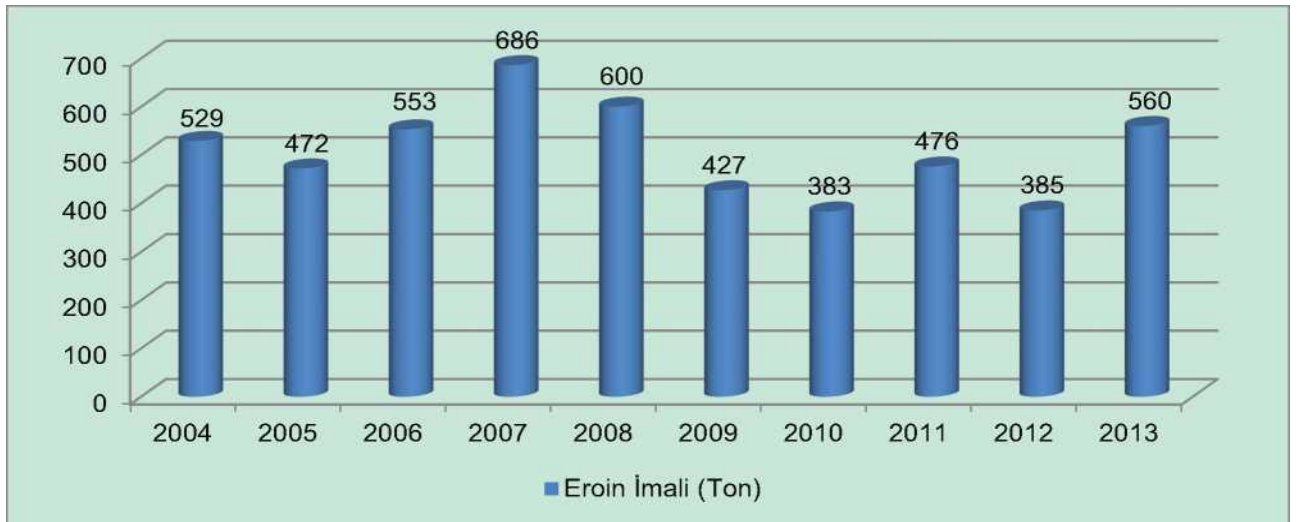
2010 yılında İran bir önceki yıl 25 ton olan sayıyı 27 tona çıkararak toplam eroin yakalamalarının %33'ünü, Türkiye 13 ton ile %16'sını gerçekleştirmiştir. İran ve Türkiye küresel bağlamda en çok eroin yakalayan iki ülkedir. Zira İran uyuşturucu konusunda çok ciddi bir savaş vermektedir. Pakistan ile birlikte Afgan eroininin ilk durağı olan İran'ın Afganistan ve Pakistan sınırlarında uyuşturucu kaçakçılarıyla mücadelesinde bugüne kadar yaklaşık 4 bin güvenlik görevlisi ölmüş, 12 bini yaralanmıştır. İran yönetimi sınır bölgesinde bariyer ve elektronik gözetleme sistemlerinin inşası için 800 milyon dolardan fazla para harcamıştır. (Deutsche Welle, 2012) İran'da eroin ve morfin yakalamalarında birbirine ters trendlerin olduğu gözlemlenmiş, 2011 yılında morfin yakalamalarında daralma söz konusu olmuştur. 2011 yılına ilişkin öncül verilere bakıldığında İran'daki eroin yakalamalarının 23 tona gerilediği görülmektedir. 2010 yılında Çin ve Pakistan'da kayda değer eroin yakalamaları gerçekleşmiştir. Çin küresel yakalamaların %7'sine imza atarken, Pakistan 4.2 ton ile 2009 yılına oranla yakalamalarını neredeyse iki katına çıkarmıştır. (UNODC, 2012)

Yasadışı eroin pazarında yaşanan bazı değişikliklere rağmen 2009-2012 yılları arasında yakalanan eroin miktarında büyük bir değişim gözlenmemiştir. Dünya genelinde 427

ton eroin üretildiği 2009 yılında 76 ton eroin yakalanmıştır. 476 ton eroin üretilen 2011 yılında bu rakam 81 ton olarak gerçekleşmiştir. Güneydoğu Asya, Orta ve Güney Amerika'dan başlayıp hedef ülkelere ulaşan rotalar üzerinde eroin yakalamalarında artışlar gözlenmiştir. Bu yakalamalar son yıllarda kaynak ülkelerde yaşanan üretim artışını teyit etmektedir. Bununla beraber 2010 yılında Afganistan'dan Rusya, Orta ve Batı Avrupa'ya uzanan rotalar üzerinde gerçekleştirilen yakalamalarda düşüş göze çarpmaktadır. Bu durum 2007 yılından itibaren Afganistan'da gerçekleştirilen afyon üretiminin düşüşü ve 2010 yılında meydana gelen kıtlığın bir yansıması olarak yorumlanabilir.(2012)

2013 yılında dünya genelinde 6.883 ton afyon üretilmiştir. Bu miktar 296.720 hektarlık haşhaş ekimi anlamına gelmektedir. Bu rakam 1998 yılından sonra kaydedilen en yüksek rakamdır. Afganistan 2013 yılında geride bıraktığı yıla göre %36'lık bir ekim alanı artışıyla 209.000 hektara ulaşmıştır. Bu bağlamda Afganistan %49'luk bir üretim artışı sağlamış, bir önceki yıl 3.700 ton olan eroin üretimi 2013 yılında 5.500 ton seviyesine erişmiştir. (UNODC, 2013: 10) Afganistan'da 2013 yılında art arda 3 kez ekim gerçekleştirilmiştir. Myanma'da da üretim alanı genişlemiş ve 57.800 hektar olmuştur. (KOM, 2014: 4) Afyonun ana üretim yerleri dışındaki ekiminin ise 13.000 hektar olduğu tahmin edilmektedir. (UNODC, 2012) Dünya afyon üretimi zaman zaman dalgalanmalar gösterse de genel olarak küresel tüketim 3.500-4.000 ton civarında seyretmektedir. (KOM, 2014: 4)

Tablo 1.3. Küresel Eroin İmalı⁶

⁶ TUBİM. (2014: 118). *EMCDDA 2014 Ulusal Raporu*. Ankara: T.C.İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü Yayınları.

İKİNCİ BÖLÜM: TÜRKİYE’DE UYUŞTURUCU KAÇAKÇILIĞI FAALİYETLERİ VE YAPILAN MÜCADELE

Yüzyıllardır doğu ile batı arasında ticari ve kültürel köprü olan ülkemizin ipek ve baharat yolunda arz-talep yönüyle aynı yasadışı uyuşturucu madde kaçakçılığından etkilenmektedir. Hem transit hem de hedef ülke olarak uyuşturucu problemiyle mücadele eden ülkemiz doğudan batıya afyon ve türevleri, batıdan doğuya ise sentetik uyuşturucu maddeler ve her iki uyuşturucu maddenin üretilmesinde kullanılan ara kimyasalların kaçakçılığına maruz kalmaktadır. Ülkemiz tüm dünyada önemli bir sorun olan uyuşturucuyla hem küresel hem de bölgesel örgütlerle müşterek bir şekilde mücadele etmektedir.

İkinci bölümde ülkemizin uyuşturucuyla mücadelesi uluslararası sözleşmelerin ışığında tarihsel olarak incelenmiştir. Ayrıca günümüzde AB uyum süreciyle başlayan ve devam eden çalışmalar, tıbbi haşhaş üretimi konuları değerlendirilmiş, teze esas teşkil eden eroinin ülkemizdeki seyri incelenerek uyuşturucu kaçakçılığı yapan örgütlerin yapısı detaylı bir şekilde ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

1. TÜRKİYE’NİN UYUŞTURUCU İLE MÜCADELE POLİTİKASI

Uyuşturucu mücadele politikaları Türkiye’nin dış politikasında her zaman önemli bir yer işgal etmiştir. 60’lı yılların sonunda Lübnan’lı grupların başını çektiği uyuşturucu organizasyonları ülkemizin de arasında bulunduğu üretici ülkelere topladıkları morfini Fransa’nın Marsilya kentine getirerek burada kurdukları laboratuvarlarda eroine çevirerek Avrupa ve Amerika’ya pazarlamaktaydı. (Emniyet Genel Müdürlüğü , 2001) 1968 yılında ABD başkanı olan Richard Nixon ülkesinde uyuşturucu kullanımının hat safhalara ulaşmasını afyon üreticisi ülkelere; en başta da Türkiye’ye bağlıyordu. Uzun süre Türkiye’ye baskı yapan ABD, üretimin durdurulması halinde çiftçiye tazminat vereceğini vaat etti. 1972 yılında tamamen yasaklanan haşhaş ekimi ABD’nin söz verdiği tazminatın Türkiye’nin istediği rakamın çok gerisinde olması ve on yıla yayılmak suretiyle ödenecek olmasından dolayı yasak tekrar askıya alındı. Türkiye üretimin devlet kontrolünde tekrar başlayacağı bildirilmişti. 1973 yılında üretime geçilmiş, 1974 yılında çiftçinin haşhaş kapsülünü çizmesi yasaklanarak bu işlem Afyon Bolvadin’de kurulan alkaloid fabrikasına devredilmiştir. Yapılan üretim BM heyetlerince denetlenmiş ve onay alınmıştır. Türkiye ambargoya karşı sınırlarında bulunan ABD üslerini kapatmıştır. Yunanistan’ın NATO üyeliğinden çıkması ABD’nin yaptırımlarını uygulamasına

engel olmuştur. Zira bu ortamda NATO'nun güneydoğu kanadının iyice zayıflamasından endişe edilmiş, buda yaşanan krizi sona erdirmiştir. (Türk Dış Politikası Kriz İncelemeleri, 2015)

Şekil 2.1. 7 Ağustos 1972 Hürriyet Gazetesi Haberi⁷

1980'li yıllarla Avrupa'da yaygınlaşan eroin kullanımı Türkiye'nin transit taşımacılıkta kullanılmasına yol açmıştır. 1981 yılında hususiyle uyuşturucu ihraç suçlarıyla mücadele adına şimdiki Uyuşturucu ile Mücadele Daire Başkanlığı olan Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı kurulmuştur. 1980'li yılların sonunda Türkiye'nin Avrupa ile ekonomik olarak yakınlaşması, serbest piyasa ekonomisine geçiş gibi nedenlerle uyuşturucu piyasası güç kazanmıştır. Güneydoğu Asya ve Avrupa arasında köprü konumunda olan ülkemizde uyuşturucu gelirinin her geçen yıl artması bu suça bulaşan kişilerin sayısında artışa neden olmuştur. Türkiye'de 1990'lı yıllarda uluslararası bir problem olarak değerlendirilen uyuşturucu ile mücadele, ulusal ve uluslararası mücadeleye çevrilmiştir. 1997 yılında bu alandaki ilk belge olarak kabul edilen Ulusal Uyuşturucu Strateji Belgesi kabul edilmiştir. Bu belge ile birlikte Uyuşturucu Madde Kullanımı ile Mücadele Takip ve Yönlendirme Üst Kurulu (üst politik düzey) ile Uyuşturucu Madde Kullanımı ile Mücadele Takip ve Yönlendirme Alt Kurulları (uzman düzeyi) oluşturulmuştur. (AKGÜL & KAPTI, 2010: 88-89) 2001 yılında AB'ye aday ülke statüsü kazanan Türkiye aynı yıl Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezine (EMCDDA) gözlemci ülke olarak

⁷ www.gecmisgazete.com. 07 Ağustos 1972 Hürriyet. 05 18, 2016 tarihinde www.gecmisgazete.com: <http://www.gecmisgazete.com/haber/hashas-pazarliginin-icyuzu>

kabul edilmiştir. EMCDDA standartlarını içeren; uyuşturucuyla mücadele eden kurum ve kuruluşların kapasitesinin değerlendirilmesi, uyuşturucu arz ve talebiyle ilgili genel değerlendirme, yeni ortaya çıkan sentetik uyuşturucularla ilgili uygulamaların değerlendirilmesi, uyuşturucu ile ilgili çalışma planına yönelik öneriler ve uyuşturucuya ilişkin veri kaynaklarının geliştirilmesine yönelik tavsiyeler bu kapsamda uygulanmaktadır. EMCDDA çalışmalarına Türkiye'nin tam üye olarak katılımı ile ilgili olarak Avrupa Birliği ve Türkiye arasında yapılan anlaşma 2007'de imzalanmış ve TBMM' ye sunulmuştur. (2010: 87, TUBİM Şube Müdürlüğü, 2013)

Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM) koordinesinde hazırlanan ilk Ulusal Uyuşturucu Strateji Belgesi 2006-2012 yılları arasında yürürlüğe konulmuştur. Bu belgeyle beraber her biri 3'er yıllık süreleri kapsayan iki ayrı eylem planı yürütülmüştür. İlk ulusal uyuşturucu eylem planımız 2007-2009 yıllarını kapsayan 1.Ulusal Uyuşturucu Eylem Planıdır. Belge birçok kamu kurum ve kuruluşunu bağlamaktadır. İlk eylem planlaması %84'lük oranda başarı göstermiştir. 2. Ulusal Eylem Planı 2010-2012 yılları arasında yürürlüğe konulmuştur. Böylece AB müktesebatına ve Uyuşturucu Stratejisi ve Eylem Planına da uyumlu bir belge hazırlanmıştır. Belgeyle ulusal düzeyde ve uluslararası etkinliği olan, madde kaçakçılığı ve kullanımını önleme, koruma tedbirleri ile madde bağımlılığının tedavisi, iyileştirme, topluma yeniden kazandırma yöntemlerini kapsayan planlama amaçlanmıştır. (T.C. Başbakanlık, 2013: 6)

2013 yılında yürürlüğü giren ve halen yürürlükte olan 2.Ulusal Uyuşturucu Politika ve Strateji Belgesi 2018'e kadar ülkemizin uyuşturucu ile mücadele politikalarının kapsam, amaç, hedeflerinin belirtildiği belgedir. Belgeye istinaden 3. Ulusal Eylem Planı 2013-2015 ve 4.Ulusal Eylem Planı 2016-2018 başbakanın oluru ile onaylanmıştır. (T.C. Başbakanlık, 2013) Küresel boyutlara ulaşan sorunu koordinasyon, arz azaltımı, önleme, tedavi, iyileştirme, zarar azaltımı, uluslararası işbirliği ve bilgi toplama, araştırma ve değerlendirme gibi çoklu başlıklar halinde belgede ele alınmıştır. Belirlenen problemlerin çözümü adına uluslararası kuruluşlarla aynı hedefler dâhilinde kültürel farklılıklarımız göz önünde bulundurularak ulusal kurumlarımızın müşterek hareket etmesi amaçlanmıştır.

Belirlenen stratejik hedefleri bazı başlıklar altında saymak gerekirse;

- Kolluk birimleri arasındaki işbirliğini arttırmak,
- Kolluk kuvvetlerinin uyuşturucu ile mücadele kapasitelerini güçlendirmek,
- Narko-terör konusunda yürütülen çalışmaların etkinliğini arttırmak,
- Uyuşturucu suçundan elde edilen yasa dışı gelirlerle etkin bir şekilde mücadele etmek,

- Uyuşturucu suç soruşturmalarında örgütün tüm unsurlarını deşifre etmeye yönelik suç öncesi ve suç sonrası çalışmalara ağırlık vermek,
- Ülke içi uyuşturucu arzını önlemeye yönelik çalışmalara ağırlık vermek,
- Hava, deniz ve demir yoluyla yapılan uyuşturucu madde kaçakçılığı ile etkin bir şekilde mücadele etmek. (2013: 15)

Söz konusu belgede madde arzını engellemek için uyuşturucu suçunu insanlık suçu olarak kabul ederek sıfır tolerans prensibiyle hareket edileceği bildirilmiştir. Terör örgütlerinin uyuşturucu gelirlerinin ortaya çıkarılması ve bunları engellenmesi adına çalışmalar yapılacağı, yeni çıkan uyuşturucu maddelere çabucak kanuni düzenlemelerde yer verilerek hızla karşı koyulacağı da belgede yer alan diğer hususlardandır. (2013: 9)

2. Uyuşturucu Politika ve Strateji Belgesindeki 29 stratejik amaç 84 faaliyetle hayata geçirilecektir. Peşi sıra uygulamaya konulacak olan eylem planlarından ilki 3.Ulusal Uyuşturucu Eylem Planı olmuştur. 2013-2015 yılları arasında uygulanan eylem planında kurye yoluyla gerçekleşen uyuşturucu kaçakçılığı yöntemleriyle mücadelede ilgili kurumlar arası işbirliği arttırılacağı, uyuşturucu sevkiyatında küresel ve bölgesel rotalarda seyreden organizasyonlarla ilgili ülkeler arası kontrollü teslimat uygulamalarına ağırlık verileceği, yine strateji belgesi hedeflerinde belirtildiği gibi uyuşturucunun terörle olan bağlantılarının araştırılması hedeflenmiştir. (T.C.Başbakanlık, 2013)

Uyuşturucu İle Mücadele Yüksek Kurulunun daha çok ülke içi tüketime yönelik 3. Toplantısıyla 2016-2018 Uyuşturucu ile Mücadele Eylem Planı kararları alınmıştır. Alınan kararlara göre; yerel dinamiklere daha fazla sorumluluk yüklenmesi, bu sahada mücadele eden kolluk kuvvetlerine uyuşturucu yakalamalarında uygulanan ödül tutarının 2 katına çıkarılması, metruk binaların yıkılmasına devam edilmesi, okul çevrelerindeki sokak satıcılarına yönelik çalışma yapan Narkotim projesinin devamı niteliğinde Güvenli Okul Projesinin hayata geçirilmesi gibi konular ele alınmış ve uygulamaya başlanılmıştır. (T.C.Sağlık Bakanlığı, 2016)

Ülkemizde Ulusal Uyuşturucu Eylem Planının yanında İçişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığını bağlayan İçişleri Bakanlığı Strateji Planları uygulamadadır. Gümrük Müsteşarlığı Stratejik Planı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Stratejik Planı, Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji ve Eylem Planı, Organize Suçlarla Mücadele Ulusal Strateji Belgesi, Jandarma Genel Komutanlığınca hazırlanan Ulusal Kırsal Alan Uygulama Planı gibi eylem planları ülkemizde uyuşturucu ile mücadele adına uygulanmakta olan diğer faaliyetlerdir.

Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Gümrükler Muhafazası Genel Müdürlüğü gibi kolluk güçleriyle beraber, Toprak Mahsulleri Ofisi, Adli Tıp Kurumu, Mali Suçlar Araştırma Kurulu Başkanlığı (MASAK) ve Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu gibi kurumlar uyuşturucu ile mücadele konusunda aktif rol oynamaktadır. Kurumlar arasındaki görev paylaşımı, sorumluluklar yasalarca ve yönetmeliklerce belirlenmektedir. EGM şehirlerde, Jandarma kırsalda, Gümrük Genel Müdürlüğü gümrüklü bölgelerde, Sahil Güvenlik karasularımızda ve sahillerde görevlerini ifa etmektedir.

Uyuşturucu Bağımlılığı ile ilgili kurumlarsa;

- Sağlık Bakanlığı (Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğü)
- Milli Eğitim Bakanlığı (Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü)
- Adalet Bakanlığı (Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı)
- İçişleri Bakanlığı (Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı)
- Başbakanlık (Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Diyanet İşleri Başkanlığı,
- Gümrük Müsteşarlığı, Türkiye İstatistik Kurumu, Devlet Planlama Teşkilatı, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkanlığı, Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü)
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
- Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı (Toprak Mahsulleri Ofisi)
- YÖK ve Üniversitelerdir. (AKGÜL & KAPTI, 2010: 85)

1.1. Avrupa Birliği İlerleme Raporlarında Türkiye'nin Uyuşturucu İle Mücadelesi

Avrupa Birliği uyum süreciyle başlatılarak devam eden çalışmalarda; uyuşturucu bağımlılığı ile mücadelede ceza infaz yasası değiştirilmiş, denetimli serbestlik sistemi kurulmuş, AMATEM, ÇAMATEM gibi tedavi hizmetleri başlatılmıştır. Bu kapsamda cezaevlerindeki madde bağımlılarına bireysel görüşmelerle psikolojik destek verilmektedir. AB katılım yolunda ülkemizde imzalanıp yürürlüğe konulan Ulusal Uyuşturucu Politika ve Strateji Belgeleri, Uyuşturucu Eylem Planları AB tarafından yakından izlenmektedir.

(T.C.Başbakanlık, 2013: 8) Yıllık olarak yayınlanan Avrupa Birliği Türkiye İlerleme Raporlarında ülkemizde bu alanda yapılan çalışmalar ve yaşanan gelişmeler ele alınmaktadır. Son on yılın Türkiye AB İlerleme Raporları uyuşturucu ile mücadele anlamında incelendiğinde;

2006 AB İlerleme Raporunda; Türkiye AB Uyuşturucu Stratejisi ve AB Uyuşturucu Eylem Planına uygun belgeler hazırlamadığı için eleştirilmiş, uyuşturucu alanına daha fazla mali kaynak ve personelin ayrılması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca batılı ülkelerin uyuşturucu ile mücadele alanındaki grubu olan Merkezi Dublin Grubu benzeri mini bir Dublin Grubunun Ankara'da kurulması tavsiye edilmiştir. (Avrupa Komisyonu, 2006: 63)

2007 AB İlerleme Raporunda; 2006 yılında Türkiye'de uyuşturucu ile mücadele alanında imzalanan ilk belgeye atıfta bulunularak belgenin AB standartlarına uygun olması takdir edilmiştir. Ayrıca yapılan operasyon ve yakalanan uyuşturucu miktarının arttığı raporda belirtilmiştir. Türkiye'nin Merkezi Dublin Grubu'na üye olma isteğini AB'ye iletmesi, Ankara'da mini-Dublin Grubu kurulması olumlu karşılanmıştır. Ayrıca bu yıl TUBİM'in EMCDDA'ya ilk raporunu sunması takdir edilmiştir. (Avrupa Komisyonu, 2007: 67)

2008 AB İlerleme Raporunda; 2007-2009 yılında yürürlükte bulunan 1.Ulusal Uyuşturucu Eylem Planına atıf yapılarak mücadele konusunda ilerleme kaydedildiği, uyuşturucu sorunlarının incelenmesi için Meclis Komisyonu'nun kurulduğu belirtilmiştir. (Avrupa Komisyonu, 2008: 78)

2009 ve 2010 yılı AB ilerleme raporlarında; tekraren Türkiye'nin uyuşturucu mücadele konusunda somut adımlar attığı vurgulanmıştır. TUBİM'in insan kaynakları kapasitesini arttırdığı, Sağlık ve İçişleri Bakanlıklarının çıkarmış oldukları yönetmeliklerin uyuşturucu maddelerin üretilmesi, ithalatı, ticareti, denetimi, depolanması ve kullanımı gibi geniş alanları kapsadığı rapor edilmiştir. (Avrupa Komisyonu, 2010: 86)

2011 AB İlerleme Raporunda; Ulusal Uyuşturucu Eylem Planının %84 oranında başarı sağladığı söylenmiştir. EWS Çalışma Grubu/Erken Uyarı Sistemi ile yürütülen çalışmalarda 5 yeni psikoaktif maddenin kanun kapsamına girebilmesi için Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunda değişiklikler yapıldığı, uyuşturucu mücadele alanındaki hazırlıkların ileri düzeyde olduğu rapor edilmiştir. (Avrupa Komisyonu, 2011: 95)

2012 AB İlerleme Raporunda; Türkiye'nin Erken Uyarı Sistemi Çalışma Grubu ile beraber yürüttüğü çalışmalarla 32 yeni psikoaktif maddenin kanun kapsamında yasaklılar listesine alındığı, Almanya ve Türkiye'nin ortaklaşa 2 başarılı kontrollü teslimat operasyonu yaptığı rapor edilmiştir. (Avrupa Komisyonu, 2012: 78)

2013 AB İlerleme Raporunda; 1.Ulusal Politika ve Strateji Belgesinin uygulamasının sona erdiği ve 2.Belgenin 2013-2018 tarihlerini kapsayacak şekilde güncellenerek kabul

edildiği, belgenin uygulanırılığı amacıyla eylem planının faaliyete geçirildiği rapor edilmiştir. Türkiye'nin başarılı operasyonlar gerçekleştirdiği aktararak, Almanya, Makedonya, İsveç, İngiltere ve ABD ile 6 kontrollü teslimat operasyonunun başarıyla yapıldığı raporda operasyonel faaliyet olarak belirtilmiştir. EWS Çalışma Grubu/Erken Uyarı Sistemi ile yürütülen çalışmalarda 2013 yılında psikoaktif maddelere 34 tane daha eklenerek kanun kapsamının 94 maddeyi kapsayacak hale geldiği vurgulanmıştır. (Avrupa Komisyonu, 2013: 68)

2014-2015 AB İlerleme Raporlarında; EWS Çalışma Grubu/Erken Uyarı Sistemi ile yürütülen çalışmalarda 2014 yılında 139, 2015 yılında 340 yeni psikoaktif maddenin kanuna eklenerek yasaklı uyuşturucu maddeler arasına girdiği belirtilmiştir. EGM'nin 159 narkotik köpeğiyle mücadele ettiği raporda yer alan diğer hususlardandır. (Avrupa Komisyonu, 2014: 66, Avrupa Komisyonu, 2015: 77)

AB ilerleme raporları incelendiğinde genel olarak her yıl belli tavsiyeler ve eleştiriler içeren hususlar olduğu görülmektedir. Türkiye'nin Asya ve Batı Avrupa arasındaki geçiş noktası olmaya devam ettiği, Türkiye'deki suç örgütlerinin Avrupa uyuşturucu piyasasında çok etkili olduğu, buradaki dağıtımın bu gruplarca yapıldığı belirtilmektedir. Tedavi ve rehabilitasyon merkezi sayısının az ve yetersiz olduğu, daha iyi koşulları olan merkezlerin kurulması gerektiği her sene yapılan tavsiyelerdendir. Türkiye'nin Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi'ne (EMCDDA) daha fazla bilgi akışını sağlaması amacıyla TUBİM' in güçlendirilmesi gerektiği, Türkiye'de EMCDDA katılımına ilişkin anlaşmaların onaylandığı ancak hala bu konuyla ilgili resmi başvuru yapılmadığı, Reitox odak noktası başkanlar toplantısına Türkiye'nin gözlemci ülke olarak katıldığı hususları da düzenli olarak rapor edilmektedir.

1.2. Osmanlı Devleti'nde ve Türkiye'de Uluslararası Sözleşmeler

- i. Şangay Konferansı:** Konferansa 1909 yılında Amerika'nın teklifiyle Çin, Almanya, İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya, Hollanda, Avusturya-Macaristan, İran, Portekiz, Rusya, Tayland katılmıştır. Osmanlı Devleti davet edilmesine rağmen konferansa delege göndermemiştir. Afyonla mücadele adına uluslararası anlamda ilk adım olarak nitelendirilebilir. Konferansta Amerika'nın hazırladığı rapora göre sırasıyla; Çin, Hindistan, İran ve Osmanlı Devleti en fazla afyon üreten ülkeler olduğu belirtilmiştir. Konferansta afyon ticaretinin yasaklanması istenilmiş, ancak

katılımcıların onaylama yetkisinin olmamasından dolayı kararlar tavsiye niteliğinde kalmıştır. (ÇITIR, 2015: 31-32)

- ii. 1.Lahey Afyon Konferansı:** Şangay Konferansı kararlarının hukuken karşılığının bulunmaması devletleri uluslararası bir anlaşma yapmaya yöneltmiştir. 1911 yılında ABD'nin çağrısıyla yapılan konferansta İngiltere, Fransa, İtalya, Almanya, Japonya, Avusturya-Macaristan, Rusya, İran, Tayland, Hollanda, Portekiz ve Çin katılmıştır. Osmanlı Devleti bu konferansa davet edilmiş ancak aynı yıl Çin'in afyon ekimini yasaklamasıyla başlayan süreç sonrasında diğer ülkelerden gelebilecek yasak endişesiyle davete katılım gösterilmemiştir. Ekonomik yönden zaten sıkıntıda olan Osmanlı Devleti ihraç ürünlerinde yedinci sırada olan afyon gelirinden olmak istemiyordu. Anlaşma metnine göre afyonun ithalatı ve ihracatı yasaklanmıştır. Anlaşmanın yürütme yetkisi ev sahibi Hollanda'ya verilmiştir. Ancak İngiltere, Fransa, Portekiz ve Almanya'nın afyon ticaretinden yüksek kar etmelerinden dolayı bu ülkeler anlaşmayı imzalamamıştır. Ayrıca konferansa afyon ihraç eden tüm ülkelerin katılım göstermemesi anlaşmanın meşruiyetini tartışılmalı hale getirmiştir. (2015: 36)
- iii. 2.Lahey Konferansı:** 1913 yılında devletler Hollanda'nın davetiyle toplanmıştır. Konferansta kokain ticareti faaliyetleri ön planda tartışılmıştır. Ayrıca uyuşturucuyla mücadelede İngiltere ve Çin arasında imzalanan Çipü anlaşmasının 1911 yılında Çin'de yaşanan devrimle atıl kalması ve Çin'in Hindistan'dan afyon alması tartışmalara yol açmıştır. Osmanlı Devleti bu konferansa; Balkan savaşının devam ediyor olması, ekonomik, siyasi durumun iyice kötüleşmesi dolayısıyla katılmamıştır. (2015: 39)
- iv. 3.Lahey Konferansı:** 1914 yılında yapılan görüşmelerde yapılan anlaşmaya başta İngiltere olmak üzere Peru, İsviçre, Bolivya, İsveç, Norveç ülkeleri imza atmıştır. Anlaşma yürürlüğe girmeden 1. Dünya Savaşı başlamış olmasıyla anlaşma hükümleri uygulanamamıştır. Savaş sonrası yenilen devletlerle imzalanan barış anlaşmalarının maddelerine Lahey Konferansları kararları eklenilerek adeta sözleşmeyi imzalamaları zorunlu kılınmıştır. (2015: 41)
- v. 1925 Cenevre Afyon Anlaşması:** Bu anlaşmada Lahey Anlaşması aynen kabul edilmiştir. Ayrıca uluslararası afyon ticaretini kontrol altında tutabilecek etkili bir sistemin kurulması kararlaştırılmıştır.
- vi. 1931 Cenevre Afyon Anlaşması:** Lahey sözleşmesinin ve Cenevre Afyon Anlaşmasının eksiklerinin giderilmesi amacıyla 44 devletçe imzalanmıştır.

- vii. 1936 Cenevre Afyon Anlaşması:** Bu sözleşmeyle zararlı ilaçların yasadışı ticaretine yasak getirilmiştir.
- viii. 1948 Paris Protokolü:** Paris Protokolü ile sentetik uyuşturucu maddelerin yasadışı ticareti yasaklanmıştır.
- ix. 1953 New York Afyon Protokolü:** Ülkemizin de imzaladığı sözleşmeye göre uyuşturucu tıbbi amacı dışında kullanılmayacak, yasadışı yapılan faaliyetleri denetleyecek kurumlar kurulacaktır.
- x. 1961 Birleşmiş Milletler Tek Sözleşmesi:** Sözleşmede tanımı yapılan doğal veya sentetik uyuşturucu maddeler ile uyuşturucu maddeleri ihtiva eden kimyasal maddelere ilişkin denetimin nasıl yapılacağı belirlenmiştir. Bu kapsamda Uluslararası Uyuşturucu Kontrol İdaresi (INCB) kurularak bu organın görevleri belirlenmiştir. Ayrıca uyuşturucu maddelerin elde edildiği doğal bitkilerin ekimi ve üretimi, uyuşturucu maddelerin imali ve ticareti, uyuşturucu madde kaçakçılığı ile mücadele, uyuşturucu madde bağımlılarının tedavisi, uyuşturucu madde suçları ile ilgili ceza hükümleri ile zapt ve müsadere gibi konuları düzenlenmiştir. Sözleşmeyle tarafların uyuşturucu kaçakçılığı, uyuşturucu bağımlılığı gibi konularda ulusal ve uluslararası alacakları önlemler ve yardımlaşma yükümlülükleri arttırılmıştır. Sözleşme Türkiye’de 1967 yılında yürürlüğe girmiştir.⁸ Sözleşme kendisinden önce imzalanan ve yukarıda yazılı anlaşma ve protokolleri yürürlükten kaldırarak kendi uhdesinde toplamıştır.
- xi. 1971 Birleşmiş Milletler Psikotrop Maddeler Hakkında Sözleşmesi:** 1982 yılında ülkemizde yürürlüğe giren sözleşme, psikotrop maddeleri belirleyerek denetimi konusunda koşul ve yöntemleri belirtmiştir.⁹
- xii. 1988 Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Sözleşme:** Ülkemizde 1996 yılında yürürlüğe giren sözleşme kenevir bitkisi, koka ağacı, uyuşturucu madde, afyon haşhaşı ve psikotrop madde gibi bazı kavramlar tanımlanmıştır. Ayrıca sözleşmede uyuşturucu maddeden kaynaklanan malvarlığı, adlî yardımlaşma, suçluların iadesi ve kontrollü teslimat gibi adli konulara ilişkin hükümler bulunmaktadır.¹⁰

8, 9, 10 (Burdur KOM Şube Müdürlüğü)

1.3. İş Birliği Yapılan Uluslararası ve Bölgesel Örgütler

Küresel aktörlerin tüm dünya ülkelerini kapsayan, küresel sorun algısı ile hareket eden ve bu kapsamda politika, strateji ve çözüm önerileri ortaya koyma gayreti içerisinde olan örgütler vardır. Türkiye, 58 ülke ile uyuşturucuyla mücadele alanında işbirliğine dair hükümler de içeren 100'e yakın belge imzalanmış bulunmaktadır. Bu kapsamda, çeşitli Avrupa ülkelerinde Türk, Türkiye'de ise çeşitli ülkelere mensup yabancı irtibat memurları görev yapmaktadır. (KAYHAN, 2016)

- i. **Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCDDA):** Avrupa Birliği tarafından, AB üyesi ve aday ülkelerde uyuşturucu madde kaçakçılığı, madde kullanımı ve bağımlılığı ile bunların sonuçları hakkında karşılaştırılabilir, güvenilir ve objektif bilgi toplaması, analizi ve kullanımı amacıyla 1993 yılında kurulmuştur. 2002 yılında yapılan başvuru neticesinde Türkiye'nin ulusal temas noktası TUBİM olarak belirlenmiştir. (Uluslararası İlişkiler Şube Müdürlüğü, 2013: 34)
- ii. **Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı Enformasyon Ağı (REITOX):** Uyuşturucular ve uyuşturucu bağımlılığı üzerine bilgi paylaşım ağı olan Reitox EMCDDA ile aynı zamanda kurulmuştur. Türkiye'de temas noktası vardır. (2013: 35)
- iii. **BM Uyuşturucu Kaçakçılığı İle Mücadele Eden Ulusal Kuruluş Bölüm Başkanları (HONLEA):** HONLEA'nın amacı; dünya çapında uyuşturucu ve psikotrop maddeler ile bunların imalinde kullanılan kimyasalların kaçakçılığı ile mücadelede yeni yöntemler belirleme, önlemler almak ve üyeleri arasında işbirliğini artırmaktır. Türkiye 1990'da kurulan HONLEA'nın Avrupa Bölge Başkanlığı üyesidir. (2013: 48)
- iv. **BM Uyuşturucu Maddeler Komisyonu (UMK):** BM'nin uyuşturucu konusundaki taslak metinlerini hazırlar. Ülkemiz UMK'nın Batı Avrupa ve Diğerleri Grubunda yer alır. (2013: 49)
- v. **BM Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC):** 1997 yılında kurulmuş olan Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Önleme Ofisi (UNODC), dünya çapında sınır aşan suçlar ve yasadışı uyuşturucu suçlarına karşı yürütülen mücadeleye öncülük etmektedir. (2013: 50)
- vi. **BM Yakın ve Ortadoğu Yasadışı Uyuşturucu Ticareti Alt Komisyonu (OYUTAK):** Yasadışı uyuşturucu trafiğine karşı yürütülen bölgesel faaliyetleri

- koordine etmek ve komisyona sunulacak tavsiye kararlarını formüle etmek başlıca görevleridir. Türkiye 22 diğer ülkeyle beraber komisyonun üyesidir. (2013: 51)
- vii. Dublin Grubu:** Grup Avrupa Birliği Uyuşturucu Koordinasyon Heyeti (CELAD) koordinesinde kurmuştur. Üyeleri, Avrupa Birliği'ne üye 25 ülke, ABD, Kanada, Avustralya, Japonya ve Norveç'tir. Grubun sekretaryalığını yürüten UNODC'de bu toplantılara iştirak etmektedir. Türkiye'nin katılma talebi henüz kabul edilmemiştir. Ancak ülkemiz Bölgesel Dublin Mini Grubu toplantılarına katılmaktadır. (2013: 64)
- viii. Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Uyuşturucu ve Organize Suçlar Koordinasyon Birimi (DOCCU):** KOM Daire Başkanlığı başta olmak üzere Emniyet Genel Müdürlüğü EİT bölgesinde DOCCU'nun suçla mücadele faaliyetlerine destek vermektedir. Bu çerçevede DOCCU'nun organize ettiği bazı toplantılara ev sahipliği yapılmaktadır. (2013: 72)
- ix. Körfez Ülkeleri Uyuşturucu İle Mücadele Suç İstihbarat Merkezi (GCC-CICCD):** Suudi Arabistan, Bahreyn, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri, Kuveyt ve Umman örgüte üye olan ülkelerdir. GCC-CICCD Katar'ın başkenti Doha'da faaliyetlerini yürütmektedir. Ülkemiz örgütle TADOC vasıtasıyla irtibatlıdır. (2013: 96)
- x. Pompidou Grubu Uyuşturucu ve Madde Bağımlılığı İle Mücadele İşbirliği Akdeniz Bilgi Ağı (MedNet):** Örgüt Kuzey Afrika ve Avrupa ülkeleri ile Pompidou Grubu üyeleri arasında uyuşturucu bağımlılığı üzerine veri toplama standartları konusunda işbirliği ve bilgi paylaşımını geliştirmeyi hedeflemektedir. Bunun yanı sıra Akdeniz havzası ülkeleri içinde bağımsız uzmanlara uzmanlık deneyimi sağlamaktadır. Örgüt Türkiye'ye üye olması için davette bulunmuştur. (2013: 108-109)
- xi. Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Kurulu (INCB):** İran, Rusya Federasyonu, Almanya, ABD, Fransa, Meksika, Güney Afrika, Hindistan, Tayland, Endonezya, Kolombiya, Belçika ve Çin'in üyesi olduğu örgüt BM'nin 1961, 1971 ve 1988 tarihli sözleşmelerini denetler. Türkiye imzaladığı bu sözleşmelerle ilgili örgütle işbirliği içerisindedir. (2013: 125)
- xii. Uluslararası Uyuşturucuyla Mücadele Konferansı (IDEC):** Konferansın temel amacı; uluslararası uyuşturucu madde kaçakçılarına karşı kullanılacak operasyonel stratejiler geliştirmek ve uyuşturucu bağlantılı bilgi değişimini sağlamaktır. Kuruluşundan günümüze kadar IDEC konferanslarının temel stratejisi

kademeli olarak değişmiş ve bugünkü düzeyi olan “operasyonel ağırlıklı konferans” haline gelmiştir. Türkiye 77 ÷lkeyle beraber örgütün üyesidir. (2013: 126)

- xiii. Uyuşturucuya Karşı Avrupa Şehirler Birliği (ECAD):** ECAD, 1994 yılında Avrupa’da uyuşturucu kullanımının meşrulaştırılmasına yönelik güçlere karşı Stockholm Belediyesi’nin bir girişimi olarak kurulmuştur. İstanbul Büyük Şehir Belediyesi 1997 itibariyle birliğe üyedir. (2013: 129)

1.4. Erken Uyarı Sistemi ve Yeni Psikoaktif Maddeler

Dünyada ve Türkiye’de yasal olarak düzenlenmiş uyuşturucu ve psikoaktif maddelere her geçen gün yeni maddeler eklenmektedir. Yasal kısıtlılığı olmayan ancak uyuşturucu etkisi olan doğal veya sentetik maddeler yasaklı uyuşturucu maddeleri taklit etme amacıyla üretilmektedir. Bu maddeler bazen çeşitli bitki parçalarına emdirilmek suretiyle kullanıcılara arz edilmektedir. Genellikle Avrupa’daki üreticiler başka ÷lkelerden ithal ettikleri kimyasal maddeleri farklı etiketlerle internet üzerinden satışa sunmaktadır. Yeni psikoaktif maddelerde en yoğun talebi Sentetik kannobinoidler ve Sentetik katinonlar görmektedir. Talebin yüksek olması ve internet üzerinden alışveriş pazarının dinamik kalmasını sağlamakta, bu şekilde sürekli yeni ürünlerin piyasaya çıkmaktadır. (Avrupa Uyuşturucu Raporu, 2015: 32) Yeni uyuşturucu maddelerle mücadele konusunda EMCDDA bünyesinde EWS Çalışma Grubu/Erken Uyarı Sistemi faaliyet göstermektedir. Çalışma grubu her yıl düzenli toplantılar düzenlemekte, yapılan görüşmelerde riskli olan yeni psikoaktif maddeler üye ÷lkelere ortak veri tabanı sayesinde çabucak bildirilmektedir. Bağımlılık yapan maddelerin uluslar arası kontrolünü sağlama adına ÷lkeler bildirimini almalarıyla bir yıl içerisinde maddeyi yasaklılar listesine sokmaları gerekmektedir.

Ülkemiz EWS Çalışma Grubu faaliyetlerine 2006 yılı itibariyle TUBİM ve EMCDDA arasında imzalanan Phare Projesi kapsamında katılmıştır. Bu projeye göre ülkemizde daha önceden görölmüş olmasa bile maddenin ÷lkemize girmeden önlenmesi amacıyla EWS üyesi herhangi bir ÷lkenin bildiri miyle yasa kapsamına yasaklılar listesine alınmaktadır. (TUBİM Şube Müdürlüğü, 2013: 45) Sadece 2015 yılında 340 yeni psikoaktif madde yasa kapsamına alındığı düşünöldüğünde grubun çok aktif işlev gördüğü anlaşılmaktadır.

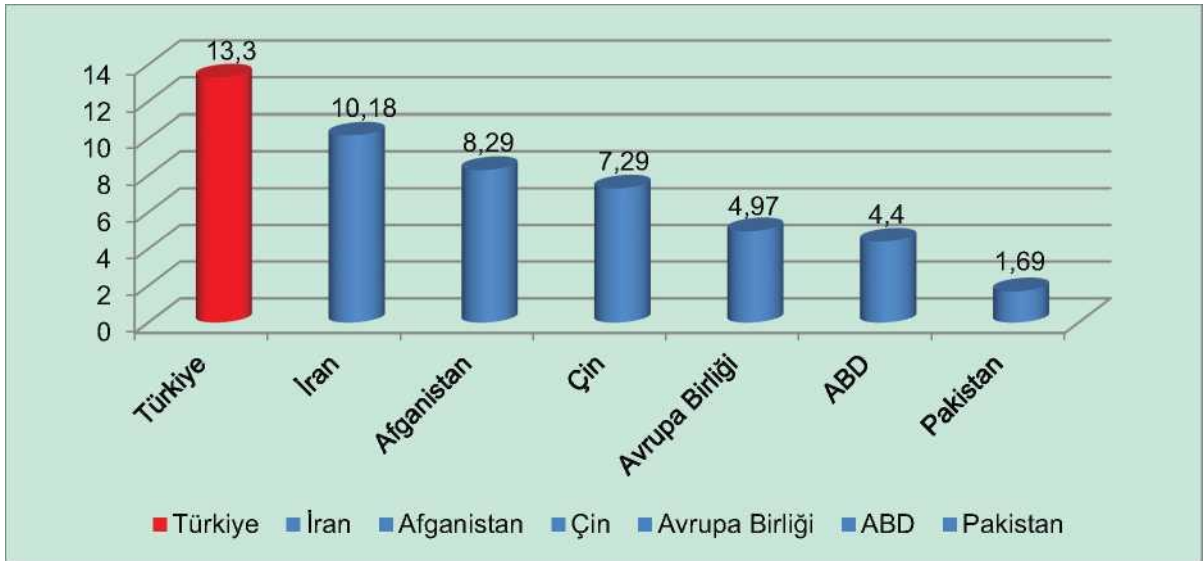
Üye ÷lkeler her sene artan oranda gruba bildirimde bulunmaktadır. 2014 yılında bir önceki yıla göre %25’lik artışla 101 psikoaktif madde EWS’e bildirilmiştir. Bu maddelerde en büyük payın 30 farklı maddeyle Sentetik Kannobinoidler oluşturmaktadır. Halen EWS çalışma grubu 450 farklı maddenin yakın takibini yapmaktadır. (Avrupa Uyuşturucu Raporu, 2015: 32)

2. TÜRKİYE'DE EROİNİN SEYRİ

Stratejik konumu gereği doğu ile batı arasında ticari ve kültür köprüsü olan Türkiye, bir zamanlar ipek ve baharat yolu ticaretinin güzergâhında olduğu gibi günümüzde de İpek Yolu rotasına benzeyen uyuşturucu eroin ticareti yapılan Balkan Rotası üzerindedir. Bu iki rota üretici ve tüketicileri yönünden birbirlerine benzerdir. Bu rota sadece afyon ve türevleri değil bir kısım sentetik uyuşturucu maddelerinde geçişine ev sahipliği yapmaktadır. Türkiye'nin böyle bir pozisyonda olması en fazla uyuşturucu üretimi yapılan Güney Batı Asya ülkelerine ve onların en büyük pazar konumundaki Avrupa'ya çok yakın bir coğrafyada bulunduğuandır. Nitekim Afyon ve türevleri yakalamalarında Türkiye çok büyük bir paya sahiptir. Türkiye'nin bu maddeler için transit rol oynaması maddelerin iç piyasada bulunulabilirliğini ve bağımlılığı arttırmaktadır.

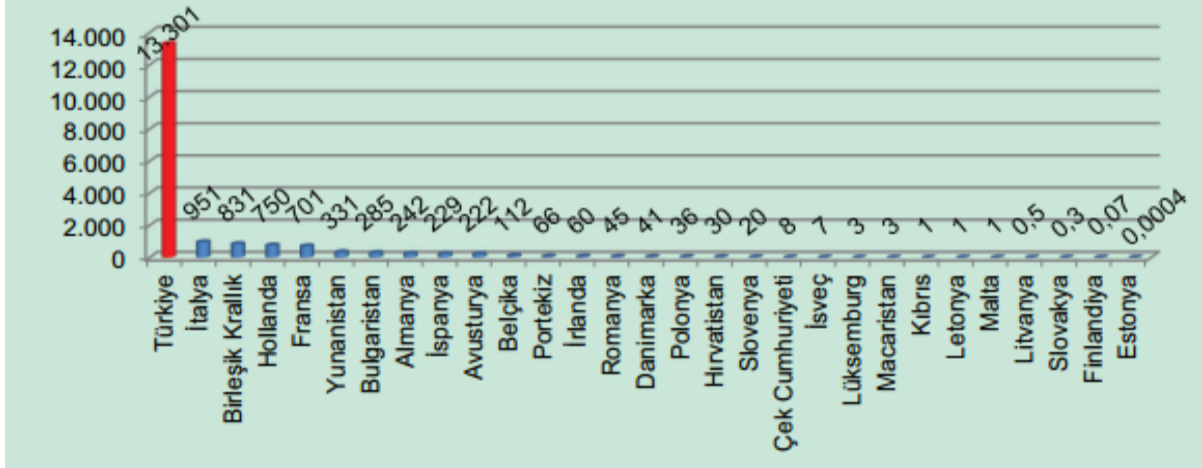
2006 yılından beri yakalanan eroin oranı tüm Avrupa Birliği ülkelerinin toplamından fazladır. (Avrupa Uyuşturucu Raporu, 2015: 24) Yine Türkiye İran'la birlikte küresel eroin yakalamalarının yarısını gerçekleştirmektedir. (KOM, 2011: 5) Örneğin 2012 yılında 13,3 ton eroin yakalayan Türkiye Dünyada en fazla eroin yakalayan ülke olmuştur. O yıl Türkiye'yi 10.18 tonla İran, 8.29 tonla Afganistan, 7.29 tonla Çin, 4.97 tonla AB ülkeleri, 4.4 tonla ABD ve 1.69 tonla Pakistan takip etmiştir.(Tablo 2.1., 2.2., 2.3.) Eroin Türkiye'de yakalanan afyon türevleri formlarının %98'idir. (TUBİM, 2013: 155)

Tablo 2.1. 2012 Yılında Dünyada En Fazla Eroin Yakalayan Ülkeler (ton)¹¹

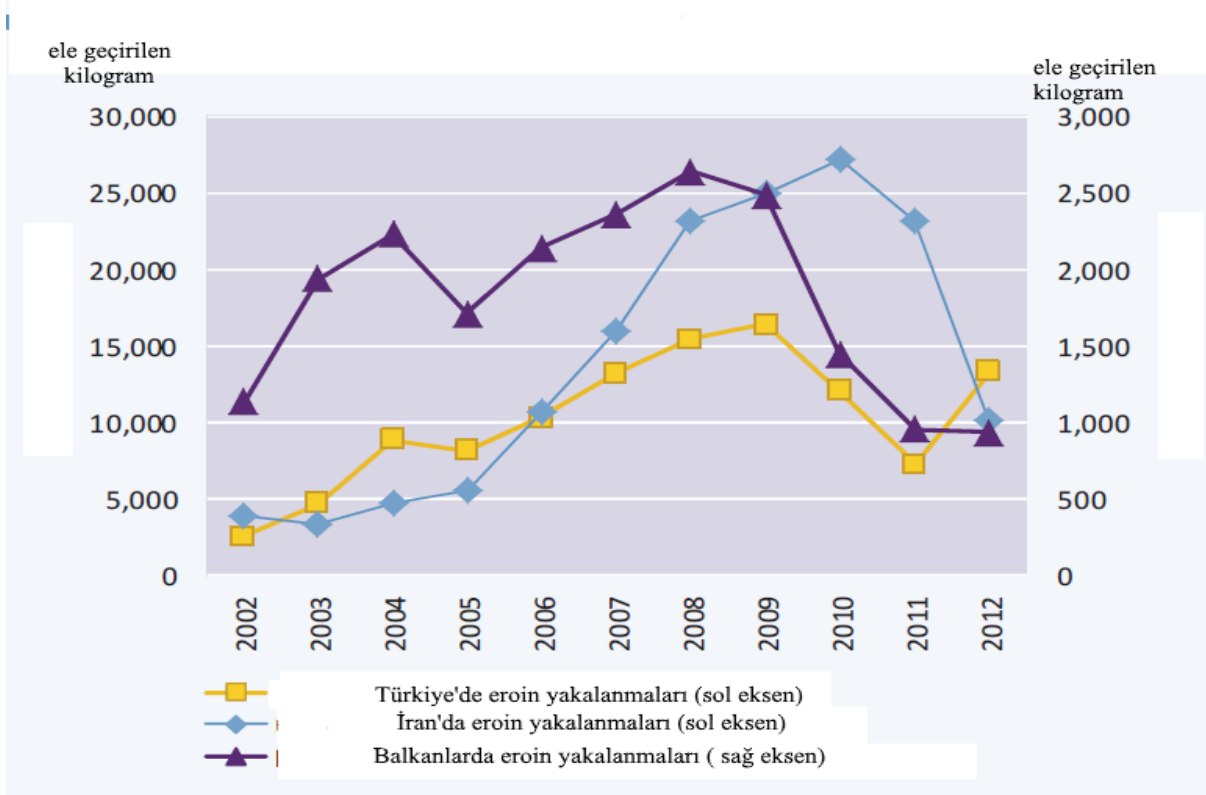

¹¹ TUBİM. (2014: 143). *EMCDDA 2014 Ulusal Raporu*. Ankara: T.C.İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı,Emniyet Genel Müdürlüğü Yayınları.

Tablo 2.2. 2012 Yılında AB ve Türkiye'deki Eroin Yakalamaları (kg)¹²

Tablo 2.3. 2002-2012 Yılları Türkiye, İran ve Avrupa'da Eroin Yakalamalarının Karşılaştırılması¹³

12 TUBİM. (2014: 143). *EMCDDA 2014 Ulusal Raporu*. Ankara: T.C.İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü Yayınları.

13 UNODC. (2014: 42). *World Drug Report 2014*. New York: United Nations.

Yapılan çalışmalar ülkemizden ve Balkanlardan transit geçen eroinin sonrasında Avrupa ve Kuzey Amerika'ya gittiğini göstermektedir. (2013: 155) Türkiye'de eroine rağbet yok denecek kadar az olması sebebiyle ülkemizden geçen afyonun çok azı iç piyasaya sürülmektedir. (TUBİM, 2012: 166)

Ülkemizde yakalanan eroinden yola çıkılarak yapılan tahminlerde; Türkiye üzerinden her yıl 60 ile 120 ton arasında eroin sevkiyatı yapıldığı anlaşılmaktadır. (Emniyet Genel Müdürlüğü, 2011) Son yıllarda sene bazında yakalanan eroin en fazla 13,3 tondur. Uyuşturucu kaçakçılığı ağırlıklı olarak kargo yoluyla yapılmaktadır. Organizasyonlar riski en aza indirmek amacıyla küçük miktarlı ancak daha çok sayıda sevkiyatlara yönelmişlerdir. Önceki yıllarda gerçekleştirilen tek seferde yüklü miktardaki yakalamaların yerini küçük miktarlar almıştır. (TUBİM, 2014: 118) Ayrıca uyuşturucu madde sevkiyatında güvenli yol ilkesi gereği, riskli bölgelerden partiler halinde güvenli bölgelere sevk edilip depolandıktan sonra uygun zaman ve şartlarda partiler halinde tüketim bölgelerine sevk edilmesini gerektiren *çift basamak yöntemi* uygulanır. Bu yöntem son yıllarda her tüm rotalar üzerinde tercih edilen bir yöntem haline gelmiştir. Güneybatı Asya ülkelerinden temin edilen uyuşturucu maddeler Avrupa'ya girmeden önce Doğu Avrupa ülkelerinde depolanmakta, uygun zaman ve şartların oluşmasıyla partiler halinde Batı Avrupa uyuşturucu pazarına sevk edilmektedir. (TUBİM, 2009: 118) (Bkz; aş. syf.48)

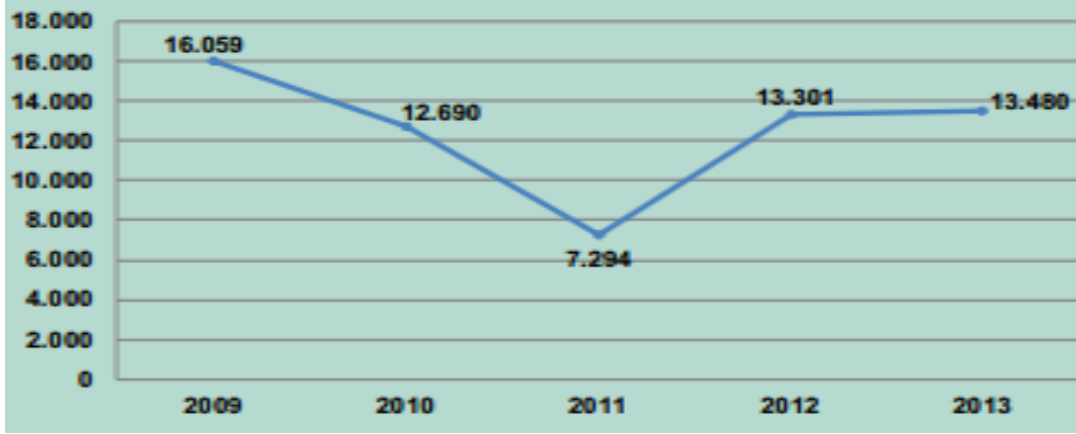
Operasyonlara yakından bakıldığında; 1 kg ve üzeri eroin yakalamalarında hedef ülkelerin başında Hollanda'nın geldiği görülmektedir. Hollanda'ya indirilen eroin buradan diğer Avrupa ülkelerine ve deniz aşırı ülkelere sevk edilmektedir. (TUBİM, 2013: 158) Hollanda; ülkemizden çıkan eroinin yaklaşık %41'i için nihai hedeftir. Hollanda'yı Almanya %23, Arnavutluk %14 oranlarıyla takip etmektedir. (UNODC, 2014: 45) Bulgaristan, İngiltere, Avustralya, KKTC ve Yunanistan Türkiye'den geçen eroin için diğer hedef ülkelerdir. (KOM, 2014: 9) Ülkemizden hava kargosu yoluyla yapılan eroin gönderiminin olduğu ülke Kanada'dır. Örneğin 2012 yılında havayoluyla Kanada'ya giderken yakalanan 12 farklı olayda 21 kilogram eroin maddesi ele geçirilmiştir. (2014: 5)

Türkiye'de yakalanan eroin suçlarında yabancı sayısı hızla yükselmektedir. Ülkemizde afyon kaçakçılığı ağırlıklı olarak İranlı suç grupları tarafından yapılmaktadır. Büyük çoğunluğu kargo ve kurye şeklinde yapılan sevkiyatların yurt dışındaki alıcısı da genellikle İran uyruklu göçmenlerdir. (KOM, 2011: 8) 2010 ve 2012 yılları arasında 1 kg ve üstü eroin kaçakçılığına karışan yabancı sayısı 492'dir. Bu süreçte eroin olaylarında yakalanan şahısların %29'unu İranlılar oluşturmuştur. İranlı suçluları son yıllarda sayıları artan Avrupa vatandaşları izlemektedir. 164 Avrupa vatandaşının ilintili olduğu olayda 2.628 kg eroin ele geçirilmişken

sadece İnanlılardan ele geçirilen eroin miktarı 2.211 kg'dır. Avrupalı suçlulara bakıldığında Bulgar, Arnavut, İngiliz, Hollandalı, Yunan ve İtalyanlar ön plana çıktığı görülmektedir. Ayrıca ülkemizdeki kokain ticaretinin en önemli aktörleri olan Batı Afrikalı grupların son yıllarda kuryeler aracılığıyla yapılan eroin ticaretinde önemli bir rol oynadığı görülmüştür. (TUBİM, 2013: 158)

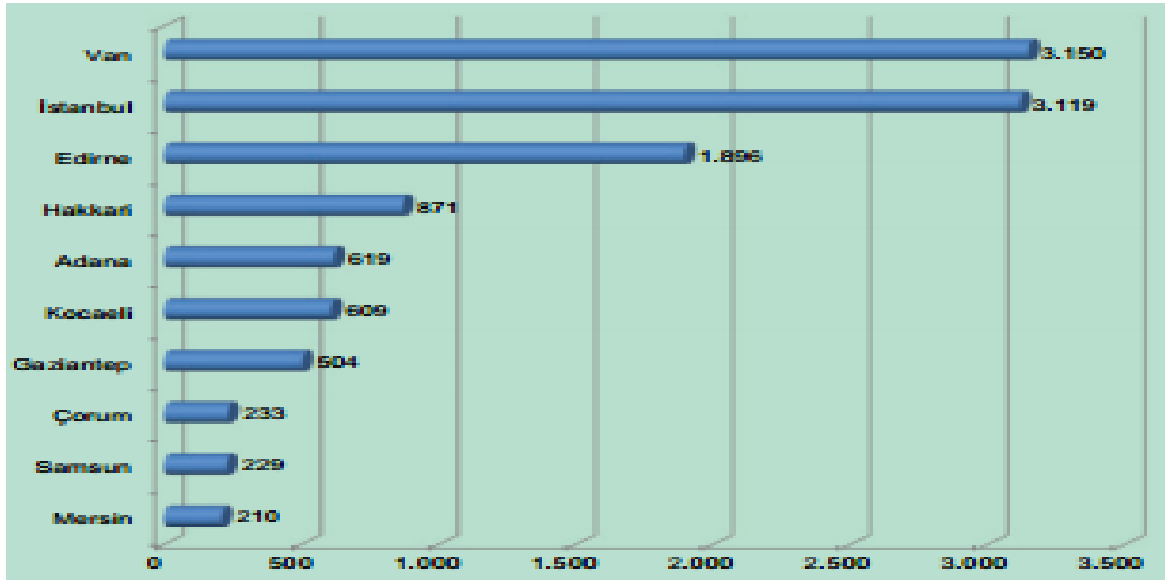
Bugüne kadar yapılan yakalamalara ve sevk edilen uyuşturucu miktarına bakıldığında Afganistan'da üretimin düşmesi Türkiye'de bir sonraki yıl hissedilmektedir. (2013: 23) Ülkemizde son yıllardaki eroin seyrine göre; 2002 yılı itibariyle eroin yakalamalarında ivmeli artışın 2009 yılı sonuna kadar sürdüğü görülmektedir. 2010 ve 2011 yılında üretimdeki azalma Türkiye'de ve bağlı olarak Avrupa'da eroinin kıtlığına yol açmıştır. Bu bağlamda azalan eroinin saflık oranı da düşmüş, fiyatı ise 2010 yılında bir önceki yıla göre %150 artmıştır. Yürütülen operasyonel çalışmalar sırasında organize suç gruplarının zaman zaman piyasada eroin temin etmekte zorlandıkları görülmüştür. (KOM, 2014: 5) 2010 yılında rekor sayıda operasyon yapılmasına rağmen yakalamalarda daralma meydana gelmiştir. 2010'da 2009 yılına nispeten ülkemizde eroin yakalamalarındaki düşüş %21 olmuş, toplamda 12.690 kg eroin ele geçirilmiştir. Bu düşüş aynı yıl Afganistan'da eroin üretiminde %48'lik düşüşe paralel olmuştur. (KOM, 2011: 11) Bu durumun bir diğer nedeni Türkiye'de Avrupa ülkelerine yönelik büyük miktarda transit kaçakçılık olaylarının yanı sıra, ülke içerisinde de kullanım amaçlı ve küçük miktarda eroin olay sayılarının artması olarak değerlendirilmektedir. Her ne kadar Türkiye diğer uyuşturucu nevi maddelere göre eroine rağbet göstermese de; tedavi müracaat verileri ve kolluk istihbari bilgileri eroin kullanımında önemli artışlar olduğunu göstermektedir. 2010 yılında meydana gelen 4155 eroin olayının %70,8'inin (2945) kullanma/bulundurma, %29,2'sinin (1210) ise satış/kaçakçılık/imal olayı olduğu görülmektedir. (TUBİM, 2012: 133) 2012 yılında ise Afganistan'da üretim artmış, buna paralel ülkemizde aynı yıl 13.301 kg eroin maddesi ele geçirilerek dünyada en fazla eroin yakalanan ülke olmuştur. (TUBİM, 2013: 124)

Tablo 2.4. Türkiye’de Yıllara Göre Yakalanan Eroin Miktarı (kg)¹⁴

Türkiye’de yaşanan eroin olaylarına bakıldığında Van, İstanbul, Edirne ve Hakkâri illerinde gerçekleştirilen eroin yakalamaları ülkemizdeki toplam eroin yakalamalarının %67’sini kapsadığı görülmektedir. Hakkâri ve Van, İran sınırından eroinin ülkemize giriş yaptığı noktalar, İstanbul ve Edirne ise bu maddenin batıya açıldığı kapılardır. 2012 yılı Türkiye istatistiklerine göre Van’da 3.150 kg, İstanbul’da 3.119 kg, Edirne’de 1.896 kg, Hakkâri’de 871 kg, Adana’da 619 kg, Kocaeli’de 609 kg, Gaziantep’te 504 kg, Çorum’da 233 kg, Samsun’da 229 kg, Mersin’de 210 kg eroin ele geçirilmiştir. (TUBİM, 2014: 124)(Tablo 2.5.)

Tablo 2.5. Türkiye’de En Fazla Eroin Yakalanan On İl Ve Yakalama Miktarları (kg)¹⁵

¹⁴ TUBİM. (2014: 122). *EMCDDA 2014 Ulusal Raporu*. Ankara: T.C.İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü Yayınları.
¹⁵ (2014: 124)

Yine afyon ve türevleri maddeleri kullanımına bağlı ölüm oranlarına bakıldığında; İstanbul diğer madde bağımlılığına bağlı ölümlerde olduğu gibi ölümlerin en sık yaşandığı ilimizdir. Şanlıurfa, Gaziantep, Adana, Osmaniye, Hatay, Mersin ve Antalya illerimiz madde bağımlılığına bağlı ölümlerin yaşandığı diğer illerimizdir. İstanbul'un dışındaki diğer illerimize bakıldığında Türkiye içi eroin güzergâhlarının ölümlere sebebiyet verdiği görülmektedir. Güzergâh dışında afyon ve türevleri maddeleri kullanım oranı çok düşüktür. (2014: 82)

3. TÜRKİYE'DE YASAL HAŞHAŞ EKİMİ

Dünyada uyuşturucu ile mücadele Birleşmiş Milletlerce kabul edilen 1961 Tek Sözleşmesi ve tamamlayıcı nitelikte 1972 Protokolü, 1971 Psikotrop Maddeler Sözleşmesi, 1988 BM Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığı ile Mücadele Sözleşmeleri çerçevesinde gerçekleşmektedir. Bu sözleşmelere göre devletler yasadışı olarak ekilen tüm bitkilere el koymakla yükümlüdür. Ayrıca yasal haşhaş ekimi yapılması durumunda bunun devlet teşebbüsü olan kurumlarca, devletin müsaade edeceği yerlerde ve miktarda yapılabileceği, kurum tarafından verilen ruhsata istinaden yapılan ekim sonucunda elde edilen afyon mahsulünün yine kurumca ithalatı, ihracatı veya toptan ticaretinin yapılacağı belirtilmiştir. (Viyana Konvansiyonu, 1988, DEMİREL, 2012: 1)

Ülkemizle beraber Hindistan, Avustralya, Fransa, İspanya, Macaristan ve Slovakya'da tıbbi amaçlı haşhaş kökenli alkaloid üretilmektedir. Yapılacak ekimler BM Uluslararası Uyuşturucu Maddeler Denetim Kurulunun kontrolüne tabidir. BM Ekonomik ve Sosyal Konsey, Uyuşturucu Maddeler Komisyonu eliyle 1961 Tek sözleşmesini uygular. Tek Sözleşmesi ülkemizde 1967 yılında yürürlüğe girmiştir. (TUBİM, 2012: 33) Sözleşmeye taraf ülkeler her yıl üretebileceğini öngördüğü madde miktarını, mevcut stok durumlarını, kullanılacak arazinin hektarını ve coğrafi konumunu kurula bildirmek zorundadır. Yapılacak olan üretim yıllık raporda belirtilen miktarı aşmamalıdır. Raporda belirtilen haşhaş ekim miktarının aşılacak olması durumunda fazla olan miktar yeniden raporlanarak kurula bildirilmelidir. (Viyana Konvansiyonu, 1988)

Ülkemizde haşhaş ekimi uluslararası rekabet gücümüzün artırılması, haşhaş tarımının gelecek nesillerce de sürdürülebilmesi amacıyla yapılmaktadır. (T.C.Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü: 2) TMO Genel Müdürlüğü bu amaç doğrultusunda ülke çapında örgütlenerek, ilgili mevzuatta geleneksel olarak tanımlanan haşhaşın ekimi, kontrolü, üretilen haşhaş kapsülünün işlenerek tıbbi ve bilimsel amaçlı uyuşturucu maddelerin üretimi ile yurt içi ve yurt dışı ihtiyacını karşılamakla yükümlüdür. (DEMİREL, 2012: 9) TMO'nun denetiminde

gerçekleşen afyon ekimi sadece Bakanlar Kurulunun belirlediği yerlerde Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun ve bu kanuna dayanılarak çıkarılan Haşhaşın Ekimi, Kontrolü, Toplanması, Değerlendirilmesi, İmhası, Satın Alınması, Satılması, İhracı ve İthalı Hakkında Yönetmelik kapsamında yapılır. Yasal ekim alanlarında üretilen haşhaş kapsülleri TMO taşra teşkilatları vasıtasıyla üreticilerden satın alınarak işlenmek üzere Bolvadin alkaloitleri fabrikasına sevk edilmektedir. (TUBİM, 2012: 33) TMO tarafından üreticilere verilen sertifikalı standart haşhaş tohumu; kış sezonu için 1 Temmuz-30 Ekim, yaz sezonu için 1 Şubat-15 Mart tarihleri arasında ekilir. (T.C.Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü, 2016) Ülkemizde halen 70 bin haşhaş üreticisi 4-5 dekarlık arazilerde üretim yapmaktadır. Haşhaş tohumundan; yağ, haşhaş ezmesi, hayvan yemi, yakacak ve gıda gibi şekillerde faydalanılabilir. (2016: 3)

1933 yılına kadar haşhaş üretimi ülkemizde kontrolsüz olarak yapılmaktaydı. 1933 itibariyle ekim ve üretim kontrole tabi tutulmaya başlanılmıştır. 1938 yılında TMO'nun iktisadi devlet teşebbüsü olarak kurulmasıyla uyuşturucu maddeler üretiminin kontrolü tamamen bu kuruma verilmiştir. 1974 yılına kadar kurum üreticiden afyonu çizilmiş halde satın alıyordu. 1974'den sonra üreticinin haşhaş çizim işlemi yasaklanmış, afyona çevirme işlemini TMO üstlenerek üreticiden haşhaş kapsülünün işlenmemiş halini almaya başlamıştır. (2016: 3) Halen üreticiden çizilmemiş haşhaş satın alan TMO, yılda 20 bin haşhaş kapsülünü işleyerek 100 ton ham afyon üretebilecek düzeydedir. Bu rakamla Türkiye, dünya yasal morfin ihtiyacının %30-35 karşılayabilecek seviyededir. (2016: 8) Üretimi gerçekleştirilen ürünlerin %95'i dünyaya ihraç edilmekte geriye kalanı ülkemizde kullanılmaktadır. (2016: 14)

4. ASETİK ANHİDRİT

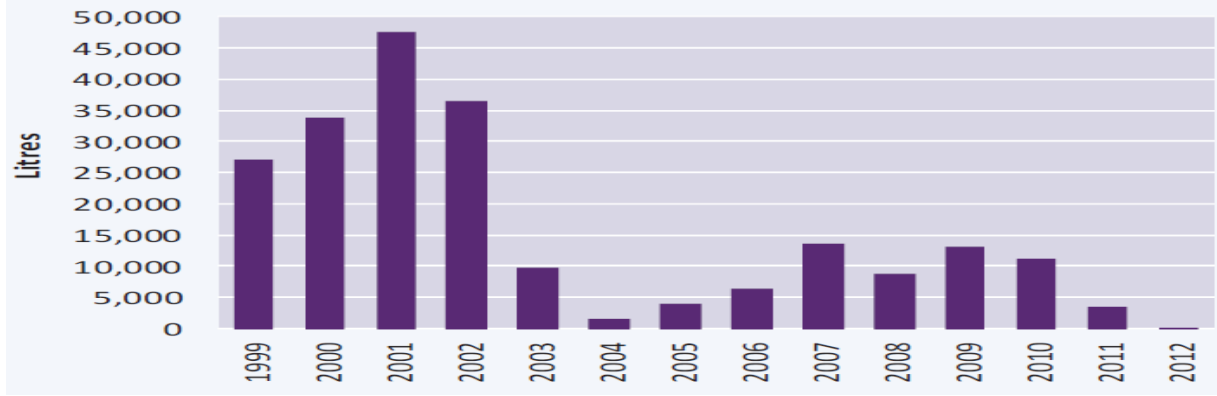
Ülkemizle beraber 1988 BM Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Sözleşmeyi imzalayan diğer taraf ülkelerde toplam 23 ara kimyasal maddenin kontrolsüz üretim ve ticareti yasaktır. (KOM, 2011: 30) Uluslararası Narkotik Kontrol Kurulunun (INCB) ülkemize bildirdiği veya kurula üye diğer ülkelerin bildirdikleri şüpheli ara kimyasallar listeye dâhil edilmektedir. INCB bu düzenlemeleri Prizm, Cohesion ve PAAD isimli projeler kapsamında yapmakta ve ilgili ülkelere bildirmektedir. Ülkemizde tespiti yapılan yasaklı ara kimyasallar Sağlık Bakanlığı aracılığı ile kurula bildirilmektedir. (TUBİM, 2012: 171) Bu şekilde koordineli olarak hareket edilerek şüpheli maddelerden üye ülkelerin çabucak haberdar olması sağlanmaktadır.

Çoğu plastik, tıbbi ürünler ve kozmetik üretimi gibi endüstriyel alanlarda kullanılan ara kimyasal maddeler, sentetik uyuşturucular, kokain ve eroin imali içinde kullanılmaktadır. Uyuşturucu ham maddeler ara kimyasal bileşenleriyle beraber ele alınmalı ve böyle bir mücadele ortaya konulmalıdır. Asetik anhidrit ve diğer ara kimyasalların endüstriyel faaliyetleri dışında kullanılmak üzere kontrolsüz olarak üretimi ve ticaretinin engellenmesi uyuşturucu ile mücadelede kaçınılmazdır. (Avrupa Uyuşturucu Raporu, 2015: 36, KOM, 2011: 30)

Ara kimyasallarda eroin üretiminde kullanılan ve yasa dışı kaçakçılığında ülkemizi en fazla ilgilendiren madde asetik anhidrit maddesidir. Asetik anhidrit; sanayide, suni ipek, aspirin, sigara filtresi, selüloz, plastik, patlayıcı madde, bazı reçine ve verniklerin yanı sıra teknik ve klinik analizlerde de kullanılabilir. Endüstriyel alanda kullanılan asetik anhidrit ülkemizde üretimi olmadığından yurt dışından ihraç edilmektedir. Yasadışı olan asetik anhidrit kaçakçılığında ülkemiz afyon türevleri kaçakçılığında olduğu gibi Doğu Avrupa ülkeleri ve Güney Batı Asya ülkeleri arasında transit bir rol üstlenmektedir. Ülkemizde yakalanan asetik anhidrit Orta Avrupa’da üretilerek yasadışı bir şekilde ülkemizden geçerken yakalanmaktadır. Bu olaylarda yakalanan şahıslar Orta Avrupalı ve Balkan bölgesi vatandaşları olmaları bunun tabii sonucudur.

1990’lı yıllardan itibaren 2000’li yılların başına kadar Avrupa ve Rusya’da üretilen asetik anhidrit maddesi yoğun bir şekilde Türkiye üzerinden Güneybatı Asya bölgesine sevk edilmekteydi. 1998 ve 2008 yılları arasında Türkiye asetik anhidrit yakalamalarında dünya lideri olmuştur. Ancak son yıllarda Rusya ve Avrupa’nın yanı sıra Hindistan, İran, Güney Kore ve Çin önemli asetik anhidrit üretim merkezleri haline gelmiştir. Asetik anhidrit bu üretim bölgelerinden Afganistan ve çevresindeki eroin laboratuvarlarına doğru direk sevk edilmeye başlamıştır. 1 kg eroin için 2 lt asetik anhidrit gerekliliği düşünüldüğünde Afganistan’a yıllık 1000 ton yasadışı asetik anhidritin girdiği ortaya çıkmaktadır. (ERSOY Ö. , 2008: 298) Yine kaçakçılar Irak’ı asetik anhidrit kaçakçılığında bir üst olarak kullanmaya başlamışlardır. INCB’ye göre 2010 yılında Irak’a giden 600 ton asetik anhidrit kaçak olduğu gerekçesiyle durdurulmuştur. (TUBİM, 2012: 171)(Tablo 2.6.)

Tablo 2.6. Ülkemizde Her Geçen Yıl Düşen Asetik Anhidrit Yakalamaları¹⁶

4.1. Asetik Anhidrit Rotası

Yasadışı asetik anhidrit kaçakçılığı faaliyetleri yasal olarak üretilen kimyasalın yine yasal şirketler adına fatura edilen sahte belgelerle ve sahte ürün kodlarıyla amacı dışında afyon üretimi yapılan ülkelere gönderilmesiyle gerçekleştirilmektedir. Ülkemizden geçen kimyasal maddeler Afganistan'a giriş yaptıktan sonra bir kısmı burada kalmakta bir kısmı aşiretlerin kontrolünde bulunan Pakistan'daki Federal Yönetilen Aşiret Alanı FATA bölgesine gönderilmektedir. (ERSOY Ö. , 2013: 72)

Kaçakçılar Avrupa, Çin, Rusya, Hindistan, Kore ve Japonya'da yasal olarak üretilen asetik anhidriti kaçağa kaydırarak iki yolla bölgeye ulaştırmaktadır. Bu rotalardan ilki ve daha yoğun akışın sağlandığı rota; deniz yoluyla üretim yerlerinden Pakistan'ın Karaçi ve İran'ın Bender Abbas limanlarına sevkiyatın sağlandığı rotadır. Bu limanlara gelen asetik anhidrit afyonla buluşmak üzere Pakistan'da ve Afganistan'a geçer. Diğer bir rota ise ülkemizin eroin ticaretinde olduğu gibi aktif rol oynadığı balkan rotasının ters istikameti olan rotadır. AB ülkelerinden yola çıkan asetik anhidrit Romanya-Bulgaristan veya Sırbistan-Bulgaristan üzerinden ülkemize giriş yapmakta, Türkiye ve İran'ı geçerek Afganistan ve Pakistan' a ulaşmaktadır. (UNODC, 2014: 39)

Bu iki rotaya alternatif rotalarda vardır. Üretim yeri Rusya olan asetik anhidrit kuzey eroin rotasının tersi istikamette ilerleyerek Orta Asya ülkelerinden Afganistan'a ulaşabilmektedir. Hhususiyile Tacikistan bu rotada aktif rol oynamaktadır. Bu rotada olduğu gibi Çin'de üretilen asetik anhidritin üretim yerlerine ulaşmasında Tacikistan ve Kırgızistan yolu kullanılmaktadır. (ERSOY Ö. , 2013: 72)

¹⁶ UNODC. (2014: 39). *Word Drug Report 2014*. New York: United Nations.

Türkiye’de yapılan asetik anhidrit yakalamaları, kaçakçılık yapılan rotanın giriş ve çıkışında bulunan illerde olmaktadır. Bunların; %59,8’i Van, %36,9’u Hakkâri, %3,4’ü İstanbul’da gerçekleşmiştir. Yakalamaların %96,7’si İran sınırında yurtdışına çıkmak üzereyken yapılmıştır. Zaten yakalanan asetik anhidritin ülkemizde bir alıcısının olmamasından dolayı operasyonlarda genelde tır şoförü dışında kimse yakalanamamakta, örgüt bağlantısı çözülememektedir. Örneğin, 2010 yılının en büyük asetik anhidrit yakalaması Aralık ayında İstanbul ilinde gerçekleştirilmiştir. KOM Daire Başkanlığı koordinesinde yapılan kontrollü teslim sonrası operasyon yapılarak 10 ton asetik anhidrit maddesi ele geçirilmiştir. Yabancı uyruklu tır şoförünün kontrolünde Orta Avrupa’dan Türkiye’ye getirilen asetik anhidrit maddesinin alıcısı yürütülen tüm teknik ve fiziki takiplere rağmen tespit edilememiştir. Buda ülkemize giriş yapan asetik anhidritin üretim yapılan bölgeye seyir ettiğini göstermektedir. (KOM, 2011: 30, TUBİM, 2013: 170)

4.2. Baz Morfin Yakalamalarındaki Düşüş

92/93’lü yıllarda ülkemizdeki afyon ve türevi madde yakalamalarının %56’sını baz morfin oluştururken günümüzde bu oranın yok denecek kadar az olması imalathane sayısının minimum seviyeye düştüğünü göstermektedir. Günümüzde ele geçirilen afyon ve türevlerinin %98’i eroin formundadır. Buda eroinin ülkemize işlenmiş halde geldiğini göstermektedir. Nitekim Afganistan ürettiği afyonun yaklaşık %70’ini ülke sınırları içerisinde eroine çevirmektedir. Tacikistan uyuşturucu birimi; Afgan-Tacik sınırında 80 tane olmak üzere Afganistan’da 400’den fazla eroin laboratuvarı olduğunu belirtmiştir. (ERSOY Ö. , 2008: 294) 2013 yılında yakalanan 3 kg baz morfin maddesi ile birlikte son dört yılda yakalanan baz morfin miktarı sadece 55.838 kg’dır. (TUBİM, 2014: 119) Ülkemizde yakalanan baz morfin küçük çaplı eroin imalathanesine gitmek üzereyken ele geçirilmektedir. Eroinde olduğu gibi baz morfinde ülkemize Afganistan ve İran üzerinden gelerek Ağrı-Gürbulak ve Hakkari-Esendere sınır kapılarından girmektedir. (TUBİM, 2013: 24)

5. TÜRKİYE’DE DİĞER UYUŞTURUCU MADDELERİN KAÇAKÇILIK FAALİYETLERİ

Türkiye ve içinde bulunduğumuz bölgede eroinle beraber tehdit oluşturan uyuşturuculardan sentetik uyarıcıların kaynağı Avrupa’dır. Hususiyle ecstacy maddesi ülkemizde çok ilgi görmektedir. Ülkemizde yaygın kullanımı bulunmayan diğer bir sentetik

uyuşturucu madde ise captagondur. Bu madde ülkemiz üzerinden transit olarak Ortadoğu ve Arap ülkelerine gitmektedir. Ülkemizde en fazla yakalanan ve kullanılan esrar maddesi iç piyasaya yönelik olarak Güneydoğu Anadolu bölgemizde üretilmektedir. Ülkemizden yurt dışına esrar ihracı yapılmamaktadır, ancak Ortadoğu ve İran'dan ülkemize yönelik sınırlı sayıda esrar kaçakçılığı yapılmaktadır. Türkiye'nin pazar konumunda olduğu kokain maddesi Güney Amerika ve Avrupa üzerinden kuryeler vasıtasıyla ülkemize sokulmaktadır.

5.1. Kokain

Türkiye'nin kokain üretilen bölgelere ve kokainin Avrupa'ya giriş noktası olan ülkelere uzak olması Türkiye'nin kokain kaçakçılığında sadece pazar konumunda kalmasını sağlamıştır. Aynı şekilde ülkemiz ve komşu ülkelerde kokain maddesinin üretimi gerçekleşmediğinden kokain bileşeni ara kimyasal maddelerin kaçakçılığı da ülkemizde görülmemektedir. (KOM, 2013) Avrupa'ya kokain batı ve güney ülkeleri üzerinden girmektedir. İspanya, Belçika, Hollanda, Fransa ve İtalya 2013'te yakalanan 62.6 ton kokainin %85'inden sorumludur. (Avrupa Uyuşturucu Raporu, 2015: 26)

Yapılan çalışmalarda kokain maddesi yakalamalarının genellikle yutma yoluyla kuryeler vasıtasıyla ülkemize Atatürk havalimanından giriş yaptığı sırada gerçekleştiği tespit edilmiştir. Kuryelerin Nijerya, Güney Amerika, Ruanda, Kenya, Somali, Gana ve Tanzanya uyruklu kişiler olduğuna sıkça rastlanmaktadır. 2013 itibariyle Afrikalı kurye gruplarına Avrupalı kurye gruplarının katıldığı görülmüştür. (TUBİM, 2014: 85) Ayrıca kokain Güney Amerika'dan Avrupa'ya gönderilmek üzere Türkiye'ye deniz yoluyla sevk edilmektedir. Türkiye'yi hedefleyen kokain; Kolombiya, Peru ve Bolivya'dan direk olarak gelmemektedir. Kokainin çoğunlukla Brezilya, Venezüella ve Arjantin'den çıkış yaptığı öncelikle Batı Afrika ülkelerine oradan Hollanda ve İtalya'ya ulaştığı, arkasından Türkiye'ye sevk edildiği tespit edilmiştir. (TUBİM, 2012: 168)

Yapılan çalışmalar neticesinde Türkiye'ye giren kokainin izlediği rotalar;

- Brezilya (Sao Paulo)-Hollanda (Amsterdam)-Türkiye (İstanbul)
- Benin (Coton)-Libya (Tripoli)-Türkiye (İstanbul)
- Kamerun (Doula)-Etiyopya(Addisababa)-Türkiye (İstanbul)
- Kamerun (Doula)-Fas (Kazablanka)-Türkiye (İstanbul)
- Mali (Bamako)-Tunus -Türkiye (İstanbul)
- Mali (Bamako)-Fas (Kazablanka) -Türkiye (İstanbul)

- Kenya (Nairobi) -Türkiye (İstanbul)
- Nijerya (Lagos)-Dubai -Türkiye (İstanbul)
- Venezuela (Karakas)-İtalya (Roma)-Türkiye (İstanbul)
- Brezilya (Sao Paulo)-Türkiye (İstanbul)
- Arjantin (Buenos Aires)-İsviçre (Zürih)-Türkiye (İstanbul)
- Güney Afrika (Johannesburg)-Türkiye (İstanbul)
- Gine-Fas (Kasablanca)-Türkiye (İstanbul)
- Gana (Accra)-Dubai-Türkiye (İstanbul)
- Venezuela (Karakas)-Almanya (Frankfurt) -Türkiye (İstanbul) şeklindedir. (KOM, 2011: 18-19)

5.2. Sentetik Uyarıcı Maddeler

Çeşitli kimyasal yollarla üretilen sentetik uyuşturucuların üretimi tabii yollardan olmamakta, kimyasal maddelerin reaksiyona sokulmasıyla suni bir şekilde elde edilmektedir. Uyuşturucu maddeler içinde kullanımı en hızlı artan sentetik uyuşturucular kimya sanayileri gelişmiş olan batılı ülkelerde üretilerek ya yine batılı ülkelerde tüketilmekte ya da buradan diğer ülkelere dağılmaktadır. (TUBİM, 2011: 147)

- Captagon:** Üretim bölgesi Güneydoğu Avrupa ülkeleri olan maddeye en yoğun talep Ortadoğu ve Arap ülkelerinden gelmektedir. Bu maddenin sevkiyatı Türkiye üzerinden sağlanmaktadır. Captagon ülkemizde 3 yoldan ilerlemektedir. Birinci rota, Doğu Avrupa ülkelerinden Ortadoğu ülkelere kadar uzanan rotadır. Bu rotada Edirne ve Kırklareli'nden ülkemize giriş yapan captagon, İstanbul-Ankara-Adana-Hatay-Kilis güzergâhını izleyerek Suriye'ye geçmektedir. İkinci captagon güzergâhında; Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerimiz üzerinden ilerlemektedir. Ülkemize Ermenistan sınırimızdan giriş yapan madde Suriye sınırından çıkış yapmaktadır. Yapılan çalışmalar neticesinde Ermenistan'ın Captagon üretiminde aktif rol oynamaya başladığını görülmektedir. Daha çok Türkiye iç piyasasını ilgilendiren son güzergâh ise Avrupa-Ortadoğu rotasına ters yönlüdür. Talebin az olmasına rağmen Suriye kaynaklı captagon Mardin, Şanlıurfa veya Hatay sınırimızdan girmekte ve Akdeniz Sahilini takiben Antalya'ya kadar ulaşmaktadır. (KOM, 2011: 27)

- ii. Amfetamin/Metamfetamin:** Amfetamin ve metamfetamin birbirine yakın formüllü iki maddedir. Amfetamin kullanımı nispeten daha fazladır. Metamfetaminin üretim yeri olan Avrupa'da ara kimyasalların bulunabilirliği üretimi doğrudan etkilemektedir. Temel ara kimyasalları; benzil, metil, keton olan metamfetamin üretimi ağırlıklı olarak Litvanya'da yapılmaktadır. Buradan madde en başta Kuzey Avrupa sevk edilmektedir. (Avrupa Uyuşturucu Raporu, 2015: 27) Menşenin tamamı İran olan sentetik metamfetamin maddesi Malezya, Tayland, Japonya, Endonezya ve Avustralya gibi Asya-Pasifik ülkelerine taşınmaktadır. Metamfetamin kaçakçılığı konusunda Türkiye'nin transit konumu devam etmektedir. Ayrıca yakalama miktarlarında ve bu madde kaynaklı ölümlerde artış görülmektedir. (TUBİM, 2014: 85)
- iii. Ecstasy:** Türkiye'de yakalanan ecstasy çok büyük oranda Hollanda ve Belçika'da üretilmektedir. Madde iç piyasamızda tüketilmek üzere kara, deniz ve hava yoluyla ülkemize sokulmaktadır. Bu ülkelerle beraber Kanada ve Asya Kıtasının sair ülkelerinde de ecstasy üretilmektedir. Türkiye ecstasy maddesinde pazar durumundadır. Genellikle turizmin yoğun olduğu bölgelerde ve büyük şehirlerimizde daha fazla talep görmektedir. Gerçekleşen ecstasy olaylarının birçoğu satın alma, bulundurma ve kullanma suçlarından oluşması da ülkemizin maddenin kaçakçılığının yapıldığı değil maddenin pazarı konumunda olduğunun göstergesidir. (TUBİM, 2013: 127) Ecstacy'nin ülkemize girerken izlediği rotalar temel alındığında İstanbul'daki havalimanları ve İzmir havalimanının çok sık kullanıldığı tespit edilmiştir. (KOM, 2014: 2) Toptan fiyatında 20 adet/TL ye satılan ecstacy'nin fiyatı sokakta 40-60 adet/TL'yi bulmaktadır. Ecstasy ekonomisi Türkiye için yıllık 400 milyon TL'lik bir ciro sağlamaktadır. (İSMMM, 2011) Karayoluyla yapılan sevkiyatta Batı Avrupa'dan ülkemize ulaşan ecstasy İstanbul üzerinden farklı rotalar izleyerek ilerlemektedir. Bu iç rotalar; İstanbul-Bursa-Balıkesir-İzmir, İstanbul-Bolu-Ankara-Adana ve Karadeniz sahil yolu güzergâhlarıdır. (KOM, 2011: 24)
- iv. Sentetik Kannabinoid:** Türkiye sentetik kannabinoid maddesi için pazar konumundadır. Genellikle internet alışverişi yoluyla ticareti yapılan madde Çin'de üretilmesinin ardından toz halde Avrupa'ya gelmekte, burada adaçayı, yavşan otu, daimana çayı vb. bitkilere emdirilmek suretiyle çeşitli formlarda ve etiketlerde diğer ülkelerle birlikte ülkemize sevk edilmektedir. Günümüzde 130'dan fazla sentetik kannabinoid vardır. (KOM, 2011: 6, Avrupa Uyuşturucu Raporu, 2015: 21)

Ülkemizin 2011 yılında tanıştığı madde az maliyetli ve kolay üretilebilir olması nedeniyle hızla yaygınlaşmış ve bulunabilirliği artmıştır. 2012 yılında sokakta 10 TL olarak satılan maddenin fiyatı 2013 yılında 7 TL ye kadar düşmüştür. En yaygın sentetik kannabinoidler; 1-naphthalenyl (1-pentyl-1H-indol-3-yl) methanone ve JWH-18 maddeleri Türkiye piyasasında bonzai olarak anılmaktadır. Sentetik kannabinoid formüllerinin BM, EMCDDA veya sair ülkelerce yasaklanmasıyla uyuşturucu üreticileri maddenin formüllerini değiştirmekte ve maddeyi yasak kapsamından kurtarabilmektedirler. (TUBİM, 2014: 136) Sentetik kannabinoid maddesinin bir türü olan khat Türkiye’de ilk kez 2010 yılında görülmüştür. Ortadoğu ve Afrika ülkelerinden ülkemize getirilen madde ülkemizde yasaklı maddeler listesindedir. Ancak dünyanın birçok yerinde yasaklı maddeler sınıfında değildir. Khat maddesi bonzai olarak tabir edilen JWH-18 maddesi gibi ülkemizde rağbet gören bir madde değildir. Maddenin piyasası yeni yeni oluşmaya başlamıştır. (TUBİM, 2013: 171, KOM, 2013)

- v. **Sentetik Kimyasallar:** Sentetik uyuşturucu üretiminde ara kimyasal bileşenler; BMK, PMK, hidroklorik asit, formik asit, fenil asetik asit, sülfürik asit, formamid maddeleridir. Avrupa’da ecstasy maddesi ara kimyasalının yüksek oranda yakalanması ecstacynin Avrupa’da üretildiğine işaret etmektedir. (TUBİM, 2012: 171) Örneğin Avrupa’da 2013 yılında 5.061 kg PMK (3,4-metilenedioksifenil-2-propanon) ve 13.836 litre safrol yakalanmıştır. Sadece bu rakam yaklaşık 170 milyon ecstasy üretme kapasitesine sahiptir. Yine 2013 yılında 48 tondan fazla sentetik uyuşturucu amfetamin ve metamfetamin ara kimyasalı yakalanmıştır. Yakalanan ara kimyasallar 22 tondan fazla metamfetamin veya amfetamin üretimi için yeterlidir. Bu veriler pazar konumunda olan ülkemizde sentetik uyuşturucu üretiminde kullanılan ara kimyasal maddelerin kaçakçılığının olmadığını göstermektedir. (Avrupa Uyuşturucu Raporu, 2015: 36)

5.3. Esrar

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de en fazla kullanılan uyuşturucu madde olan esrar iç piyasaya yönelik olarak Güneydoğu Anadolu Bölgemizin kırsal kesiminde yetiştirilmektedir. (KOM, 2011: 2) Türkiye’de üretilen esrarın yurt dışına ihraç edildiğine yönelik bir bulguya bugüne kadar rastlanılmamıştır. İç üretimle beraber İran ve Suriye’den ülkemize önemli miktarda esrar maddesinin girdiği tespit edilmiştir. 2010 yılında bir önceki yıla göre esrar

yakalamaları %206.5'lik bir artış göstermiştir. Bunun sebebi Afganistan'da aynı yıl yaşanan %48'lik afyon üretim düşüklüğüdür. Afyon ve türevleri kaçakçılığı yapan tacirlerin madde bulmakta zorlanması nedeniyle alternatif olarak esrar maddesine yöneldiği anlaşılmaktadır. Nitekim aynı yıl içerisinde Ağrı, Van, Hakkâri ve Kilis gibi illerimizde özellikle İran ve Suriye'den Türkiye'ye kaçakçılığı yapılan çok miktarda toz esrar maddesi yakalanmıştır. Yapılan çalışmalarda İran'ın 2009'da kendi toprakları üzerinden kaçakçılığı yapılan toz esrarın dörtte birini iç piyasa için, geriye kalanları ise Arap ülkeleri, Türkiye ve Avrupa ülkeleri için ürettiği belirlenmiştir. (TUBİM, 2012: 176) Takip eden yıllarda da ele geçirilen esrar miktarı ülkemizde artış göstermiştir. Türkiye 2012 yılında Avrupa genelinde en fazla miktarda esrar yakalanan ikinci ülke olmuştur. 2012 yılında Türkiye'de 152.086 kg esrar yakalanmıştır. 2013 yılında yakalama oranı %80,4 artmış ve 274.380 kg olmuştur. (TUBİM, 2014: 85)

Güneydoğu Anadolu'da yetişen veya yurt dışı kaynaklı İran ve Suriye'den gelen esrar iç piyasaya belli başlı rotalardan dağılmaktadır. Yurt içine dağılım noktası ülkemizde en fazla esrar yetiştiriciliğinin ve yakalama olayının olduğu Diyarbakır'dır. 2013 yılında bu ilimizde yapılan yakalamalar Türkiye toplamının %89,88'idir. (2014: 126) Bu rotalar Diyarbakır çıkışını temel alan esrarda; Diyarbakır-Şanlıurfa-Gaziantep-Adana-Ankara-İstanbul-Tekirdağ-Edirne ve Diyarbakır-Malatya-Kayseri-Ankara-Marmara bölgesi. Hakkâri dağılımlı esrarda; Hakkâri-Van-Erzurum- Erzinçan-Sivas-Yozgat-Ankara-Marmara bölgesi ve Hakkâri-Van-Erzurum-Rize-Samsun-Amasya-Çankırı-Bolu-Marmara bölgesi güzergâhında ilerlemektedir. Adana'ya ulaşan esrar maddesi Akdeniz sahil yolu veya Niğde-Konya-Isparta Denizli-İzmir yolunu izlediği tespit edilmiştir. (KOM, 2011: 20-21)

Esrar eroine göre iç pazarda daha çok talep görmektedir. Ülkemizde üretilen esrara başkaca gider kalemleri eklenmediğinden yüksek oranda gelir getiren bir maddedir. Esrarın iç piyasada ortalama kg fiyatı toptan satışta 2-3 bin TL, sokaktaki kg fiyatı ortalama 8 bin TL'dir. Yasadışı esrar ticaretinin bu bağlamda Türkiye iç piyasasında 2 milyar TL'lik yıllık ciroya sahip olduğu görülmektedir. (Emniyet Genel Müdürlüğü, 2011) İç piyasada esrar ve kubar fiyatı illere göre farklılık arz etmektedir. Örneğin, gram bazında en ucuz toz esrar 3 gr/TL ile Hatay, 5 gr/TL ile Diyarbakır iken en yüksek fiyat ise 105 gr/TL ile Artvin'dir. Toptan fiyatta ise Hakkâri 350 kg/TL ile en düşük, Kocaeli 10.000 kg/TL ile en yüksek fiyattan esrar satışının gerçekleştiği illerimizdir. (TUBİM, 2014: 135)

Türkiye Kenevir Ekimi ve Kontrolü Hakkında Yönetmelik çerçevesinde Amasya, Antalya, Burdur, Çorum, İzmir, Kastamonu, Kayseri, Kütahya, Malatya, Ordu, Samsun, Sinop, Tokat, Uşak, Urfa, Yozgat, Rize, Zonguldak, Bartın ve Karabük illerinde yasal kenevir ekimi yapılmaktadır. (TUBİM, 2012: 33) Yapılan ekim işlemi Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

kontrolünde lif, tohum, sap vb. elde edilebilmesi amacıyla yapılmaktadır. (Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun, 1933)

6. UYUŞTURUCU ORGANİZASYONLARINDA ÖRGÜT YAPISI

Uyuşturucu organizasyonları incelendiğinde, kaçakçılığın faaliyetlerinin birçok devleti kapsayacak şekilde geniş alanlarda yapıldığı görülmektedir. Bu faaliyet çok kişiyle ve farklı uyruktan kişilerce yapılmaktadır. Örgüt üyelerinin örgüt lideri önderliğinde oluşturdukları bu organizasyonların içerisinde imalat, presleme, depolama, şehirlerarası nakliyat, uluslararası nakliye, nakliye araçlarının temini, nakliye araçlarına gizli bölme yapılması, uluslararası para transferleri, teknik takiplerin önlenmesine yönelik iletişim araçlarının temini gibi aşamalarda görev alan örgüt üyelerinden müteşekkil olduğu ve örgütlerin sistemli bir şekilde faaliyet gösterdiği görülmektedir. (TUBİM, 2011: 169)

6.1. Örgütün Tanımı ve Unsurları

Örgüt kavramı Yargıtay nezdinde incelenerek yorumlanmıştır. Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 27/11/2012 tarih ve 2012/2721 esas, 2012/13802 karar sayılı ilamında; TCK' nın 220. maddesi anlamında bir örgütün varlığından söz edebilmek için; en az üç kişinin, suç işlemek amacıyla hiyerarşik bir ilişki ve süreklilik içerisinde, elverişli araç ve gereçlerle amaç suçları işlemek üzere bir araya gelmesi gerekmektedir.

Belirli bir amacı gerçekleştirmeye yönelmiş ve bu amaca uygun belirli bir büyüklüğe ulaşmış örgütlerin idaresini kolaylaştıran ve bu örgütleri ayakta tutup iş bölümü, süreklilik, disiplin gibi olguların sağlayıcısı olan hiyerarşik ilişkinin; suç örgütlerinin büyüklükleri ile işlemeyi amaçladıkları suçlara ve bu suçların niteliklerine, kurucu ve yöneticileri ile üyelerinin ait oldukları gelir grupları, eğitim düzeyleri ve mesleki durumları gibi hallerinden kaynaklanan niteliklerine ve sayılarına, bunların birbirleriyle olan örgütsel ilişki dışındaki hemşerilik, akrabalık ve mesleki beraberlik gibi diğer ilişkilerinin biçim ve niteliklerine, faaliyetlerinin gizlilik içerisinde ve örtülü bir biçimde yürütülmesindeki zorunluluğa uygun olarak kurulup yürütüleceği ve örgüt adına suç işleyenler ve örgüte yardım edenler ile ilişkilerin de aynı esaslar üzerinde gerçekleştirileceği, bu kapsamda; hiyerarşik ilişkinin merkezi, gevşek veya sıkı, menfaate, güce, korkuya veya başka bir sebebe dayalı, müstakil veya başka bir hiyerarşiye paralel olabileceği, bunun örgütün oluşumunu ve sürekliliği ile gizliliğinin sağlanmasını

kolaylaştıracağı gözetilerek, dava konusu her örgüt bakımından açıklanan esaslar üzerinden ayrı ayrı belirlenmesi gerekir.

Örgüt niteliği itibariyle devamlılığı gerektirdiğinden, kişilerin belli bir suçu işlemek veya bir suç işlemek için bir araya gelmesi halinde, örgütten değil iştirak iradesinden söz edilebilecektir. Ancak, amaçlanan suçları işlemede kolaylık sağladığı için işlenmesi amaçlanan suçlar açısından hazırlık hareketi niteliğinde olan örgütün varlığı için, amaç suçları işleme zorunluluğu olmadığı da dikkate alındığında, devamlılığın belirlenmesi noktasında yalnız amaç suçların sürekli bir şekilde işlenmesi değil, öncelikli olarak, amaç suçları sürekli biçimde işleme kararlılığının mevcut olup olmadığının araştırılması zorunludur.

Örgütün sahip bulunduğu üye, araç ve gereçlerin işlenmesi amaçlanan suçlar bakımından elverişli olup olmadığı, örgütün ve amaçlanan suçların niteliği ve özelliği göz önünde bulundurularak dava konusu her örgüt bakımından ayrı ayrı aranması gereken diğer bir unsurdur. (Yargıtay, 2012)

6.2. Örgüt Yapısı

Yürütülen çalışmalar örgüt liderleri tarafından Avrupa ülkelerine ithalatı yapılan eroinlerin nakliye hazır halde depolarda bekletildiği örgütlerin genel faaliyet çerçevesinde sık görülen durumlardır. Örgüt içerisinde görev alan elemanlar aynı zamanda başka bir örgütle beraber çalışarak ayrı bir organizasyonun içerisinde de olabilirler. Örneğin örgüt içerisinde nakliye organizatörünün yine başka bir faaliyet kapsamında ülkemizden yurt dışına eroin ihraç etmesi gibi örneklerle karşılaşmaktadır. Örgüt tanımı kısmında Yargıtay'ca yorumlandığı şekilde uyuşturucu ticareti yapan örgütlerde amaç yalnızca bir kez suçu gerçekleştirmek için bir araya gelmenin ötesinde sürekli olarak uluslararası uyuşturucu madde ticareti, ihracatı, ithalatı suçunu işlemek maksadıyla faaliyetlerini yürüttükleri tespit edilmiştir. Yakalanan örgüt üyelerinin yaşadıkları büyük maddi kayıplara rağmen faaliyetlerinde herhangi bir aksamanın gerçekleşmediği, yalnızca yakalama sonrası adli takibin önüne geçmek ve yakalamayla irtibatlarının anlaşılıp anlaşılmadığının görmek maksatlı bekleme sürecine girdikleri gözlenmiştir.

Yapılan takipler neticesi örgütlerin belirgin bir hiyerarşik yapıya sahip olduğu, örgüt içerisindeki şahısların görevlendirmelerinin ve faaliyet alanlarının net bir biçimde belli olduğu, alt düzey örgüt üyeleri ile örgüt lideri pozisyonundaki şahıslar arasında muhtemel bir operasyon esnasında örgütün yapısının bozulmasını engellemek ve tahkikat esnasında örgüt liderlerine

ulaşılmasını önlemek maksadıyla çeşitli kademelerde organizatör pozisyonunda farklı şahısların görevlendirildiği görülmektedir.

Yine yapılan çalışmalarda müşterek olarak; örgüt üyelerinin teknik ve fiziki takiplere yakalanmamak maksadıyla özel taktikler kullandıkları, kendi adlarına kayıtlı olmayan telefon hatları kullandıkları, uyuşturucu ticareti ile ilgili görüşmeleri mümkün mertebe yüz yüze gerçekleştirmeye özen gösterdikleri ve diğer irtibatları için özel telefon hatlarını kullandıkları, bunun mümkün olmadığı hallerde ankesörlü telefonlar kullanmak suretiyle çeşitli şifreler kullanarak görüşmeler gerçekleştirdikleri gözlenmiştir.

Örgütler para transferlerini ülkemizde bulunan dövizciler üzerinden veya diğer kara para aklama yöntemleriyle yapmaktadırlar. (EKİCİ, 2015: 29) Faaliyet tarzlarına göre örgütlerin uluslararası uyuşturucu ticareti suçunu devamlı olarak işledikleri, yapılan yeni sevkiyatların teslimat şekli, nakliye rotası, temin kaynakları üzerinde görüşmeler yaptıkları, şahısların muhtemel yakalanma olaylarına rağmen faaliyetlerinin sürdüreceği ve yeni sevkiyatlar planlayacak alt yapıya sahip olduğu, faaliyetlerin polisiye tedbirlere duyarlı bir biçimde gizlilik içerisinde yürüttükleri yine yapılan çalışmalar neticesinde ulaşılan sonuçlardandır.

Uyuşturucu faaliyeti yapan örgütsel yapıların içerisindeki şahısların pozisyonları belli görev paylaşımlarına göredir. Bir değerlendirmeyle bu görevlendirmeler sıralanacak olursa;

- i. **Örgüt Lideri:** Uluslararası uyuşturucu madde ticareti, ithalatı, ihracatı yapmak amacıyla faaliyet yürüten örgütü yönetendir. Örgüt lideri örgütün diğer elemanları vasıtasıyla veya özel telefonlar vasıtası ile verdiği talimatlarla örgütü yönetmekte, finanse etmekte, örgüt üyeleri arasında rollerinin ve gelir dağılımını belirlemekte, ihtiyaçları karşılamaktadır. Örgüt lideri eroin maddesini genelde İran'dan İranlı şahıslardan temin etmektedir. Eroinin preslenip depolanmasını ve İran'da şehirlerarası nakliyesinin yapılmasını organize etmekte, bununla ilgili masrafları karşılamaktadır. Bu masraflar; tır veya diğer kargo araçlarına uyuşturucunun zula yapılması, araç sürücüsünün masrafları, uyuşturucuların şehir içi nakliyesi ve yerleştirilmesi, yasal yük ayarlanması, örgüt üyelerinin otel vb. ihtiyaçlarının karşılanmasını kapsar. Uyuşturucunun İran, Pakistan veya Afganistan'dan teslim alınması, nakliye grubuna teslim edilmesi ve nakliye grubunun faaliyetlerinin birebir takip edilmesi görevini yine örgüt lideri üstlenmektedir. Zaman zaman bu görev için örgüt liderinin örgüt yöneticilerinden birini de görevlendirdiği olmaktadır. Örgüt lideri örgüt üyelerinin polis takibine veya herhangi bir kontrole takılmamaları için gerekli önlemleri almaları adına çalışmalar yaparak örgüt

üyelerini sürekli bu konularda uyarır. Örgüt içerisinde yeni rol planlamaları ve yeni nakliye planlamaları yapar. Örgüt lideri talimatıyla endişe duyulan bir olayla veya bilgi üzerine örgüt üyeleri iletişim kurmayı bir süreliğine kesebilir, iletişim kurdukları telefonları değiştirebilir veya faaliyetleri durdurabilir. Hiyerarşik düzene göre örgüt liderlerinin daha çok ayakçıları vasıtası ile örgütü yöneterek bilgi aldığı, talimat verdiği, para transferlerini takip ettiği, sorunları giderdiği, maddi kaynak sağladığı, sevkiyatla ilgili ayrıntıları takip ettiği ve örgütün geleceğine ilişkin planlamalar yaptığı söylenebilir.

- ii. **Finansör:** Uluslararası uyuşturucu madde ticareti yapmak amacıyla faaliyet yürüten örgütte örgüt liderinin planladığı organizasyonda uyuşturucu parasını finanse ederek örgüte ortak olan kişidir.
- iii. **Eroin Temincisi:** Uluslararası uyuşturucu madde ticareti, ithalatı, ihracatı yapmak amacıyla faaliyet yürüten örgüte eroini temin eden kişidir. Eroin temin edenler ağırlıklı olarak İran vatandaşı olup İran'da yaşarlar. Eroin maddesi temin ederek bu maddelerin depolama, sıkıştırma işlemlerini bizzat yapar ayrıca nakliye aşamalarını yönetebilirler. Temin edilen ülkede bulunan deposunda nakliyeye hazır eroin bekleterek, kendisine verilen ölçülere göre eroin maddelerinin preslenme işlemlerini gerçekleştirir.
- iv. **Nakliye Organizatörü:** Uluslararası uyuşturucu madde ticareti, ithalatı, ihracatı yapmak amacıyla faaliyet yürüten örgütte eroin temincisinden alarak bu maddelerin nakliye yapıldığı tır veya diğer kargo araçlarında gizli bölmeler dizayn ederek eroini yerleştirir. Nakliye organizatörü örgüt lideriyle eroin nakliyesini organize etmek üzere anlaşır ve bu doğrultuda şoför görevlendirir. Şoförü gittiği ülkede karşılar ve kargo aracının yasal yükünü ayarlar. Ayrıca uyuşturucu rotasında risk gördüğü takdirde rotayı değiştirebilir. Güzergâhın tamamında uyuşturucunun taşınmasında şoförlerden sorumludur. Şoförlerde herhangi bir aksaklık çıkması üzerine başka bir kargo aracı veya şoför temin eder. Aynı anda birkaç örgüt liderinin eroin organizasyonunda yer alıp aynı kargo ile birden fazla eroin kargosunu nakledebilir.
- v. **Nakliye Şoförü:** Nakliye organizatörünce görevlendirilen şoförler kendisinin sorumlu olduğu güzergâh boyunca kargoyu taşır. Zaman zaman tır veya diğer kargo araçlarında gizli bölmeleri hazırlar, eroini varış yerinde indirme bindirme işini takip eder. Şoförler yol boyunca değişebilir. Türk şoför bir süre sonra kargoyu Balkan uyruklu başka bir şoföre devredebilir. Şoförler arasındaki bu koordinasyon nakliye organizatörü aracılığıyla sağlanır.

- vi. Aracı:** Uluslararası uyuşturucu ticareti, ithalatı, ihracatı yapmak amacıyla faaliyet yürüten örgütte; örgütün sevkiyatını gerçekleştireceği maddenin yurt dışındaki alıcılarıyla irtibatını sağlayan kişidir. Genellikle Balkan uyruklu kişilerdir.
- vii. Ayakçı:** Sevkiyatla ilgili örgüt liderinden aldığı talimatları örgütün diğer üyelerine, örgüt üyelerinden aldığı bilgileri örgüt liderine aktaran kişidir. Görüşmeler genelde yüz yüze yapılır. Zaman zaman örgütün kara para transferini gerçekleştirir, örgüt liderinin örgüt üyelerine yolladığı paraları getirir.

Örgüt üyelerinin görevleri bu sınırlarla daraltılmamalıdır. Görevler örgütün işlevine, kapasitesine vb. nedenlerden dolayı farklılık gösterebilir. Nitekim bazı organizasyonlarda Örgüt lideri sevkiyatın tüm aşamalarında rol oynamakta, nakliye organizatörlüğünü kendisi yaparak eroinin kargoya verilmesi aşamasında bile bulunabilir. Böyle durumlarda kişi yurt dışından kısa süreliğine ölkemize giriş yapmakta, temin edilen eroinin nakliyeye verilmesinin ardından tekrar yurt dışına çıkarak uyuşturucuyu varış yerinde karşılamaktadır. Bu tip organizasyonlar nispeten binek araçla yapılabilecek seviyedeki sevkiyatlar için geçerlidir. (TUBİM, 2011: 157)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: EROİNİN TİCARETİNİN İKTİSADİ COĞRAFYASI

Çalışmanın bu kısmında Afganistan'ın tarımsal haşhaş üreticisi ve endüstriyel bir eroin merkezi haline dönüşmesi, bunun sonucunun bölgesel ve küresel ekonomilere etkisi üzerinde durulmuştur. Üretilen uyuşturucunun dünyaya dağılımı Balkan, Kuzey ve Güney Rotaları olarak tasnif edilerek detaylı şekilde incelenmiştir. Üretim organizasyonlarının ölçek ekonomilerini gerçekleştirmek amacıyla ulaşım maliyetlerini minimize ederken yüksek talebin olduğu ülkelere sevkiyatın gerçekleştiği yönündedir. Talebin konumu değişmemekte, rotalar üzerindeki riskler, söz konusu ülkelerdeki ulaşım maliyetleri gibi etkilerle güzergâh değişimini etkilemektedir.

1. AFGANİSTAN'DA YASADIŞI AFYON ÜRETİMİ

Dünyanın en fakir ülkelerinden olan Afganistan'ın 1979 yılı Sovyet işgali ve sonrasında yaşanan iç savaşta oluşan karmaşık durumdan dolayı ülkeyle ilgili somut ekonomik verilerin toplanması güçtür. Bileşmiş Milletler Kalkınma Raporuna göre ekonomik olarak Afganistan 173 ülkenin 171. sırasındadır. Denize çıkışı bulunmayan Afganistan'ın ekilebilir tarım arazisi toplam arazisinin sadece %15'idir. Ancak tarım neredeyse ülkedeki tek gelir kaynağıdır. Bunun yanında doğal gaz, petrol, kömür, bakır, krom, tuz, sülfür, kurşun, çinko, demir, kıymetli taş gibi kaynakları bulunmaktadır. Ülkenin ekonomik sosyal yapısı, dağlık arazi ve ulaşım yollarının yetersiz olması bu alanlarda yatırım yapılmasını engellemektedir. (Boğaziçi İş Adamları Derneği, 2011: 9-10)

İşsizliğin sürekli artmakta olduğu Afganistan'ın erkek nüfusunun %40'ı, kadınların ise %60'ı işsizdir. Çalışanların %80'i tarımla uğraşmaktadır. Bu sayının %14,3 ü ise afyon eken çiftçilerdir. (ORSAM, The Black Sea International, 2011: 11) Ülkede haşhaş ekimi çiftçilere buğday veya nar üretiminden 10 kat daha fazla gelir getirmektedir. (ERSOY Ö. , 2008: 293) Afyon çiftçilerinin mal, yiyecek, giyecek ihtiyaçlarını ile sulama, aşılama gibi giderlerini yerel uyuşturucu kartelleri karşılar. (ÖZEL, 2013: 137)

Afganistan kaynaklı uyuşturucu bağımlılığı en fazla İran, Pakistan ve Rusya'yı etkilemektedir. Yıllık 380 ton eroin ve morfin üreten Afganistan bu miktarın 5 tonunu iç piyasada kullanmakta geriye kalanını dışarıya ihraç etmektedir. (ŞAHİN & DEMİRBAŞ, 2013: 43) Yapılan çalışmalar; dünyada en fazla kullanım olduğu Afganistan'da afyon ve türevleri

kullanma oranının nüfusun %3,3 üne yani 1 milyon kişiye denk geldiğini ortaya koymuştur. Komşusu İran'da bu oran nüfusun %2,8, Pakistan'da ise % 0,8'dir. Eroinin en büyük pazarı Avrupa'da 1.5 milyon eroin kullanıcısı senelik yaklaşık 135 ton eroin tüketmektedir. (ERSOY Ö. , 2008: 294) Eroin Avrupa uyuşturucu pazarında en çok rağbet gören maddedir. Avrupa'da yakalanan iki eroin formu da Afganistan menşelidir. Bunlardan ilki kahverengi olan ve eroinin kimyasal formu baz morfin halidir. İkincisi ise eskiden Güneydoğu Asya ülkelerinden gelmekteyken günümüzde Afganistan bölgesinde üretilen beyaz renkli eroinin tuz formu olan halidir. (Avrupa Uyuşturucu Raporu, 2015: 24) 2003 yılı itibariyle Afganistan Avrupa pazarının 337 tonluk bir kısmını karşılayabilecek potansiyele sahiptir. (ŞAHİN & DEMİRBAŞ, 2013: 42)

Afganistan'ın afyon ekiminde bugünkü konuma gelmesi Sovyetlerin Afganistan'ı işgaliyle başlamıştır. 1979 da başlayıp 10 yıl süren çatışmalarda Afgan halkının silah ve mühimmat ihtiyacının büyük bir kısmı afyon ekimiyle karşılanmıştır. (ERSOY Ö. , 2008: 283) İşgal sonrası kargaşa ve hükümetlerin zayıflığından yararlanan aşiret yönetimleri ülkedeki çiftçileri afyon üretmeye teşvik etmiştir. Sovyet işgali sırasında bombalanmak suretiyle tahrip olan sulama tesisatları ve kanalları 1997 yılındaki iç savaşla birlikte iyiden iyiye bozulmuştur. Tarım alanları ve alt yapıdaki bu tahribat az ekimle çok kazanç getiren afyon ekimini hızlandırmıştır. Bu dönem hem Afgan köylüler hem de mücahitler kendilerini finanse etmek için afyon ekimi yapmıştır. Ayrıca Sovyetler Birliğinin dağılmasıyla bölgede oluşan istikrarsızlıktan yararlanan uyuşturucu kartelleri güçlerini arttırmış, gelişen kaçakçılık yöntemlerini kullanarak narko-ekonomilerini büyütmüşlerdir. (ÖZEL, 2013: 135)

Bu dönem yönetime geçen Taliban uyuşturucu ekimine izin vererek üreticilerden % 10-20 vergi almıştır. Bu gelirlerle askeri operasyonlarını finanse etmiştir. Taliban'ın yıllık 50-75 milyon dolar afyon üretiminden vergi aldığı tespit edilmiştir. (ERSOY Ö. , 2008: 288) Taliban Kandahar'ı ele geçirmesinin ardından uluslararası baskı ve dünyadaki imajını düzeltmek için uyuşturucu ekimini yasaklamıştır. Bununla beraber hem kendisinin hem de çiftçinin afyon ekonomisine ihtiyacı olduğundan ekim işlemi 2000 yılındaki yasağa rağmen azda olsa devam etmiştir. (ÖZEL, 2013: 136) Bu yasakla en az 500 bin Afgan'ın geliri tamamen bitmiş, 500 bin Afgan'ın geliri azalmıştır. Taliban devam eden yıllarda uyuşturucu yasağı konusunda samimi olmamıştır. Taliban'ın kontrolünde Kandahar ve Helmand gibi uyuşturucunun en yaygın olduğu güney ve güney batı bölgelerinde haşhaş ekim alanı 2006 yılında 2005'e göre % 59 artmış, 2007'de 2006'ya göre %17 artmıştır. Hâlbuki afyon ekiminin hükümetçe yasaklandığı kuzey ve kuzey batıda afyon üretimi azalmıştır. Afganistan'da merkezi otoritenin

zayıf olduğu bu bölgelerde tüm üretimin %93'ü gerçekleşmektedir. (ERSOY Ö. , 2008: 288, KOM, 2011: 4) (Tablo 3.1.)

Tablo 3.1. Afganistan'da Artan Ekim Alanı¹⁷

11 Eylül'ün ardından ABD müdahalesiyle afyon üretimi Taliban elinden geçici bir süre çıkmıştır. Ancak ABD uyuşturucu üretimini yaygın fakirlik, kendi ayakları üzerinde duramayan ekonomi, silahlı çatışmalar ve merkezi yönetimin zayıf olması nedeniyle durduramamıştır. (ÖZEL, 2013: 138) Aynı gerekçelerle iç savaşın ardından geçici Afgan hükümeti haşhaş üretimini yasaklayamamış, sadece afyon türevlerinin üretim ve ticaretine yasak getirebilmiştir. (ERSOY Ö. , 2008: 288)

10 yıl öncesinde Afganistan'ın gayri safi yurtiçi hasılasının tahminen %52'si, yani 2.7 milyar doları, yasadışı haşhaş ekiminden gelmekteydi. (NATO Dergisi, 2006) Afganistan'da banka kredi sistemi afyon ekimine bağlıdır. (ÖZEL, 2013: 137) Güneyde bu ticaretten yaklaşık 8 milyar dolar gelir elde edilmektedir, ancak bu gelirin sadece 3-4 milyar doları Afganistan'da kalmaktadır. Köylüye gelen para ise sadece 1 milyar dolardır. Toplam gelirin %95'i uluslararası kaçakçılar, bunlarla işbirliği yapan uluslararası unsurlar ve kara para aklayanlara gitmektedir. Eroinin Afganistan'da yaklaşık kilogram değeri 145 dolardır. Son dönemde afyon ekiminde görülen artış, çiftçilerin yabancı güçlerin ülkeden çekilmesi ile birlikte oluşabilecek belirsizlik ortamına karşı bir hazırlık çabası olarak görülmektedir. Toplam afyonun 1 milyar dolar (2013 yılı GSMH' nin %4'ü) olan tarla çıkış fiyatı üçte bir oranında artış göstermiştir. Uyuşturucu kaçakçılarının elde ettiği maddi getiri Afganistan'daki uyuşturucu ekonomisinin boyutlarının daha da artacağını göstermektedir. (UNODC, 2013, ERSOY Ö. , 2008: 291)

¹⁷ UNODC. (2014). *Word Drug Report 2014*. New York: United Nations.

Günümüzde ABD ve koalisyon güçleri Afganistan’da uyuşturucu ile mücadeleden bir anlamda vazgeçmiş, yerel iktidarın çabası ise üretimi engellemede yetersiz kalmıştır. (ORSAM, The Black Sea International, 2011: 10) 2012’de Ülke genelinde valiliklerce gerçekleştirilen imha faaliyetleri %24 oranında hız kesmiştir. İmha edilen alan 7,300 hektara gerilemiştir. Ülkenin kuzeydoğusunda ise durum farklıdır. Bu bölgede afyon üreten tek eyalet olan Badakhshan’da bir önceki yıla göre yapılan imha %25’lik bir artış göstererek 2,800 hektara ulaşmıştır. 2013 yılındaki imha faaliyetleri sırasında 143 kişi hayatını kaybetmiştir. 2012 yılında ise bu sayı 102’dir. (UNODC, 2013)

Afganistan kaynaklı uyuşturucu ticareti küresel bir çaresizliğe yol açmaktadır. ABD, NATO ve BM’nin uzantısı olan ISAF’ın uyuşturucuya karşı mücadele görevleri arasındadır. (ORSAM, The Black Sea International, 2011: 14) Ancak imha edilen tarlaların bile eroin fiyatının artmasına yol açması ve bunun üreticilere daha fazla para kazandırdığı düşünüldüğünde, yapılan müdahalelerin olumlu sonuç vermediği ortaya çıkmaktadır. 2005 yılına ait istatistikler pek çok şey göstermektedir. Bölgedeki uluslararası güçlerin 2001 yılında Taliban’ın devrilmesinden sonra yönetimi ele almasıyla afyon üretimi hızla artmıştır. Üretim 2004 yılında %64 artışla 4.200 tonu bulmuştur. Bu miktar 2001 yılında Taliban tarafından uygulanan ekim yasağı sırasında sadece 185 tondur. (NATO Dergisi, 2006)

NATO üyesi ülkeler uyuşturucu konusunda uzlaşma halinde olsalar da izlenecek yol hakkında görüş ayrılıkları yaşanmaktadır. Halen bölgede şartlı bir uzlaşmayla ISAF görev yapmaktadır. Anlaşma gereği Afganistan’da askeri varlığını sürdüren ülkeler uyuşturucu operasyonlarında görev alıp almayacağına kendileri karar vermektedir. Operasyonlara Afgan kuvvetleri öncülük etmekte, ISAF gücü ikinci planda kalmaktadır. ISAF birliklerinin uyuşturucu ile mücadelede aktif rol almasına karşı çıkan Almanya, İtalya ve İspanya, bunun sivil ölümleri arttırabileceği, bu nedenle de Afganların bu sorunu tek başına çözmesi gerektiği görüşünü dile getirmektedir. NATO’nun müdahaleden çekinmesinin nedeni, bölge halkının çok fakir ve neredeyse tek gelir kaynaklarının afyon ekimi olması alternatif bir geçim sağlayamadan müdahale edilmesinin kırsalda tepki yaratabileceğidir. (Deutsche Welle, 2008)

Başta Avrupa’da olmak üzere eroin bağımlılarının maddeyi alma zorunlulukları ve uyuşturucu ticaretinde değişik kesimlerin çıkarları kaçakçılın bitmeyeceğini göstermektedir. (ERSOY Ö. , 2008: 283) Eroin üretim oranı zaman zaman düşüşler göstermektedir. Ancak üretimin düşmesi küresel piyasalarda aynı oranda etki yaratmamaktadır. Bunun nedeni ise afyon stoklarının hiç üretim olmasa bile 2,5-3 sene pazar arzını karşılayabilecek düzeyde olmasıdır. (Bkz; Yuk. Şekil 5) Devlet kontrolünde olmayan arazilerden yaklaşık 8 milyar dolar gelir elde eden uyuşturucu üreticileri bölgede büyük güce sahiptir. Bu güç bölge halkını

desteklemekte, hükümet ve askerden korunabilmek için bölgesel güvenlik güçleriyle anlaşma yapmaktadır. Bu şekilde ekonomik bir hareketlilik oluşmakta bu hareketlilik Afganistanlı köylülerden devlet yöneticilerine uzanan, büyük uluslararası şirketleri kapsayan bir ağa dönüşmektedir. (ORSAM, The Black Sea International, 2011: 10)

Afganistan kaynaklı eroin Kafkasya, Kosova, Fergana Vadisi, Sincan-Uygur Özerk Bölgeleri gibi farklı coğrafyadan ülkeleri istikrarsızlaştırmaktadır.

- Kuzey Kafkasya'da devam eden terör olayları ve uluslararası suçların Afganistan kökenli uyuşturuculardan elde edilen gelirlerle finanse edilmektedir.
- Fergana Vadisindeki etnik mücadelenin temel nedeni Afganistan kökenli uyuşturucunun gelir paylaşımıdır.
- Çin istihbaratına göre Sincan Uygur Özerk Bölgesindeki ayrılıkçı hareketler tamamen Afganistan'da üretilen eroin gelirleri ile finanse edilmektedir. (2011: 13)

2. AFGAN EROİNİNİN AVRUPAYA SEYRİ

Uyuşturucu kaçakçılığına tarihsel açıdan bakıldığında, üretim bölgelerinin dünyada yaşanan savaflara, iç karışıklıklara ve ekonomik değişikliklere bağlı olarak değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Bu değişkenlik, üretim bölgeleri ile tüketim bölgeleri arasındaki kaçakçılık güzergâhlarını da şekillendirmektedir. Güzergâh üzerinde bulunan bazı ülkeler sadece coğrafi konumları itibariyle uyuşturucu madde kaçakçılığında etkilenirken, ilerleyen süreçte bu ülkeler üretim ve madde bağımlılığı boyutuyla da bu sorunu yaşar hale geldiği görülmektedir. (ERSOY Ö. , 2008: 286)

Afgan eroini bölgenin en büyük tüketicisi olan Avrupa'ya Balkan Rotası üzerinden ya da Orta Asya-Rusya-Baltık ve İskandinav ülkeleri üzerinden ulaşmaktadır. Önemli uyuşturucu güzergâhları şöyledir: Afganistan-Türkmenistan-Azerbaycan-Gürcistan-Ukrayna-Avrupa, Afganistan-İran-Türkiye-Kosova. Genel olarak Afganistan'da üretilen uyuşturucu maddelerinin Avrupa'daki dağıtım noktaları, bölgedeki Amerikan askeri üslerinin bulunduğu noktalarla uyuşmaktadır. Bu tür noktaların başında Kosova'daki Bondstil Amerikan askeri üssü, Almanya'daki Bitburg, Zembah, Ramschteyn Han, Tsvaybrukken ve Schpangdalem üsleri ile İspanya'daki Moron-de-la-Frontera ve Rota Amerikan deniz üssüdür. Avrupalı uzmanların bir kısmı, Afgan eroininin %40'ından fazla bir bölümünün Avrupa pazarına Kosova üzerinden ulaştığı fikrindedirler. Kuzey Rotası uyuşturucu ticaretindeki transit ülkeler de dikkat çekicidir: Gürcistan, Ukrayna, Letonya, Estonya, Bulgaristan ve Polonya. Bunların çoğunda

“yönetilebilir demokrasi” rejimi hâkimdir. Bu ülkelerdeki devlet organlarındaki yolsuzluk, transit işlemleri kolaylaştırmaktadır. (ORSAM, The Black Sea International, 2011: 12)

Afrika ve Güney Asya sahil şeridinde yakalamalar Güney Rotasındaki sevkiyatın çok gerisinde kalsa da artış göstermiştir. Organizasyonlar alternatif rota arayışındadır. Söz konusu ülkelerden mücadele politikaları anlamında yeterince bilgi akışı olmadığından Güney Rotasındaki uyuşturucu keyfiyetini belirlemek mümkün olmamaktadır. Ancak açık olan bir husus vardır uyuşturucu kaçakçılığı rotaları çok esnek sınırlara sahiptir. (UNODC, 2012)

Tablo 3.2. Avrupa’ya Ulaşan Eroinin İzlediği Rotaların İhtiva Ettiği Oran¹⁸

Rota	Tutar (Ton)	Pay
Balkan Rotası (<i>Afganistan-İran-Türkiye-Güney Avrupa-Avrupa'nın diğer bölgeleri</i>)	85	80
Kuzey Rotası (<i>Afganistan-Merkez Asya, Rusya Federasyonu, Doğu Avrupa</i>)	4	4
Kuzey Balkan Rotası (<i>Afganistan-İran-Kafkasya-Güney Avrupa</i>)	7	7
Doğrudan <i>Pakistan-Batı ve Merkez Avrupa</i>	5	5
Diğerleri	5	5
TOPLAM	106	100

3. BALKAN ROTASI

Avrupa ve Asya kıtaları arasında coğrafi ve stratejik konumu gereği çok önemli bir yere sahip olan Türkiye, hem yasal hem de yasa dışı ticarete aktif bir rol oynamaktadır. Balkan rotası son yıllarda kullanımının kısmen düşmesine rağmen Afgan eroininin Avrupa’ya arz edilmesinde % 80’lik kısmı oluşturmaya devam etmektedir. (ŞAHİN & DEMİRBAŞ, 2013: 44)

Balkan rotası; Türkiye’den geçip Balkan ülkelerine (Bulgaristan, Romanya veya Arnavutluk) ve ardından Orta, Güney ve Batı Avrupa’ya uzanmaktadır. (Avrupa Uyuşturucu Raporu, 2015: 24) İran sınırındaki illerimizden ülkemize giriş yapan eroin maddesi ağırlıklı olarak Hakkâri-Esendere ve Ağrı-Gürbulak sınır kapılarından geçmektedir. Bu sınır kapılarının riskli olması zaman zaman kaçakçıları Habur sınır kapımıza yöneltmiştir. Eroininin İran’a geçtikten sonra Kuzey Irak üzerinden gelerek Şırnak/Habur sınır kapısından ülkemize giriş

¹⁸ ŞAHİN, O., & DEMİRBAŞ, E. (2013: 44). Politik Yolsuzluk ve Yasadışı Uyuşturucu Ticaretine Etkisi: Uygulamalı Bir Çalışma. *JOBEPS*, 39-56.

yapmaktadır. (KOM, 2011: 14) Son dönemde özellikle Kuzey Irak'ın uluslararası eroin kaçakçıları tarafından üretim, depolama ve sevkiyat merkezi olarak kullanıldığı değerlendirilmektedir. (TUBİM, 2013: 158) Eroin ülkemizden çıkarken iki farklı güzergâh izleyerek Kırklareli sınır kapısı üzerinden Bulgaristan'a ve İpsala sınır kapısından Yunanistan'a geçmektedir.(Şekil 3.2.)

3.1. Balkan Rotasının Tasnifi

Balkanlara geçen eroin Batı Avrupa ülkelerine Kuzey, Güney ve Batı olarak üç farklı güzergâhtan ulaşmaktadır. Yapılan çalışmalarda İran- Türkiye ve Balkanlarda ele geçirilen eroin miktarının ters orantılı olarak değiştiği görülmektedir. Ülkemizde yakalanan eroin miktarı yükseldiği yıllarda Balkan ülkelerinde yakalama sayısının azaldığı görülmektedir. Aynı şekilde Türkiye'de yakalamaların düşmesi söz konusu bölgelere daha fazla eroin geçtiğini göstermekte, bu ülkelerin yakalama sayısı artmaktadır.(Şekil 3.1.)

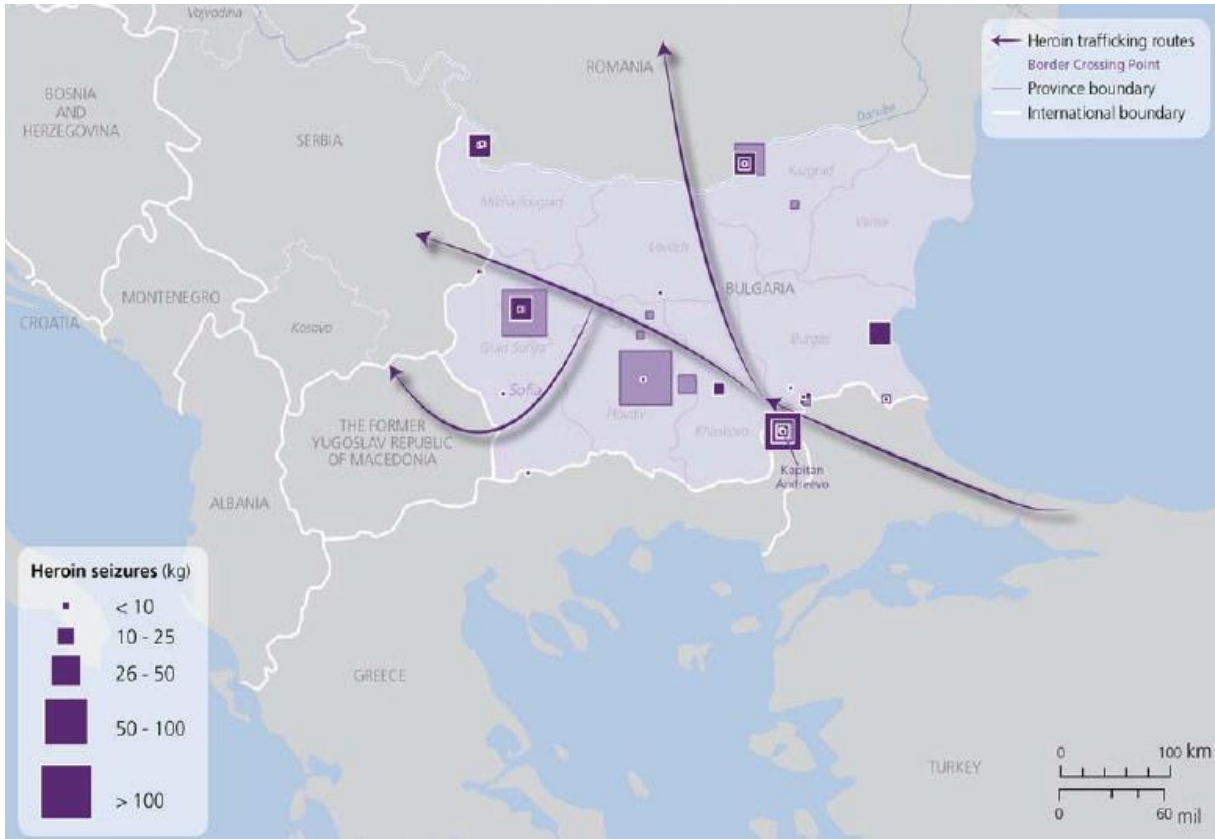
Şekil 3.1. Eroinin Balkanlara Geçişi ve 3 Farklı Balkan Güzergâhı¹⁹

¹⁹ Hürriyet. (2011). *Hürriyet Avrupa*. Mart 19, 2016 tarihinde <http://www.hurriyet.com.tr/avrupa/>: <http://avrupa.hurriyet.com.tr/ekler/silayolu2011/535/>

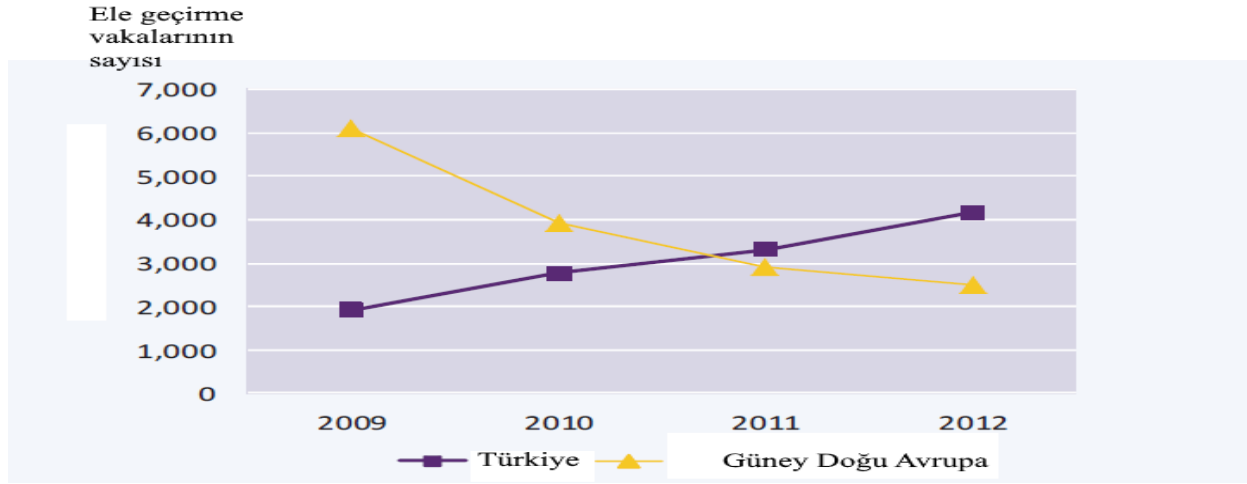
Balkan Rotasında kilit rolü Bulgaristan ve Yunanistan oynamaktadır. Bulgaristan Türkiye’den gelen eroinin çok büyük bir kısmına transit geçiş sağlar. Bulgaristan’a gelen eroin kuzeyden Romanya’ya, batıdan ise Makedonya ve Sırbistan’ a girmektedir. 2012 yılında Balkanlarda yakalanan toplam eroinin yaklaşık %21’inin Bulgaristan’da yakalandığı bu oranın 2011 yılında %40 olduğu görülmektedir. Bu oran Avrupa’ya kara yoluyla sevk edilen eroinin çok büyük bir kısmının Bulgaristan üzerinden geçtiğini göstermektedir. Bulgaristan’da yakalanan eroinin hemen hepsinin gümrük bölgesinde yakalanması, ülkemiz gibi Bulgaristan’ın da eroin sevkiyatında transit rol oynadığını, iç piyasada eroinin talep görmediği sonucunu ortaya çıkarmaktadır.(Şekil 3.2., 3.4.)

Şekil 3.2. Türkiye’den Bulgaristan’a Giren Eroin ve Buradan Dağılımı²⁰

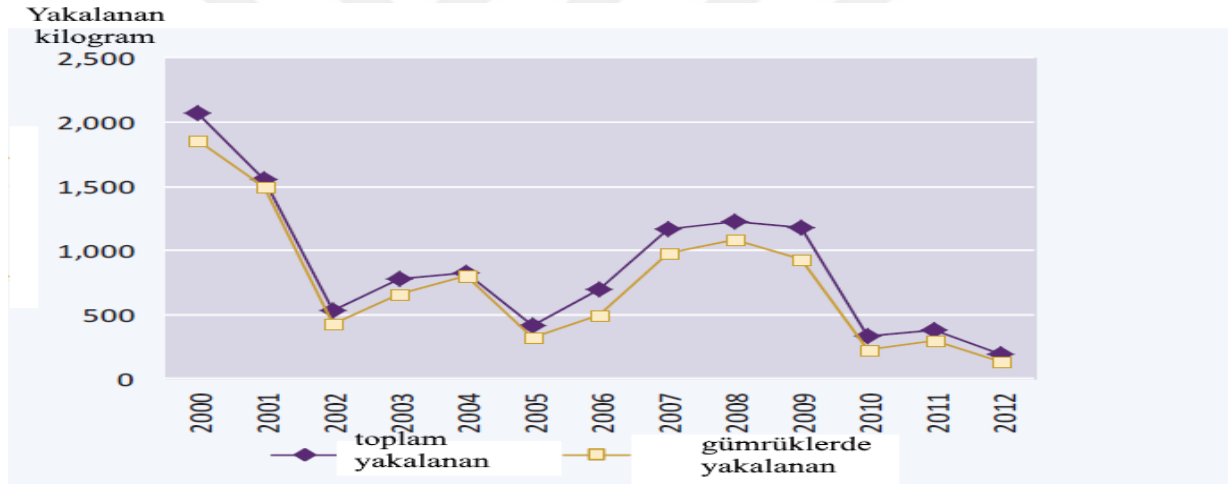

²⁰ UNODC. (2014: 48). *The Illicit Drug Trade Through South-Eastern Europe*. Vienna: United Nations.

Tablo 3.3. Güneydoğu Avrupa ve Türkiye’ de Ele Geçirilen Eroin Vakaları²¹

Tablo 3.4. Bulgar gümrüğünde yapılan yakalamaların tüm Bulgaristan’a oranı²²

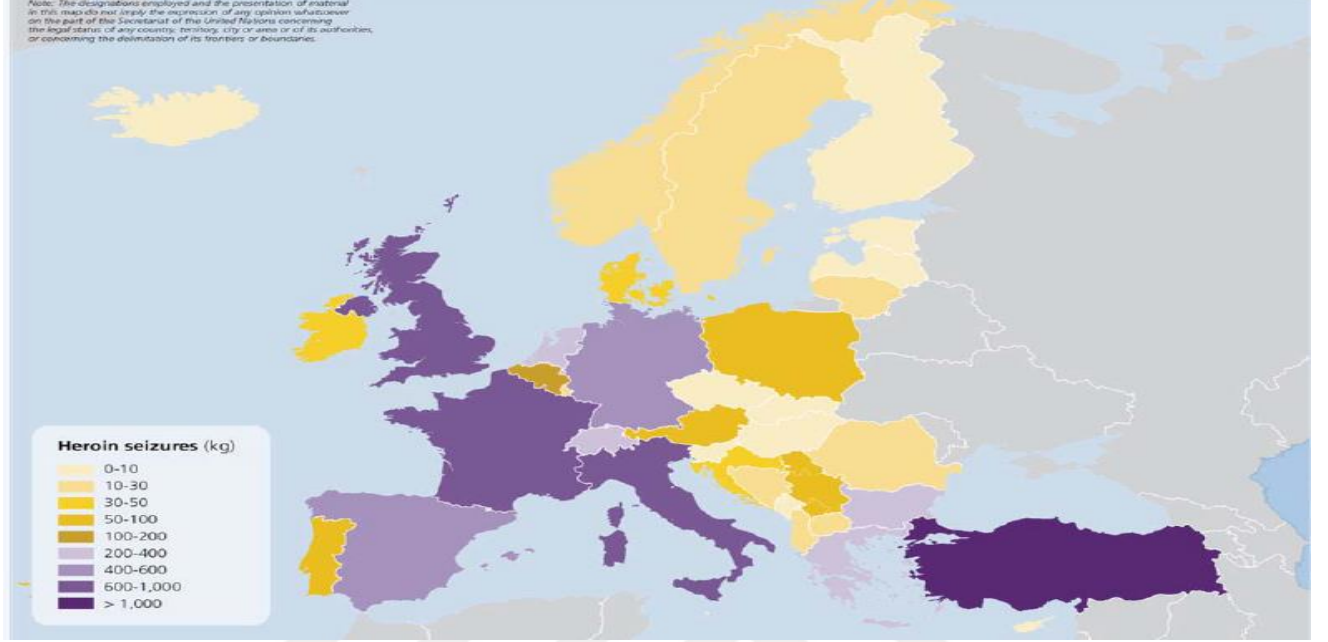
2012 yılında Balkan rotası kuzey güzergâhında Bulgaristan’dan sonraki durak Romanya’dır. Balkanlarda yakalanan toplam eroinin %5’i burada yakalanmaktadır. Bulgaristan’dan Balkan rotası batı güzergâhını takip ederek ilerleyen eroinin transit olarak geçtiği ülkelerde daha büyük oranlı yakalamalar yapılmıştır. Bu göstergeler Balkan rotasında ağırlıklı olarak batı güzergâhı ülkelerinin kullanıldığını göstermektedir. 2012 verilerine göre Balkanlar eroin yakalamalarına bakıldığında toplam eroinin; Arnavutluk’da %9, Bosna-

²¹ (2014: 12)

²² (2014: 48)

Hersek' de %1, Hırvatistan' da %3, Kosova' da %10, Makedonya' da %8, Karadağ' da %1, Sırbistan'da %6'sının yakalandığı görülmektedir. (UNODC, 2014: 42)(Şekil 3.3.)

Şekil 3.3. 2011 Yılı Türkiye ve Avrupa'nın Eroin Yakalamaları²³

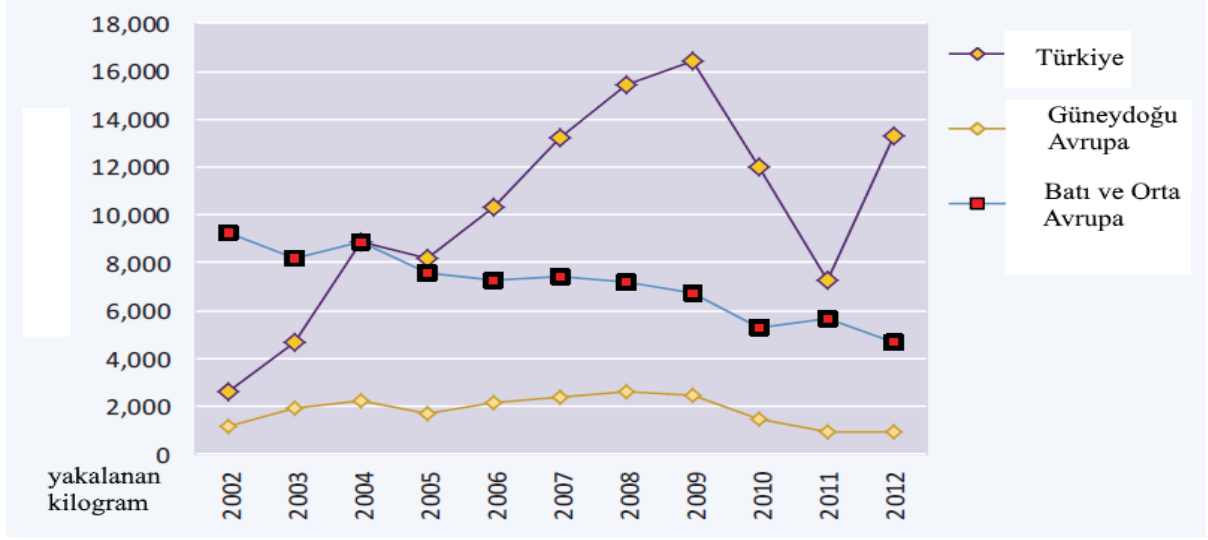

Güney Balkan Rotasında Yunanistan'da Balkanlarda yakalanan eroinin %36'sı ele geçirilmiştir. Bu oranın 2011 ve 2012 yılında değişmemiştir. Ayrıca Arnavutluk'ta 2012 yılında bir önceki yıla göre yakalamaların 7 puan artarak %9 olması Arnavutluk'tan deniz yoluyla yapılan sevkiyatın yüksek oranda olduğunu göstermektedir.

Güzergâh ülkelerinde yakalanan eroin Türkiye'den sevk edilmektedir. Eroin sevkiyatında Balkan ülkelerinde yapılan yakalamalara bakıldığında sevkiyatta genellikle çok farklı uyrukta kişilerin rol aldığı görülmüştür. Ülkemizden çıkan eroin nakliyat aşamasında geçiş yaptığı ülke vatandaşlarının kontrolünde ilerlemektedir. Nitekim veriler incelendiğinde; Yunanistan'da yapılan yakalamalarda Türk vatandaşları sadece %2, Yunan vatandaşları %55 oranındadır. Bulgaristan'da bu oranlar %5 Türk, %7 Romanya, %68 Bulgar vatandaşı şeklindedir. Romanya'daki yakalamalarda %7 Türk, %93 Roman vatandaşı, Arnavutlukta %6 Türk, %88 Arnavut vatandaşıdır.

²³ (2014: 11)

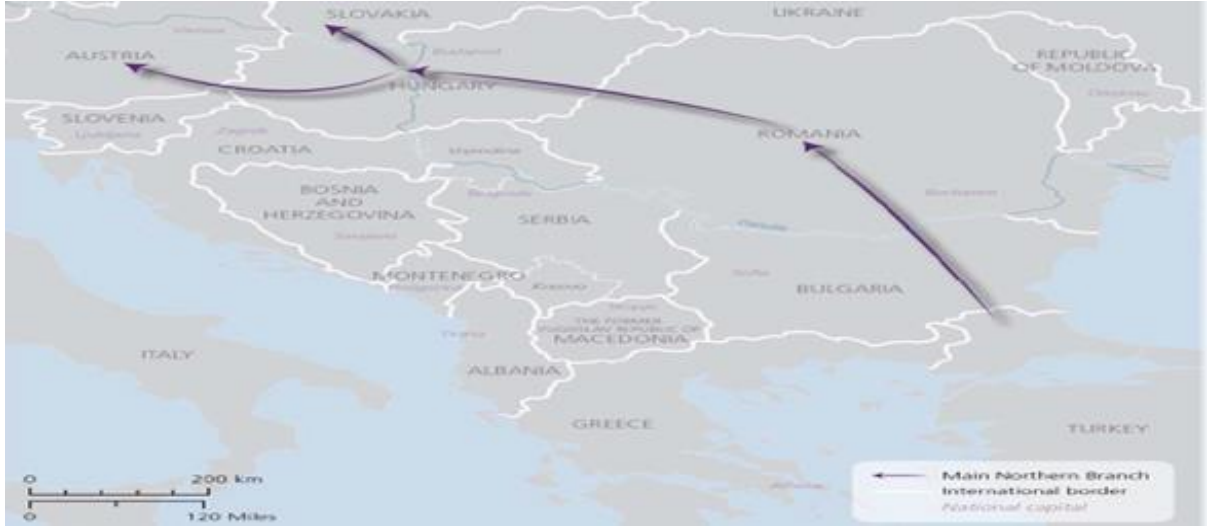
Tablo 3.5. Türkiye, Doğu ve Batı Avrupa Eroin Yakalamaları²⁴

3.1.1 Kuzey Balkan Rotası

Kuzey güzergâhında Bulgaristan, Romanya üzerinden Macaristan'a geçen eroin buradan Avusturya ve Slovakya üzerinden nihai hedefi Almanya, Hollanda ve İngiltere'ye ulaşmaktadır.(Şekil 4.4.)

Şekil 3.4. Kuzey Balkan Rotası²⁵

²⁴ (2014: 10)

²⁵ (2014: 46)

3.1.2. Güney Balkan Rotası

Güney Balkan Rotasında İpsala sınır kapısından karayoluyla Türkiye'den Yunanistan'a geçen eroinin denizyoluyla İtalya'ya ulaşır.(Şekil 4.5.)

Şekil 3.5. Güney Balkan Rotası²⁶

3.1.3. Batı Balkan Rotası

Batı rotasında eroin Avrupa ülkelerine iki ana yoldan ulaşır. Birinci rota Yunanistan üzerinden Makedonya, Hırvatistan, Sırbistan, Macaristan, Bosna-Hersek ve Slovenya gibi ülkelerin üzerinden Avrupa'ya ulaşan yol. İkinci rota ise eroinin Yunanistan/Bulgaristan, Makedonya üzerinden Arnavutluk'a giderek deniz yoluyla İtalya'ya ulaştığı yoldur. (Şekil 3.6.)

²⁶ (2014: 53)

Şekil 3.6. Batı Balkan Rotası²⁷

Batı Balkan Rotasından gelen eroini Arnavutluk, Kosova ve Sırbistan sınırlarından transit olarak geçirilen uyuşturucuda Makedonya ve Kosova önemli bir role sahiptir. Balkanlarda yakalanan toplam eroinin %10'unu Kosova yapmaktadır. (ORSAM, The Black Sea International, 2011: 13)

Batı Balkan Rotası Örnek Olaylar;

- Ağustos 2013 de yapılan operasyonda Türkiye-Bulgaristan-Sırbistan-Hırvatistan-Slovenya-Avusturya-Almanya-Belçika rotasını takip edecek olan 393 kg eroin maddesi Türkiye-Bulgaristan sınırında tır içerisinde Türk gümrüğünde yakalanmıştır.
- 2012 yılında Türkiye-Güney ve Doğu Avrupa Ülkeleri-Almanya-Hollanda rotasını takip edecek olan 850 kg eroin maddesi Türkiye'de Tır içerisinde yakalanmıştır.
- 2011 yılında Türkiye-Bulgaristan-Macaristan-Avusturya-Almanya-Hollanda rotasını takip edecek olan 150 kg eroin maddesi Almanya' da yakalanmıştır.
- 2012 Ocak ayında Bulgaristan-Romanya-Macaristan-Slovakya-Avusturya-Almanya-Lüksemburg-Hollanda rotasını takip edecek olan 130 kg eroin maddesi Avusturya' da yakalanmıştır.
- 2011 Mart ayında Türkiye' den Bulgaristan' a giden 96 kg eroin maddesi Bulgaristan' da yakalanmıştır.

²⁷ UNODC. (2014: 58). *The Illicit Drug Trade Through South-Eastern Europe*. Vienna: United Nations.

- 2012 Haziran ayında Türkiye-Bulgaristan-Romanya rotasını takip edecek olan 40 kg eroin maddesi otomobil içerisinde Romanya' da yakalanmıştır. (UNODC, 2014: 47)
- 30/07/2013 tarihinde yapılan operasyonda; Türkiye Bulgaristan sınır gümrüğünde Tır içerisinde 10 adet bulaşık makinesi içerisine gizlenmiş 718 kg eroin maddesi ele geçirilmiş, yapılan çalışmalarda uyuşturucu maddenin Türkiye-Bulgaristan-Sırbistan-Bosna Hersek rotasını takip edeceği tespit edilmiştir.
- Aynı suç örgütünün farklı paravan şirketler kurarak aynı güzergâh üzerinden yapacağı 3 organizasyona bakılacak olursa; 17 Ocak 2007 tarihinde yapılan Fransa'da 368 kg eroin ele geçirilmiştir. İngiltere'ye ulaşmak üzere yola çıkan eroin Türkiye- Bulgaristan-Sırbistan- Sırbistan- Hırvatistan- Slovenya- Avusturya- Almanya- Belçika Rotasını takip etmiştir. Belçika'nın Genk şehrinde depoya indirilen uyuşturucu buradan Fransa'ya geçince yakalanmıştır. 03.02.2006 tarihinde Fransa'nın Dunkerque limanında 305 kg eroin maddesi yakalatmıştır. 30.03.2007'de Edirne Kapıkule sınır kapımızdan aynı rotayı kullanacağı bilinen 304 kg eroin ele geçirilmiştir. (Milliyet, 2008)

3.2. Balkan Güzergâhının Eroin Ekonomisine Etkisi

UNODC' nin son yıllara ait verilerine göre, Afganistan'da bir gram eroinin fiyatı ortalama 2-2.5 dolar civarındadır. Bu rakam İngiltere'de ortalama 97 gr/dolar, İspanya'da 78 gr/dolar, Almanya'da 46 gr/dolar, Hollanda'da 40 gr/dolar civarındadır. EMCDDA'nın 2007 raporuna göre Avrupa ülkelerinde 1 gram kahverengi eroinin sokak fiyatı 49 ile 112 dolar arasında değişmektedir. Bir gramdan daha küçük paketler halinde satıldığında fiyatı biraz daha artmaktadır. Saflık derecesi yüksek oranda Avrupa'ya gelen eroin toptancıdan satıcıya, satıcıdan tüketiciye geçene kadar katkı maddeleri katılarak miktarı arttırılmaktadır. Bu sebeplerinde devreye girmesiyle uluslararası uyuşturucu kaçakçılarının Afganistan'daki eroinden 1'e 100 oranında kâr elde edebildiği görülecektir. Eroinin Batı Avrupa piyasasındaki fiyatının belirlenmesi bölgede faaliyette bulunan büyük suç organizasyonlarının elindedir. 2007 yılında üretilen 8.200 ton afyonun %80'inin eroine dönüştürüldüğünü farz edersek (10 kg. afyon = 1 kg. eroin oranını göz önünde bulundurduğumuzda) bu 656 ton eroin demektir. Bunun her bir gramının, EMCDDA'nın verilerine göre Avrupa ortalaması olan 80 dolardan satıldığını hesap edilirse Avrupa pazarının yaklaşık yıllık 52 milyar dolar gibi bir rakama hükmettiği anlaşılacaktır. Bu, uluslararası aktörlerin ellerini hiçbir zaman çekmek istemedikleri büyük orandır. (ERSOY Ö. , 2008: 293)

Eroin Türkiye suç ekonomisinde en önemli yeri kaplamaktadır. %80 saflık oranı içeren eroin İran sınırında 4.500 kg/TL iken İstanbul'a geldiğinde fiyatı 16.000 kg/TL ye ulaşmaktadır. Türkiye iç piyasasında eroinin saflık oranı düşmesine rağmen fiyatı ise 30.000 kg/TL ye çıkmaktadır. Avrupa' ya sevk edilen eroin fiyatı toptan satışlarda bile 60.000 kg/TL yi bulmaktadır. Eroinin maliyeti toplam karın üçte biridir. Bu maliyet giderleri; üretim, dönüşüm, saklama, taşıma, ambalajlama, yasal risklerden kaçınma gibi kalemlerden oluşmaktadır. Maliyet giderlerinin çıkarılmasının ardından eroin kaçakçılarının yurt dışına çıkarılmak üzere Türkiye'ye getirmeyi başardığı eroin için yıllık en az 1.8 milyar lirayla 3.6 milyar lira arasında ciro getirdiği söylenebilir. Avrupa pazarına ulaştırılan eroinin sadece malı buraya ulaştırmasından doğan ciro ise yıllık 8 milyar liradır. Ayrıca yurt dışına sevk edilen eroin sevkiyatında esnasında eroinin saklanması ve taşınması gibi diğer giderlerin karşılığı zaman zaman eroinle ödendiği bilinmektedir. Bu yolla alınan eroin iç piyasaya sürülmektedir. (Emniyet Genel Müdürlüğü, 2011)

Rotanın uzamasının taşıma, saklama, yasal riskler, organizasyonda rol alanların artması gibi fiyatı arttıran etkileri beraberinde getirdiği görülmektedir. Balkan rotası ülkelerinin en büyük pazarı olan İngiltere, Almanya ve Hollanda'da eroin çok daha yüksek fiyattan satılmaktadır.

2012 yılı baz alınarak eroinin toptan kilogram fiyatı hesaplandığında; Pakistan'dan 4.065 kg/dolar (2011) çıkış yapan eroin İngiltere'de 45.500 kg/dolar, Almanya'da 35.600 kg/dolar, Hollanda'da 24.400 kg/dolar, Belçika'da 20.800 kg/dolar, İtalya'da 28.784 kg/doları Fransa'da 13.975 kg/dolardır. İstanbul'dan 15.600 kg/dolara çıkış yapan eroin Kuzey balkan rotasını takip ettiği takdirde bu güzergahta bulunan ülkelerde fiyatın sınırı geçtiği anda 2-3 katına çıktığı görülmektedir. Kilogram bazına Bulgaristan'da toptan eroin fiyatı 20.700 kg/dolar, Romanya'da 25.350 kg/dolar seyrindedir. Güney balkan rotası takip edildiğinde; Yunanistan'da 15.500 kg/dolar, burdan deniz yoluyla İtalya' ya ulaşması halinde ise 28.784 kg/dolar olduğu görülmektedir. Eroinin en fazla ülke dolaştığı Batı Balkan Rotası ülkelerinde fiyatlar birbirine yakındır, bu duruma iç piyasanın olmaması ve uyuşturucuya bu ülkelerde şoförler dışında daha fazla aktör katılmaması neden gösterilebilir. Fiyatlar Makedonya' da 21.450 kg/dolar, Bosna-Hersek'de 21.000 kg/dolar, Karadağ' da 21.000 kg/dolar, Sırbistan'da 28.600 kg/dolar, Kosova'da 25.300 kg/dolar, Hırvatistan'da 22.100 kg/dolar (2010), Arnavutluk' ta 25.900 kg/dolar seviyesindedir. (UNODC, 2014: 131-132)(Tablo 3.6.)

Tablo 3.6. Ülkeler Bazında Eroinin Toplam Satışta kg/dolar Fiyatı²⁸

Ülke/Bölge	2010	2011	2012
United Kingdom	31 800 ⁵³²	40 000 ⁵³³	45 500 ⁵³⁴
Germany	31 900 ⁵³⁵	33 000 ⁵³⁶	35 600 ⁵³⁷
France	15 600 ⁵³⁸	13 650 ⁵³⁹	13 975 ⁵⁴⁰
Italy	30 160 ⁵⁴¹	29 000 ⁵⁴²	28 784 ⁵⁴³
Belgium	14 820 ⁵⁴⁴	9 880 ⁵⁴⁵	20 800 ⁵⁴⁶
Netherlands	21 600 ⁵⁴⁷	23 400	24 700 ⁵⁴⁸

Albania	15 600 ⁵⁴⁹	20 800 ⁵⁵⁰	25 900 ⁵⁵¹
Bosnia and Herzegovina	14 300 ⁵⁵²	20 400 ⁵⁵³	21 000 ⁵⁵⁴
Bulgaria	14 300 ⁵⁵⁵	N/A	20 700 ⁵⁵⁶
Croatia	22 100 ⁵⁵⁷	N/A	n/a
Greece	13 000 ⁵⁵⁸	15 600 ⁵⁵⁹	15 500 ⁵⁶⁰
The former Yugoslav Republic of Macedonia	13 600 ⁵⁶¹	14 900 ⁵⁶²	21 450 ⁵⁶³
Montenegro	21 000 ⁵⁶⁴	21 350 ⁵⁶⁵	21 000 ⁵⁶⁶
Romania	20 800 ⁵⁶⁷	30 500 ⁵⁶⁸	25 350 ⁵⁶⁹
Serbia	20 800 ⁵⁷⁰	19 500 ⁵⁷¹	28 600 ⁵⁷²
Kosovo	N/A	19 500 ⁵⁷³	25 300 ⁵⁷⁴
Turkey	7 900 ⁵⁷⁵	25 500 ⁵⁷⁶	N/A ⁵⁷⁷
Slovenia	N/A	N/A	N/A
Pakistan	2000 ⁵⁷⁸	3 300 ⁵⁷⁹	N/A

3.3. Balkan Rotası Türkiye İçi Eroin Güzergâhları

Doğu sınırimızdan ülkemize giren eroin batıya üç güzergâhtan ilerlemektedir.

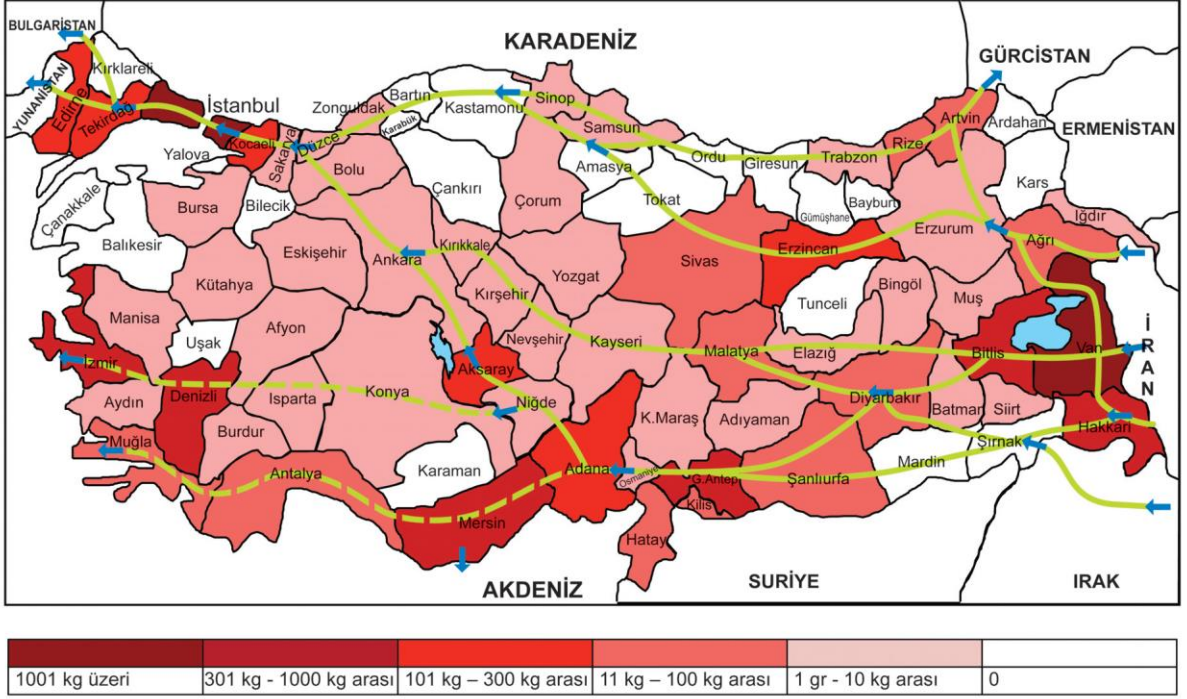
- i. **Güney güzergâhı:** Hakkâri-Şırnak-Mardin-Şanlıurfa-Gaziantep-Osmaniye-Adana-Ankara ve İstanbul güzergâhıdır. Bu rotada eroin Adana'ya ulaştıktan sonra zaman zaman güney sahil şeridini takip ederek Mersin ve Antalya illerimize de ulaştırılmaktadır. Ayrıca Adana çıktıktan sonra Niğde-Konya-Isparta-Burdur-

²⁸ (2014: 131-132)

Denizli ve İzmir güzergâhının da kaçakçılar tarafından kullanıldığı tespit edilmiştir. (KOM, 2011: 14) Deniz yoluyla özellikle Mersin ve İzmir limanlarından hareketle İtalya'nın Trieste limanına gönderilmekte, oradan da yine kara yoluyla başta Hollanda olmak üzere diğer Avrupa ülkelerine nakledilmektedir. (TUBİM, 2009: 118) Uyuşturucu organizasyonlarının klasik kara yolunun yanı sıra deniz yolu konteynırları aracılığıyla yaptığı sevkiyatlarda önemli bir artış yaşanmıştır. Ülkemiz tarafından 2010- 2012 yılları arasında Avrupa pazarlarını hedefleyen yaklaşık 1 ton (942 kg) eroin deniz yolu sevkiyatı sürecinde ele geçirilmiştir. Örneğin 11.05.2012 tarihinde Türkiye-Almanya ve Hollanda tarafından ortaklaşa gerçekleştirilen operasyonda toplam 250 kg eroin yakalanmıştır. (KOM, 2013) Eroin, Bursa limanından Almanya'nın Bremerhaven Limanına kadar deniz yolu üzerinden konteyner içerisinde taşınmıştır. (KOM, 2014: 158) 2010 yılında Bursa'dan deniz yoluyla Hollanda' ya ulaşmak üzere Belçika'ya gelen 130 kg eroin Antwerp limanında yakalanmıştır. 2013 Eylül-Aralık döneminde yürütülen çalışmalar kapsamında üç farklı olayda İzmir Limanı'ndan Avrupa ülkelerine nakledilmeye çalışılan toplam 290 kg eroin ele geçirilmiştir. (2014: 8)

- ii. **Orta güzergâh:** Hakkâri-Şırnak-Siirt-Batman-Diyarbakır-Malatya-Ankara ve İstanbul güzergâhıdır. Uyuşturucu sevkiyatlarının zaman zaman Van ve Bitlis yolunu takip ederek Diyarbakır'a geldikleri, buradan Ankara istikametinde devam ettikleri bilinmektedir. Orta güzergâh Ankara civarlarında güney güzergâhı ile birleşmektedir.
- iii. **Kuzey güzergâhı:** Son zamanlarda kaçakçılık organizasyonlarının Karadeniz sahil güzergâhını da kullanmaya başladığına dair bilgiler mevcuttur. Bu güzergâh birkaç alt rotaya ayrılmaktadır. Bunlardan biri Hakkâri-Van-Ağrı ve Rize üzerinden gelerek sahil yolu üzerinden Düzce ve İstanbul'a ulaşan alt rotadır. Bu güzergâha ek uyuşturucu organizasyonlarının Ağrı'dan Erzurum'a gelerek Sivas-Amasya-Bolu-İstanbul güzergâhını da kullandıkları belirlenmiştir. (KOM, 2011: 14)

Şekil 3.7. Türkiye İçi Eroin Güzergâhları²⁹

3.4. Balkan Rotasının Yurt İçi Eroin Piyasasına Etkisi

Ülkemize Hakkâri-Van-Ağrı'dan giriş yapan eroin İstanbul, Edirne, İzmir ve Mersin Sınır kapılarımızda yurt dışına çıkmaktadır. Bu geçişte en fazla madde Bitlis, Gaziantep ve Kocaeli'nde yakalanıyor olması ülkemizin eroin maddesi sevkiyatında transit bir rol oynadığını başka bir açıdan göstermektedir. Zira sadece bu on ilde yakalanan 10737 kg eroin maddesi, Türkiye'de 2010 yılında yakalanan toplam 12690 kg eroinin %84,6'sını oluşturmaktadır. Eroine bağlı ölüm oranlarının bu illerde yoğunluk göstermesi bunun bir sonucudur. (TUBİM, 2012: 173)

Eroin ülkemize giriş yaptığı illerdeki gram ve kilogram fiyatları diğer illere göre çok daha ucuzdur. Eroinin sokak düzeyi fiyatları incelendiğinde, gram bazında en düşük fiyatı 8 gr/TL ile Van en yüksek fiyat ise gramı 200 gr/TL ile Düzce ilidir. Ülkemizden çıkış güzergâhında olan İstanbul ve Edirne' de sokak fiyatı ise 150 gr/TL dir. Kilogram fiyatlarında da beklendiği gibi en düşük fiyat eroinin ülkemize giriş yaptığı önemli noktalarından biri olan

²⁹ KOM. (2014: 13). *KOM 2013 Raporu*. Ankara: T.C.İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Kom Daire Başkanlığı.

Hakkâri'de 2.000 gr/TL'dir. Kilogram bazında en yüksek fiyat ise 70.000 gr/TL ile Iğdır ilidir. (TUBİM, 2014: 135)

Ülkemizdeki afyon ve türevleri maddelerindeki fiyat dalgalanmaları Afganistan'da yapılan üretimle doğru orantılı olarak değişmektedir. Afganistan'da 2013 yılında bir önceki yıla göre çok ciddi üretim artışı olmuş, buda ülkemizde yakalama sayısını arttırmış, fiyatı ise düşürmüştür. (UNODC, 2013: 10) Örneğin sokak düzeyindeki fiyat 2012 yılında 10 gr/TL iken 2013 yılında 8 gr/TL ye gerilemiş, toptan düzeydeki fiyat ise 2012 yılında 3.000 kg/TL den 2013 yılı için 2.000 kg/TL seviyesine düşmüştür. (TUBİM, 2014: 135)

3.5. Balkan Rotasında Türkiye'ye Üç Komşu Ülke

Güney Batı Asya'dan Avrupa'ya eroin sevkiyatında en yoğun kullanılan güzergâh olan Balkan Rotası ülkemizde olduğu gibi rota üzerindeki komşularımız Bulgaristan, Yunanistan ve İran'ı hem transit hem de pazar konumunda olumsuz etkilemektedir.

- i. **Bulgaristan:** Bulgaristan ülkemiz gibi uyuşturucu kaçakçılığında Balkan Rotasında transit ülke olarak rol oynamaktadır. Yine Türkiye'de olduğu gibi çift yönlü kaçakçılığa maruz kalmakta; Güney Batı Asya ülkelerinden gelen eroinin Avrupa'ya ulaşmasında, Avrupa'dan gelen Asetik Anhidritinde üretici ülkelere ulaşmasında transit ülkedir. Bulgaristan Balkan güzergâhıyla beraber Kuzey Karedeniz Rotasından gelen uyuşturucuya da muhataptır. 2008 yılında Gürcistan'dan Ro-Ro gemisiyle Bulgaristan'a gelen 350 kg eroin maddesi yakalanmıştır. Bulgaristan'da 2008 yılı itibariyle artan eroin kullanımı karşısında eroin tedavisinde kullanılan metadon maddesinin kullanımını serbest bırakmak zorunda kalmıştır. Bulgaristan'la sınır komşusu olmamızdan dolayı uyuşturucu ticareti yapan grupların her iki ülkede bağlantıları vardır. (KOM Daire Başkanlığı, 2010: 12)
- ii. **İran:** Afganistan'da üretilen eroinin %60'ı Avrupa ülkelerine İran üzerinden geçtikten sonra dağılır. İran'da uyuşturucu kaçakçılığı yapan sayısı çok yüksektir. İran cezaevlerindeki mahkûmların %60'ı uyuşturucu bağlantılı suçlardan yatmaktadır. Bu yönüyle İran Afganistan'la sınır güvenliğini sağlayamadığı için yoğun dış baskı görmektedir. İran'a eroin kuzey, güney ve Hormuzgan bölgesi olmak üzere üç farklı yerden girmektedir. Ülkenin doğu kısmı sınırlarının çöllerle kaplı olması ve sınır güvenliğinin zayıf olması bu bölgeden giren eroinin kuzey ve güneyden daha fazla olmasına yol açmaktadır. Güney Güzergâhı Sistan-Belücistan-

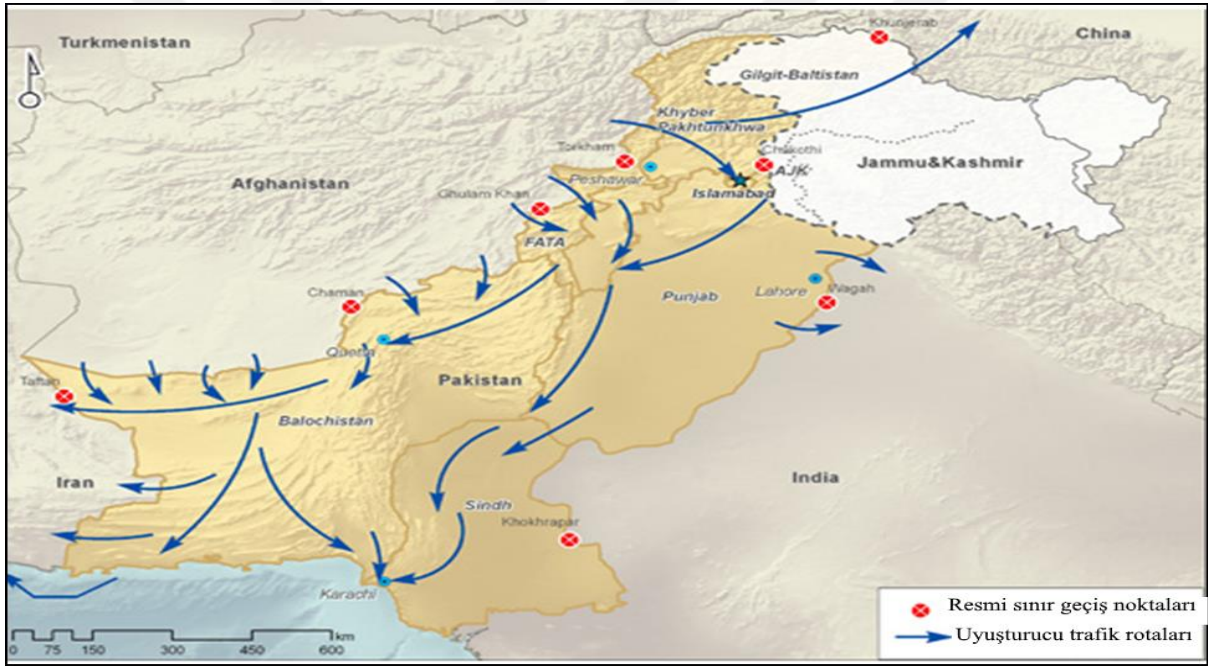
Kerman şehirlerinden geçen rotadır. Eroin İran için uluslararası kaçakçılık faaliyeti yanında ayrıca pazar anlamına gelmektedir. İran'da uyuşturucu piyasası büyük uyuşturucu kartellerinin elindedir. Bu karteller arasındaki bağlantı yerel aşiretler tarafından sağlanmaktadır. Bunun yanında Türkmenistan üzerinden gelen iç piyasaya yönelik bireysel uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetleri vardır. Bu tür kaçakçılıklar 5'er kiloluk uyuşturucuların bireyler tarafından taşınarak getirilmesiyle gerçekleşir. (2010: 50) İran kuzey rotası ve Balkan rotası üzerinde bulunan ülkelerde yapılan yakalamaların büyük kısmının yüklendiği yerdir. İran Afganistan kaynaklı eroinin dağılmasında tüm rotalarda rol oynar;

- a) **Batı Rotası:** Ülkemizin de aktif rol aldığı Balkan rotasında İran'dan gelen eroinin Tahran-Batı Azerbaycan-Urumiye-Hakkâri yolunu izlediği rotadır. Kullanılmakta olan en eski rotadır. Bu rotaya paralel başka rotalarda faaldir. Tahran-Batı Azerbaycan-Azerbaycan-Türkiye ve Horosan-Gilan-Azerbaycan-Türkiye rotaları bunlardan iki tanesidir.
 - b) **Kuzey Rotası:** Rusya'yı hedef alan bu rota Balkan rotasına göre kaçakçılar için daha güvenlidir. Bu rota Horosan ve Türkmenistan üzerinden geçer.
 - c) **Güney Rotası:** Avrupa ve Kuzey Amerika'ya sevk edilecek uyuşturucunun izlediği rotadır. Bu rotada iki güzergâh izlenir. Birincisi; İran'ın güneyinde bulunan Bender Abbas limanı ve diğer ufak limanlar-Birleşik Arap Emirlikleri güzergâhıdır. İkincisi İran'ın güneyindeki küçük sahillerden Kuveyt ve Irak'a güzergâhıdır.
 - d) **Doğu Rotası:** Irak'ı hedef alan rotadır. Kuzestan ve Kermenşah şehirleri üzerinden ilerleyen güzergâhtır. Ancak Irak'taki son gelişmelerden sonra rota silah kaçakçılığı rotasıyla beraber Kermenşah şehrinden Irak'ın kuzeyindeki Bölgesel Kürt Yönetimi yönüne kaymıştır. (2010: 51)
- iii. **Yunanistan:** Coğrafi konumu gereği uyuşturucu madde arz ve talep eden ülkelerin arasında bulunan Yunanistan uyuşturucu eroin kaçakçılığında transit bir rol oynamaktadır. Yunanistan uyuşturucu piyasası Yunanlı ve Arnavut uyruklu şahısların elindedir. Eroin yönünden Balkan rotasıyla ülkeye giren eroinden etkilenmektedir. Yunanistan en çok rağbet gören deniz yolu olan Türkiye-Yunanistan-Arnavutluk-İtalya rotasının geçiş noktasıdır. Türkiye'den hem kara hem deniz yoluyla Yunanistan'a geçen eroinle mücadele için iki devlet arasında çok sayıda kontrollü teslimat operasyonu yapılmıştır. (2010: 68)

4. GÜNEY ROTASI

Avrupa pazarının en önemli güzergâhı Balkan rotasıdır. Ancak başta ülkemizde yoğun mücadele, bunun yanında Avrupa pazarındaki arzın azda olsa azalması kaçakçıları eroin koridoruna alternatif güzergâh arayışına sokmuştur. Bunlardan birisi taşıdığı eroinle %4'lük bir payı olan Güney Rotasıdır. Afgan eroininin yaklaşık % 40'ı Güney Rotasına ulaştırılmak üzere Pakistan'dan geçmektedir. Afganistan-Pakistan sınırını oluşturan Durand Hattı'nın uzunluğu 2.640 km'dir. Dağlık olan bölge sınır kontrolünü zorlaştırmaktadır. Afyon üretiminin ve eroin laboratuvarlarının yoğun olduğu Hilmand, Kandahar ve Nimroz bu sınıra çok yakındır. (ÖZEL, 2013: 140)(Şekil 3.8.)

Şekil 3.8. Afganistan-Pakistan Uyuşturucu Güzergâhı³⁰

Pakistan' a inen eroin farklı güzergâhlar izlemektedir; Afgan eroininin Pakistan üzerinden deniz kargosuyla Batı Avrupa' ya ulaştığı rota ilk rotadır. Bu rotada Pakistan'a inen eroin Karaçi ve Gwadar limanından deniz yoluyla Arap yarımadasını dolaşarak Aden Körfezi-Kızıl Deniz-Mısır-Akdeniz üzerinden İtalya'ya veya Cebeli Tarık Boğazından devam ederek

³⁰ ÖZEL, C. (2013: 139). Afganistan ve Pakistan'da Yaşanan Sorunlar ve Bu Sorunların Uluslararası Güvenliğe Etkileri. Ö. KÖRPE, U. Y. ASAL, T. Ç. ORUÇ, B. TÜRK, C. ÖZEL, A. YİĞİTEL, *Asya'da Güvenlik Sorunları ve Yansımaları* (s. 129-156). İstanbul: BİLGESAM Yayınları.

Belçika ve Hollanda'ya direk ulaşmaktadır. Ayrıca aynı rotada Suriye ve Lübnan'da bulunan limanlarda kullanılmaktadır. (TUBİM, 2013: 156) Söz konusu güzergâhı kullanan bir organizasyon 2013 Şubat ayında Belçika Antwerp limanında 230 kg eroin maddesiyle yakalanmıştır. Bu organizasyonunun eroini Pakistan'dan Güney güzergâhıyla Belçika'ya buradan Hollanda'ya geçireceği tespit edilmiştir.

İkinci güzergâh ise Pakistan ve İran limanlarından çıkan eroinin Hürmüz Boğazından Birleşik Arap Emirliklerine geçtiği rotadır. 2010 yılı Aralık ayında Türkiye'nin Hollanda ile istihbarat paylaşımı neticesinde; 131 kilogram eroin ele geçirilmiştir. Güney rotasına örnek olabilecek olayda; eroin Birleşik Arap Emirlikleri limanından konteynır içerisinde deniz yoluyla Belçika'ya gönderilmiş ve Antwerp limanında yakalanmıştır. Yapılan çalışmalarda yakalanan uyuşturucunun Hollanda'ya gönderileceği tespit edilmiştir. (TUBİM, 2012: 166) Bir başka olayda Afgan eroininin Pakistan-Hindistan-Belçika-Hollanda rotası üzerinden hareket ettiği tespit edilmiştir. 2011 Nisan ayında bu güzergâhı kullanarak Belçika Antwerp limanına ulaşan 60 kg eroin maddesi yakalanmıştır. (UNODC, 2014: 44)

Şekil 3.9. Hürmüz Boğazı³¹

Bununla birlikte Pakistan ve İran'dan hava kargosuyla Avrupa'ya eroin gönderilmektedir. 2010 yılı Ocak ayında ülkemiz tarafından yürütülen bir soruşturma kapsamında elde edilen bilgilerin İngiltere makamları ile paylaşılması neticesi gerçekleştirilen

³¹ Dünya Bülteni. (2016, 5 25). dnyabulteni.net. Dünya Bülteni Haber Portalı: <http://www.dnyabulteni.net/avrupa/365121/iran-hindistan-hurmuzde-tatbikat-yapacak>

eş zamanlı operasyonda İngiltere’de toplam 159 kg eroin maddesi ele geçirilmiştir. Söz konusu eroinin İran’dan havayolu kargosu ile direkt olarak İngiltere’ye gönderildiği tespit edilmiştir. Bahse konu olayda yer alan uyuşturucu organizasyonun daha önceden de defalarca bu yolu kullanarak uyuşturucu madde gönderdiği yapılan tahkikatlar sonucu ortaya çıkmıştır. (TUBİM, 2012: 166) Pakistan ve İran üzerinden doğrudan Avrupa’ya ulaşan bu güzergâhın Avrupa’ya yapılan toplam arzın yaklaşık %5’ini oluşturduğu tahmin edilmektedir. (ŞAHİN & DEMİRBAŞ, 2013: 44)

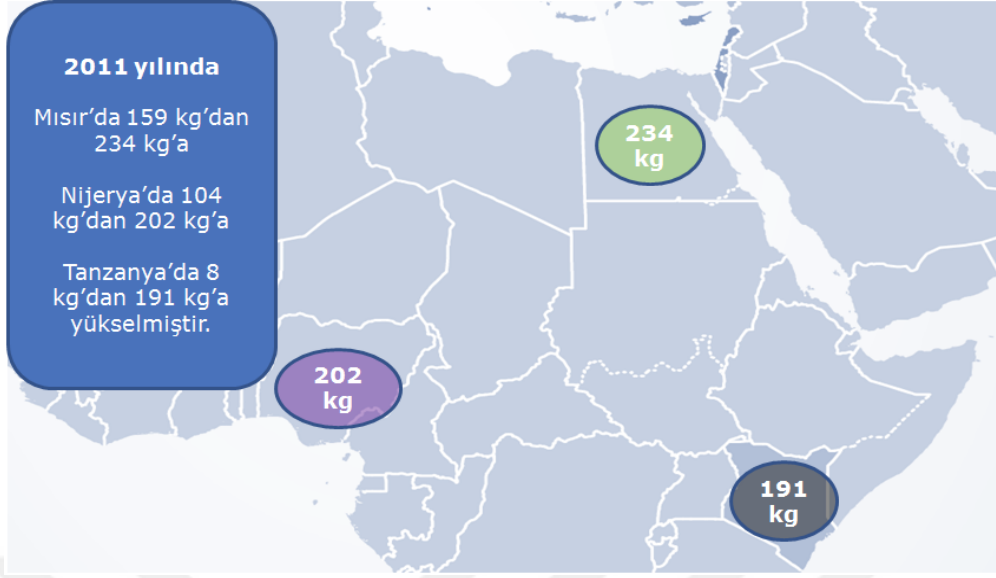
Pakistan’da gerçekleştirilen yakalamalarda hedef ülkelerin oranlarında değişiklik meydana geldiği rapor edilmiştir. 2009 yılında Pakistan’da ele geçirilen eroinin %42’si Asya Pasifik bölgesini hedef alırken bu oran 2010 yılında %34’e gerilemiştir. Ancak Pakistan’dan çıkış yapan eroin büyük bir kısmı halen Asya Pasifik bölgesine yöneliktir. Bölgenin en önemli tüketicisi Kanada ve ABD’dir. Bu durum 2006 yılından günümüze kadar devam etmektedir. (UNODC, 2012)

Bu güzergâha da tali olarak eroinin kokain karşılığında arz edildiği; İran -Türkiye-Suriye-Lübnan gibi farklı rotalara da rastlanmaktadır. (TUBİM, 2014: 118) Gaziantep Emniyet Müdürlüğüne 2013 yılı Aralık ayında ele geçirilen 48 kg eroinin İran’dan temin edildiği ve ülkemiz üzerinden Lübnan’a sevk edilmesinin planlandığı; eroin maddesi karşılığında ise Suriyeli gruplarca Lübnan’dan kokain getirileceği tespit edilmiştir. (KOM, 2013: 8)

4.1. Afrika Rotası

Afrika rotası olarak da adlandırılabilir güzergâh ise; Afganistan’ın güneyinden Yakındoğu ve Ortadoğu ülkelerine geçen eroinin deniz yoluyla Afrika’ya özellikle de Nijerya’ya oradan Avrupa’ya ulaştığı güney rotasının bir kolu sayılabilecek rotadır. (KOM, 2011: 5) Pakistan’dan deniz yoluyla ilerleyen eroin Tanzanya’dan Afrika’ya girip Nijerya’ya ulaşmaktadır. Eroinin Mozambik Kanalını geçip Afrika’yı dolaşmasıyla Nijerya’ya ulaşması da kullanılan bir diğer yoldur. (UNODC, 2014: 24) Örneğin, 2013 yılı Mart ayında Belçika Antwerp limanında 863 kg eroin ele geçirilmiş, eroinin Mozambik üzerinden geldiği ve nihai hedefinin Hollanda olduğu tespit edilmiştir. 2010 yılı Kasım ayında İran’dan gönderilen 130 kg eroin maddesinin Nijerya’da ele geçirilmesi gibi yakalamalar bu rotanın kullanıldığını teyit etmektedir. (TUBİM, 2012: 166) Yine 2010 Kasımından itibaren İngiltere Sınır Birimi (UKBA) ve Organize Suçlar Dairesi (SOCA) tarafından yapılan 37 farklı yakalama olayında 650 kg Pakistan eroini yakalanmıştır. (KOM, 2012: 34) Pakistan üzerinden Afrika’ya yönelik eroin gönderilerin 2010 yılında toplam yakalamalar içerisindeki oranı %6’dır. (UNODC, 2012)

Şekil 3.10. Eroinin Afrika'ya Giriş Noktalarında Yakalama Miktarları³²

Mevcut veriler Afrika'da ve Asya'da erooin pazarının giderek genişlediğini göstermektedir. Doğu, Kuzey ve Orta Afrika'da artan oranlarda Afganistan menşeli erooin ele geçirilmiştir. Bu tespitten ve yapılan diğer çalışmalardan yola çıkarak Afgan erooininin bu rota üzerinden sevkiyatın arttığı ve erooinin Afrika'da sıkça kullanılmaya başlandığını göstermektedir. 2010 yılında Mısır'da 159 kg'dan 234 kg'a, Nijerya'da 104 kg'dan 202 kg'a, Tanzanya'da 8 kg'dan 191 kg'a yükselmiştir. (UNODC, 2012)

Özellikle Afrika güzergâhında olmak üzere uyuşturucu ticaretinin deniz yoluyla kullanıldığı en önemli rota Güney Rotasıdır. Konteynırlar ve küçük botlar kullanılarak deniz yolu kullanılarak okyanus ve kıtalar üzerinden gerçekleştirilen uyuşturucu trafiğinin takibi otoriteler için her geçen gün zorlaşmaktadır. Örneğin 2009 yılında dünya genelinde denize açılan 420 milyon konteynırdan sadece %2'si aramaya tabi tutulabilmektedir. (KOM, 2012: 34) Bu anlamda Doğu ve Batı Afrika, denizyolu trafiğinde giderek daha önemli bir konuma gelmektedir. 2009'dan beri özellikle Doğu Afrika'da ele geçirilen uyuşturucu miktarı yaklaşık 10 kat olmak artmıştır. (ŞAHİN & DEMİRBAŞ, 2013: 147)

³² UNODC. (2012). *World Drug Report 2012*. New York: United Nations.

4.2. Güney Rotasında Türkiye'ye Komşu Ülkelerin Eroin Kaçakçılığı Yönünden Değerlendirilmesi

Ülkemizin tali olarak etkilendiği Güney Rotasında eroinin Avrupa'ya geçiş konumunda olan Arap Yarımadası ve Körfez ülkelerine sevk edilmesinde transit olarak Suriye, Irak ve İran aktif rol oynamaktadır.

- i. **Suriye:** Afganistan kaynaklı uyuşturucunun Arap Yarımadasına sevk edilmesinde Batı Asya ülkeleriyle beraber sıklıkla kullanılan ülke olmuştur. Son döneme kadar eroinin deniz yoluyla Kıbrıs'a sevk edilmesinde de önemli rol oynamaktaydı. (KOM Daire Başkanlığı, 2010: 59)
- ii. **Irak:** Irak'ın kendine özgü yapısı, kaos ve sınır güvenliği olmaması Afganistan kaynaklı uyuşturucunun Körfez ülkelerine sevk edilmesinde önemli yer işgal etmesine neden olmuştur. Koalisyon güçlerinin müdahalesinin ardından Irak'ın genelinde güvenliğin ve sınır kontrollerinin tam olarak sağlanamadığı görülmektedir. Bu nedenlerden dolayı da Irak ile ülkemiz arasında uyuşturucu madde kaçakçılığı ile mücadele alanında aktif operasyonel bilgi değişimi bulunmamaktadır. Ancak bilindiği gibi yasadışı uyuşturucu madde kaçakçılığı yapan organizasyonlar, bu faaliyetlerini güvenliğin ve kontrolün tam olarak sağlanamadığı kendilerince güvenli olan bölgelere kaydırmaktadırlar. Ayrıca terör örgütlerinin önemli finans kaynaklarından birini yasadışı uyuşturucu madde ticareti oluşturmaktadır. Özellikle PKK-KONGRAGEL terör örgütünün Kuzey Irak'ta barındığı ve ülkemizde gerçekleştirdikleri eylemler için Kuzey Irak'ta bulunan bu barınaklarından destek aldıkları bilinmektedir. PKK-KONGRAGEL terör örgütünün de pek çok uyuşturucu olayına karıştığı ve bunlardan gelir elde ettiği açıkça ortaya konmuştur. İran'dan Irak'a geçen eroin trafiği son yıllarda yoğunlaşmıştır. (2010: 40-41)³³

5. KUZEY ROTASI

Kuzey Rotası temel olarak eroinin Güneybatı Asya'da farklı güzergâhlar üzerinde ilerleyerek Rusya ve Avrupa'ya ulaştığı rotadır.(Şekil 3.11.)

³³ İran için Bkz. Syf 66.

Şekil 3.11. Afganistan Kaynaklı Eroinin Kuzey Rotası³⁴

5.1.Kuzey Rotası Kuzey Yolu

Kuzey rotasına gönderilen eroin ağırlıklı olarak Afganistan’da üretilen eroin dir. Güney rotası ise Pakistan çıkışlı eroini taşır. Eroinin kara yoluyla Orta Asya ülkelerine geçerek, Rusya, Ukrayna, Beyaz Rusya, Çek Cumhuriyeti ve Polonya’ya ulaştığı devamında Batı Avrupa’ya vardığı rotadır. (UNODC, 2015) Bu rotanın Avrupa’ya ulaşan eroinin %4’lük bir kısmın oluşturduğu tahmin edilmektedir. (ŞAHİN & DEMİRBAŞ, 2013: 44) 2013 yılında ülkemizde yapılan çalışmalar neticesinde eroin sevkiyatı yapma hazırlığında olan bir organizasyonun ilk etapta ülkemizi transit kullanarak İran-Türkiye-Balkanlar-Hollanda (Balkan Rotası) güzergâhından eroin kaçakçılığı faaliyeti yapmayı planladığı tespit edilmiştir. Ancak nakliye organizasyonu tarafından rotanın Kuzey rotasının kuzey yolu olan; İran-Kırgızistan-Ukrayna-Hollanda şeklinde değiştirildiği tespit edilmiştir. Devam eden çalışmalarda Ukrayna’da eroinlerin başka bir kargo aracına aktarılacağı bilgisi Türkiye tarafından Ukrayna polisiyle paylaşılmış, yapılan ortak çalışmalar neticesinde 53.500 kg eroin maddesi Ukrayna’da ele geçirilmiştir. (UKRTÜRK, 2013)

Rusya, Afganistan, Pakistan ve Tacikistan Orta Asya Bölgesi Uyuşturucu Mücadele Birliğinin dört üyesidir. (The Express Tribune, 2010) Orta Asya’da Tacikistan Afganistan ve Rusya arasında bulunan diğer tampon ülkelerden daha fazla öne çıkmaktadır. Tacikistan 1996-2006 arasında Orta Asya da yakalanan eroinin %60’ını ele geçirmiştir. Kuzey rotasında en sık

³⁴ UNODC. (2010: 54). *Word Drug Report 2010*. New York: United Nations.

kullanılan Orta Asya ülkesi Tacikistan'ın Afganistan'la olan güney sınırının güvenliği, 1991 yılından itibaren sayısı 20-25 bini bulan Rus güvenlik güçleri tarafından sağlanmaktaydı. Bu birlikler Tacik sınır güçleriyle birlikte sınırların güvenliğinde, özellikle Afganistan sınırından ülkeye sokulan uyuşturucu madde kaçakçılığı ile mücadele etmekle görevliydi. Ancak 2004 yılında varılan anlaşma gereği Rus birliklerinin Afgan-Tacik sınırından çekilmesine karar verilmiştir. Böylece Tacik birlikleri şu anda Afganistan sınırından tek başına sorumlu olmuştur. Bu durum Afganistan'dan Tacikistan'a giren afyon türevinin artma nedenidir. (ERSOY Ö. , 2008: 296)

Rusya ve Afganistan arasındaki 5 tampon ülkenin mücadelede yetersizliği ve Balkan rotasının kaçakçılar için riskli olması gibi nedenler Rusya'nın transit rolüyle beraber çok önemli bir pazar olmasına yol açmıştır. Rusya'ya Afganistan'dan yıl bazında yaklaşık 70 ton eroin geldiği tahmin edilmektedir. (UNODC, 2010: 54) 2013 yılında Özbekistan'dan Rusya'ya gelen 187 kg eroin maddesi ele geçirmiştir. Bu operasyon sonrası Rusya Federal Narkotik Denetimi Servisi (FSKN) 18 milyon dolar karşılığında alının uyuşturucunun tacirlerce Rusya iç piyasasına sürüleceğini, bunun karşılığında 200 milyon dolar ciro elde edileceğini bildirmiştir. (Haber Rus, 2013)

2013 yılında eroinle mücadelenin Rusya'ya maliyeti 44 milyar dolarla GSYİH'nin %2'sidir. (Cihan, 2014) Bu rakam Rusya'nın askeri harcamalardan yaklaşık 1.5 kat fazladır. Ekonominin yanında Rusya'da insan sermayesi çok önemli bir kaynaktır. Eroin kullananların ağırlıklı yaş ortalaması 18-35 arasındaki genç jenerasyonu kapsamaması bu sorunu derinleştirmektedir. Sağlıklı neslin zayıflaması demografik dengeleri bozmaktadır. Rusya'da genç nüfus arasında HIV virüsü taşıma oranı yüzde 1 oranıyla dünya lideridir. UNODC raporuna göre 15 – 24 yaş arası gençler Rusya'da kayıtlı HIV vakalarının %55'ini oluşturmaktadır. AİDS oranının artması uyuşturucu kullanımıyla doğru orantılıdır. Eroin bağımlıları arasında ortak kullanılan enjektörler AİDS' in hızla yayılmasına yol açmaktadır. (ÖZERTEM, 2010)

5.2. Güney Yolu (Karadeniz Rotası)

İran Üzerinden Türkiye'ye giren eroinin; Gürcistan ve Ukrayna'yı geçerek Güney Avrupa ülkelerine veya İran'dan Kafkasya üzerine geçip buradan Rusya ve Ukrayna'ya ulaştığı rotadır. (TUBİM, 2014: 118) İstanbul Emniyet Müdürlüğüne yürütülen bir operasyon kapsamında, 2013 yılı Mayıs ayında Artvin-Hopa'da bir TIR'da ele geçirilen 103 kg eroinin İran'dan ülkemize getirildiği ve Gürcistan'a nakledilerek Karadeniz rotası üzerinden Batı

Avrupa'ya ulaştırılmaya çalışıldığı tespit edilmiştir. (KOM, 2014: 8) Son yıllarda yapılan çalışmalar neticesinde Kuzey Rotası kuzey yolunun ülkemizi kapsayacak şekilde aktifleştiği görülmektedir. Ülkemize doğu sınırimızdan giren eroinin Balkan rotasını takip etmeyerek Karadeniz sahiline ulaşarak buradaki limanlardan Gürcistan veya Ukrayna'ya geçtiği tespit edilmiştir. 2015 Haziran ayında Ukrayna güney liman kenti Odesa'da 500 kg eroin ele geçirilmiştir. Yakalanan eroinin Türkiye'den Karadeniz'i aşip deniz yoluyla Ukrayna'ya geldiği ve Polonya üzerinden Avrupa ülkelerine getirileceği Ukrayna tarafından açıklanmıştır. (TRT Haber, 2015) Yine 2015 Temmuz ayında Zonguldak limanından Ro-Ro gemisiyle Ukrayna'ya gitmek üzere 118 kg eroin ele geçirilmiştir. (HABERTÜRK, 2015)

Şekil 3.12. Karadeniz'deki Ro-Ro Taşımacılığının Bağlantılı Olduğu Limanlar³⁵

Kuzey rotasının Avrupa'ya ulaşan eroinin %7'lik kısmını oluşturduğu tahmin edilmektedir. (ŞAHİN & DEMİRBAŞ, 2013: 44) 2007 yılı itibariyle Türkiye'nin bölge ülkelerine sağladığı istihbari bilgiler neticesinde yapılan operasyonlarda Kuzey Rotasının yoğun olarak kullandığı görülmüştür. (TUBİM, 2012: 166) Ülkemizden Ukrayna ve Rusya'ya deniz yoluyla taşımacılık oldukça bu rotanın kullanımı devam edecektir. Zonguldak'tan Ukrayna Odessa, Skadovsk, Evpatoria, Ilyichevsky limanlarına Rusya'nın Novorosky limanına Ro-Ro taşımacılığı vardır. Yine Samsun'dan Novorosky ve Ilyichevsky limanına, Rize'den

³⁵ ÖZDEMİR, Ü., & DENİZ, T. (2013). Zonguldak Limanında Ro-Ro Taşımacılığı. *Doğu Coğrafya Dergisi* , 18 (30)

Gürcistan'ın Poti limanına son olarak Trabzon limanından Rusya Sochi Limanlarına Ro-Ro taşımacılığı yapılmaktadır.

Hâlihazırda çalışmaları devam etmekte olan Türkiye'nin 4 Nisan 2013'te Litvanya ile imzaladığı anlaşmayla Baltık Denizi ve Karadeniz'i birbirine bağlayacak olan Viking tren yolu projesinin önümüzdeki yıllarda tamamlanması öngörülmüştür. Projenin tamamlanmasıyla Baltık ülkelerinden Odessa'ya trenle, Odessa'dan deniz yoluyla Samsun'a kadar uzayacak koridorun uyuşturucu kaçakçıları için alternatif güzergâh olarak değerlendirileceği kaçınılmazdır. (UTİKAD, 2013)

Kuzey rotasındaki hareketliliğin diğer bir nedeni bu coğrafyada kötleşen sosyo-ekonomik durumdur. Sovyetlerin dağılmasıyla birlikte bağımsızlık kazanan Orta Asya ülkelerinde görülen otoriter boşluklar, fakirlik, işsizlik ve memur maaşlarının düşük olması uyuşturucu ticaretine olan ilgiyi arttırmakta ve mücadelenin zayıf kalmasına yol açmaktadır. Türkiye ve İran'ın eroin yakalama oranının çok gerisinde kalan bölge ülkelerin kaçakçılık suçlarıyla mücadele edebilecek donanımdan, eğitim ve bütçeden mahrum bulunmaları uzun bir süre problemin devam edeceğine işaretler. Ayrıca 2010 yılında Belarus, Kazakistan ve Rusya arasında imzalanan Gümrük Birliği Anlaşmasıyla artan ticaret Kuzey Rotasını daha aktif hale getiren nedenlerdendir. (ERSOY Ö. , 2008: 296)

5.3. Kuzey Rotasında Türkiye'ye Komşu Ülkelerin Eroin Kaçakçılığı Yönünden Değerlendirilmesi

Ülkemizin tali olarak etkilendiği Kuzey Rotasında eroinin Avrupa'ya geçiş konumunda olan Rusya ve Baltık ülkelerine sevk edilmesinde Ermenistan, Gürcistan ve İran transit olarak aktif rol oynamaktadır.

- i. Ermenistan:** Coğrafi olarak Ermenistan'ın Afganistan'a, Rusya'ya ve Türkiye'ye yakın olması ülkenin Kuzey Karadeniz güzergâhında kullanılmasına neden olmaktadır. Bunun yanında ülkenin uyuşturucu kaçakçılığı suçuyla mücadele edebilecek yeterli donanımda olmaması son yıllarda daha sık kaçakçılık yapılmasına yol açmıştır. Ermenistan'a hem İran'dan gelen hem de Rusya ve Gürcistan'dan gelen iki yönlü eroin girişi olmaktadır. Ermenistan'ın kuzey bölgesinde çok az miktarda iç piyasaya yönelik afyon yetiştirilmektedir. Türkiye ve Ermenistan arasındaki sınırların kapalı olması nedeniyle eroin kaçakçılığı faaliyetine bugüne kadar rastlanılmamıştır. Ayrıca ülkemizde yürütülen çalışmalara sonucunda

Ermenistan'dan İran'a asetik anhidrit geçişi olduğu tespit edilmiştir. (KOM Daire Başkanlığı, 2010: 31)

- ii. Gürcistan:** Güney Osetya ve Abhazya bölgelerinde doksanlı yıllarda yaşanan olayların ardından devlet bu bölgede kontrolünü kaybetmiştir. Bunun sonucu olarak Gürcistan Afganistan kaynaklı uyuşturucunun kuzey rotası geçiş gzerghi olmuştur. Gürcistan'a eroin iki yolla girmektedir. İlk yol kendi arasında İran-Dağlık Karabağ veya Azerbaycan-Ermenistan-Gürcistan olmak üzere ikiye ayrılır. İkinci yol Hazar Denizi zerinden Türkmenistan-Kazakistan-Azerbaycan-Gürcistan gzerghidır. Ayrıca Abhazya bölgesinde az miktarda üretilen eroin Kuzey Kafkasya dağlık alanından geçerek Batı Gürcistan zerinden AB ülkelerine ulaştırılır. (2010: 37)³⁶

³⁶ İran için Bkz. Syf 66.

SONUÇ

Uyuşturucu kaçakçılığına tarihsel açıdan bakıldığında, üretim bölgelerinin dünyada yaşanan savaflara, iç karışıklıklara ve ekonomik değişikliklere bağılı olarak değışkenlik gösterdiği görölmektedir. Bu değışkenlik, üretim bölgeleri ile tüketim bölgeleri arasındaki kaçakçılık güzergâhlarını da şekillendirmektedir. Güzergâh üzerinde bulunan bazı ölkeler sadece coğrafi konumları itibariyle uyuşturucu madde kaçakçılığında etkilenirken, ilerleyen süreçte bu ölkeler üretim ve madde bağımlılığı boyutuyla da bu sorunu yaşar hale geldiği görölmektedir. Ölkemiz bulunduğu coğrafya itibariyle eroin, afyon, esrar, kokain ve sentetik uyuşturucu maddeler ile bu maddelerin imalinde kullanılan ara kimyasal maddelerin kaçakçılığında, kullanımından ve imalinden etkilenmektedir. Eroinin Balkan Rotası üzerinde bulunan Türkiye, coğrafi konumu itibariyle afyonun en yaygın türevi eroinin üretim bölgesi Afganistandan tüketim bölgesi olan Avrupa ölkelerine doğru yasadışı eroin sevkiyatından transit ölkeler olarak etkilenmektedir. Türkiye bu transit geçişe bağılı olarak ortaya çıkan kısmi etkileşim nedeniyle eroinin bağımlılığına maruz kalmaktadır.

Tezimize konu afyon ve türevleri dünyada yaklaşık 16 milyon insan tarafından kullanılmaktadır. Bunların 11 milyonu ise eroin kullanıcısıdır. Bağımlıların büyük bir kısmını genç ve orta yaş sınıfları insanlar oluşturmaktadır ve bu sayı her geçen gün artmaktadır. Nitelikli insan kaynağını kurutmakla birlikte, uyuşturucu ile bağlantılı suçların ve AIDS gibi sağlık sorunlarının yaygınlaşması, ekonomik ve sosyal yatırımlara harcanacak maddi kaynağın bu sahaya sarf edilmesi, uyuşturucudan elde edilen gelirin kara para olarak piyasaya girmesi gibi birçok problemi beraberinde getiren uyuşturucu tüm devletleri ilgilendiren bir sorundur.

Ölkemizin eroin kaçakçılığındaki rolünün incelendiği bu çalışmada; Afganistan'da uyuşturucu ekonomisinin önü alınamaz bir hale gelmesi, devlet otoritesinin bir türlü kurulamayışı, aralıksız devam eden iç çatışmalar ve kargaşa ortamının ekonomik ve zirai altyapı oluşmasına izin vermemesi, hiç eksilmeyen uyuşturucu talebi ve bu talep karşısında yüksek karla satılan eroin yapılan mücadelelerin temel sebebidir. Küresel afyon ihtiyacının yaklaşık %80'inin üretildiği Afganistan'da Taliban ve benzeri unsurlar zaten meşru geçim kaynakları olmayan halka uyuşturucu üretmeyi dayatmaktadır. 11 Eylül sonrası bölgede görev alan aktörler Afganistan'daki siyaset ve ekonominin normalleşmesi ve uyuşturucu ekonomisinin yıkılması için somut adımlar atamamıştır. Böylesine küresel bir sorun karşısında uluslararası güçlerin zayıf Afgan devletini yalnız bırakması, meselenin görmezlikten gelinmesi, devletlerin müdahalede ittifak kur(a)maması problemi bir anlamda meşru bir zemine

kaydırmaktadır. Meseleye sadece uyuşturucu penceresinden bakılmamalıdır. Sorun Afganistan'ın istikrar ve güvenlik gündemleriyle beraber ele alınmalıdır. İşsizliğin hat safhada olduğu bölgede devlet otoritesinin güçlendirilmesi, insanlara geçimlerini idame ettirecek başka sahaların açılması gerekmektedir.

Afganistan odaklı sorunun bir de uyuşturucu organizasyonlarının inanılmaz düzeylerde kar elde etmesi yönü vardır. Afganistan'da bir gramı 2-2,5 gram olan eroin fiyatı, maddenin Avrupa ülkelerine ulaşmasıyla 112 dolara kadar çıkmaktadır. Organizasyonların sadece Afganistan'dan Türkiye'ye getirmeyi başardıkları eroin için yıllık 1.8 ile 3.6 milyar lira kar ettiği düşünülürse uyuşturucu ticaretinden vazgeçmeyecek olan bu organizasyonlarla mücadelenin de bir hayli zor olduğu görülecektir.

Böylesine bir sorunun kısa vadede çözülmesi mümkün değildir. Ülkemiz ve uyuşturucudan zarar gören transit veya hedef konumundaki tüm ülkeler ele alınacak olursa; sınırları içerisinde uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelede de ne kadar başarı gösterilirse gösterilsin Afganistan'daki problemlerin ciddiyetle ele alınıp çözülmediği müddetçe uyuşturucu akışı devam edecektir. Keza Türkiye 2006 yılından beri Avrupa'da en fazla eroinin yakalandığı ülkedir. Kaldı ki eroin bağımlılığı konusunda Avrupa ülkeleri kadar dertli değildir. Birleşmiş Milletlerin 2016 yılı verilerine göre Türkiye'de uyuşturucu nedenli ölüm oranı milyonda 2 iken bu oran ABD'de milyonda 193, Kanada'da 105, Avustralya'da 88, Rusya'da 72, İngiltere'de 44, Çin'de 22, Fransa'da 6, BAE'nde 3 seviyesindedir. Uyuşturucu kaçakçılığında transit olarak kullanılan Türkiye'nin yaptığı mücadele kaçakçılar için Balkan rotasını riskli hale getirmekte, bu mücadele teşkilatları uyuşturucuya mukavemet gösteremeyen ülkelerin bulunduğu Kuzey ve Güney Rotasını kullanmaya zorlamaktadır.

KAYNAKÇA

AKGÜL, A., & KAPTI, A. (2010). Türkiye'nin Uyuşturucu İle Mücadele Politikası: Politika Süreç Analizi. A. M. SÖZER, O. Ö. DEMİR, & S. ÖZEREN içinde, *Yerelden Küresele Sınırı Aşan Suçlar* (s. 75-99). Ankara: Polis Akademisi Yayınları.

Avrupa Komisyonu. (2006). *Türkiye 2006 Yılı İlerleme Raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu.

Avrupa Komisyonu. (2007). *Türkiye 2007 Yılı İlerleme Raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu.

Avrupa Komisyonu. (2008). *Türkiye 2008 Yılı İlerleme Raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu.

Avrupa Komisyonu. (2010). *Türkiye 2010 Yılı İlerleme Raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu.

Avrupa Komisyonu. (2011). *Türkiye 2011 Yılı İlerleme Raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu.

Avrupa Komisyonu. (2012). *Türkiye 2012 Yılı İlerleme Raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu.

Avrupa Komisyonu. (2013). *Türkiye 2013 Yılı İlerleme Raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu.

Avrupa Komisyonu. (2014). *Türkiye 2014 Yılı İlerleme Raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu.

Avrupa Komisyonu. (2015). *Türkiye 2015 Yılı İlerleme Raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu.

Avrupa Uyuşturucu Raporu. (2015). *Avrupa Uyuşturucu Raporu*. Lüksemburg: Avrupa Toplulukları Resmi Yayın Bürosu.

Boğaziçi İş Adamları Derneği. (2011). *Afganistan Ülke Raporu*. İstanbul: Boğaziçi İş Adamları Derneği.

BOOTH, M. (1996). *Haşhaşdan Eroine Uyuşturucunun 6000 Yıllık Öyküsü*. (Ö. ARIKAN, Çev.) İstanbul: Sabah Kitapları.

ÇAKMAK, D., ÖĞEL, K., AYTAÇLAR, S., TÜRKCAN, A., & YAZMAN, Ü. (2000). *Bağımlılık Yapan Maddeler*. İstanbul: Eminönü Belediyesi Yayınları.

ÇITIR, B. (2015). Uluslararası Afyon Anlaşmalarında Osmanlı İmparatorluğu. *Sosya ve Kültürel Araştırmalar Dergisi* , 17-47.

ÇOBAN, A., & GÜMÜŞEL, O. (2008). *Alkol ve Madde Bağımlılığı*. İstanbul: NP Grup Kitaplığı 2.

DEMİREL, N. (2012). Birleşmiş Milletler Çerçevesinde Uyuşturucu Maddelerle Mücadele. *Akademik Bakış Dergisi* , 1-21.

EKİCİ, B. (2015, Nisan 13). Türkiye'de Terörizmin Uyuşturucudan Finansmanı: 2000 Yılı Öncesi ve Sonrasının Karşılaştırılması. *Mülkiye İktisadi ve Sosyal Araştırmalar Merkezi* .

Emniyet Genel Müdürlüğü . (2001). *Ab 'ne Aday Ülkeler İle İlgili Emcdda (Avrupa Uyuşturucu Ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi) Tarafından Hazırlanacak Web Sayfası İçin Materyaller*. Ankara: T.C.İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü.

Emniyet Genel Müdürlüğü. (2011). *Emniyet Genel Müdürlüğü Faaliyet Raporu*. Ankara: T.C.İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü.

Emniyet Genel Müdürlüğü. KOM Daire Başkanlığı. (2010). *Türkiye'ye Komşu Ülkelerin Organize Suç Değerlendirme Raporu 2010*. Ankara: T.C.İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı.

Emniyet Genel Müdürlüğü. KOM. (2011). *KOM 2010 Raporu*. Ankara: T.C.İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı.

Emniyet Genel Müdürlüğü. KOM. (2012). *KOM 2011 Raporu*. Ankara: T.C.İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı.

Emniyet Genel Müdürlüğü. KOM. (2013). *KOM 2012 Raporu*. Ankara: T.C.İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı.

Emniyet Genel Müdürlüğü. KOM. (2014). *KOM 2013 Raporu*. Ankara: T.C.İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı.

Emniyet Genel Müdürlüğü. TUBİM. (2009). *EMCDDA 2009 Ulusal Raporu*. Ankara: T.C.İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Kom Daire Başkanlığı.

Emniyet Genel Müdürlüğü. TUBİM. (2011). *EMCDDA 2010 Ulusal Raporu* . Ankara: T.C.İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü.

Emniyet Genel Müdürlüğü. TUBİM. (2011). *EMCDDA 2011 Ulusal Raporu*. Ankara: T.C.İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Kom Daire Başkanlığı.

Emniyet Genel Müdürlüğü. TUBİM. (2013). *EMCDDA 2013 Ulusal Raporu*. Ankara: T.C.İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı,Emniyet Genel Müdürlüğü Yayınları.

Emniyet Genel Müdürlüğü. TUBİM. (2014). *EMCDDA 2014 Ulusal Raporu*. Ankara: T.C.İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı,Emniyet Genel Müdürlüğü Yayınları.

Emniyet Genel Müdürlüğü. Uluslararası İlişkiler Şube Müdürlüğü. (2013). *İşbirliği Yapılan Uluslararası ve Bölgesel Kuruluşlar*. Ankara: T.C.İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı.

ERSOY, Ö. (2008). Uyuşturucu Tehtidi Altında Bir Ülke:Afganistan. Ö. ERSOY, & M. T. DEMİRTEPE içinde, *Orta Asya ve Kafkasya Güç Politikası*. Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu.

ERSOY, Ö. (2013). Afganistan Kaynaklı Uyuşturucunun Uluslararası Bir Güvenlik Sorununa Dönüşmesi: İç ve Dış Dinamikler, Mücadele Politikaları. *Doktora Tezi* . Ankara, Türkiye.

INCB. (2016). *Narcotic Drugs Technical Report 2015*. New York: United Nations.

IŞIK, M. (2013). Türkiye'nin Madde Kullanımı Ve Bağımlılığı İle Mücadele Politikasının Stratejik İletişim Yaklaşımı Çerçevesinde Değerlendirilmesi. *Doktora Tezi* .

ORSAM, The Black Sea International. (2011). *Afganistan ve Bölgesel Güvenlik*. Ankara: Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi, The Black Sea International.

ÖZDEMİR, Ü., & DENİZ, T. (2013). Zonguldak Limanında Ro-Ro Taşımacılığı. *Doğu Coğrafya Dergisi* , 18 (30).

ÖZEL, C. (2013). Afganistan ve Pakistan'da Yaşanan Sorunlar ve Bu Sorunların Uluslararası Güvenliğe Etkileri. Ö. KÖRPE, U. Y. ASAL, T. Ç. ORUÇ, B. TÜRK, C. ÖZEL, A. YİĞİTEL, et al. içinde, *Asya'da Güvenlik Sorunları ve Yansımaları* (s. 129-156). İstanbul: BİLGESAM Yayınları.

ŞAHİN, O., & DEMİRBAŞ, E. (2013). Politik Yolsuzluk ve Yasadışı Uyuşturucu Ticaretine Etkisi: Uygulamalı Bir Çalışma. *JOBEPS* , 39-56.

T.C.Başbakanlık. (2010). *Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılıkla Mücadelede Ulusal Politika ve Strateji Belgesinin Uygulanması için 2. Eylem Planı 2010-2012*. Ankara: T.C.Başbakanlık.

T.C.Başbakanlık. (2013). *Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılıkla Mücadelede Ulusal Politika ve Strateji Belgesinin Uygulanması İçin 3. Eylem Planı 2013-2015*. Ankara: T.C.Başbakanlık.

T.C.Başbakanlık. (2013). *Ulusal Uyuşturucu Politika ve Strateji Belgesi 2013-2018*. Ankara: T.C.Başbakanlık.

T.C.Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü. *Haşhaş ve Alkaloid İşleri*. Ankara: Toprak Mahsulleri Ofisi.

T.C.Yargıtay Başkanlığı, 2012/2721 Esas, 2012/13802 Karar (Yargıtay 9.Ceza Mahkemesi Kasım 27, 2012)

UNODC. (2013). *Afghanistan Opium Survey 2013*. Vienna: United National.

UNODC. (2014). *The Illicit Drug Trade Through South-Eastern Europe*. Vienna: United Nations.

UNODC. (2010). *Word Drug Report 2010*. New York: United Nations.

UNODC. (2012). *Word Drug Report 2012*. New York: United Nations.

UNODC. (2014). *Word Drug Report 2014*. New York: United Nations.

UNODC. (2015). *Word Drug Report 2015*. New York: United Nations.

Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun, 2313 (Haziran 12, 1933).

Viyana Konvansiyonu. (1988). Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi. *19 Aralık 1988 Tarihli BM Konferansı Genel Kurulun 6.Toplantısı*. Viyana: Birleşmiş Milletler.

İNTERNET KAYNAKLARI

Burdur KOM Şube Müdürlüğü. Burdur İl Emniyet Müdürlüğü. (tarih yok). http://www.burdur.pol.tr/Sayfalar/Kacakecilik_Kanunlar.aspx. Erişim Tarihi: Şubat 19, 2016.

Cihan. (2014, Kasım 21). *Cihan Haber*. www.cihan.com.tr: <https://www.cihan.com.tr/tr/rusya-askeri-harcamalarin-1-5-kati-uyusturucuya-harciyor-1607112.htm>. Erişim Tarihi: Nisan 17, 2016.

Deutsche Welle. (2008, Ekim 10). *Deutsche Welle*. www.dw.com: <http://www.dw.com/tr/natodan-uyu%C5%9Fturucu-ile-m%C3%BCcadeleye-katk%C4%B1-karar%C4%B1/a-3704669>. Erişim Tarihi: Eylül 2, 2015.

Deutsche Welle. (2012, 01 18). *Deutsche Welle*. www.dw.com: <http://www.dw.com/tr/iran%C4%B1n-uyu%C5%9Fturucu-sorunu/a-15672904>. Erişim Tarihi: Şubat 14, 2016.

Emniyet Genel Müdürlüğü. TUBİM Şube Müdürlüğü. (2013). *TUBİM Şube Müdürlüğü*. KOM Daire Başkanlığı: <http://www.kom.pol.tr/tubim/Sayfalar/Tarih%C3%A7emiz.aspx>. Erişim Tarihi: Aralık 18, 2015.

Geçmiş Gazete. (tarih yok). *07 Ağustos 1972 Hürriyet Gazetesi Haberi*. 05 18, 2016 www.gecmisgazete.com: <http://www.gecmisgazete.com/haber/hashas-pazarliginin-icyuzu>. Erişim Tarihi: Mayıs 18, 2016.

Haber Rus. (2013, Şubat 26). *HabeRRus, Rusya ve Avrasya'dan Güncel Haberler*. www.haberrus.com: <http://haberrus.com/video-gallery/2013/02/26/rus-polisinden-operasyon-turpların-arasında-187-kilogram-eroin-bulundu.html>. Erişim Tarihi: Ocak 02, 2016.

Habertürk. (2015, Temmuz 05). *Haber Türk*. www.haberturk.com: <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1099258-zonguldakta-uyusturucu-operasyonu>. Erişim Tarihi: Mayıs 14, 2016.

Haşhaş. (2016, Nisan 06). *hashas.gen.tr*. www.hashas.gen.tr: <http://www.hashas.gen.tr/hashas-ekimi.html>. Erişim Tarihi: Mayıs 29, 2016

Hürriyet. (2011). *Hürriyet Avrupa*. <http://www.hurriyet.com.tr/avrupa/:http://avrupa.hurriyet.com.tr/ekler/silayolu2011/535/anasayfa>. Erişim Tarihi: Mart 19, 2016.

İSMMM. (2011, Haziran 31). *İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası*. www.ismmm.org.tr: http://archive.ismmm.org.tr/docs/basin/2011/bulten/01082011_SucEkonomisi.pdf. Erişim Tarihi: Nisan 26, 2016.

KAYHAN, H. (2016, Mayıs 11). *Yarın Haber*. www.yarin11.com: <http://www.yarin11.com/bilecik/uyusturucu-ile-savasin-icindegiz-h7278.html>. Erişim Tarihi: Haziran 2, 2016.

Milliyet. (2008). *Milliyet*. Milliyet Gazetesi Web Sitesi: <http://www.milliyet.com.tr/Yasam/HaberDetay.aspx?aType=HaberDetayArsiv&KategoriID=5&ArticleID=194585&PAGE=1>. Erişim Tarihi: Nisan 01, 2016

Milliyet. (1998, 01 22). www.milliyet.com.tr. Milliyet Gazetesi: <http://www.milliyet.com.tr/1998/01/22/entel/uyu.html>. Erişim Tarihi: Mart 13, 2016

NATO Dergisi. (2006, Nisan). *Eski ve Yeni Operasyonlar*. NATO Dergisi Web Sitesi: <http://www.nato.int/docu/review/2006/issue1/turkish/analysis.html>. Erişim Tarihi: Ocak 21, 2016

ÖZERTEM, H. S. (2010, Temmuz 12). *Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu*. www.usak.org.tr: <http://www.usak.org.tr/tr/usak-analizleri/dunya/afganistan-daki-uyusturucu-sorununun-Rusya-da-sosyal-yansimalari>. Erişim Tarihi: Şubat 22, 2016

T.C.Sağlık Bakanlığı. (2016). *Sağlığın Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü, Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı*. www.saglik.gov.tr: <http://www.saglik.gov.tr/SaglikTurizmi/belge/1-47676/uyusturucu-ile-mucadele-yuksek-kurulubr-bir-araya-geldi.html>. Erişim Tarihi: Nisan 14, 2016

T.C.Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü. (2016). *T.C.Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü*. www.tmo.gov.tr: <http://www.tmo.gov.tr/Main.aspx?ID=152>. Erişim Tarihi: Nisan 17, 2016

The Asia Foundation. (2010, 09 22). asiafoundation.org. The Asia Foundation: <http://asiafoundation.org/2010/09/22/philippines-spearheads-asean-effort-to-establish-regional-ro-ro-sea-transport-network/>. Erişim Tarihi: Ocak 12, 2016.

The Express Tribune. (2010, Ekim 8). *The Express Tribune*. www.tribune.com.pk: <http://tribune.com.pk/story/87591/central-asian-states-sign-anti-drugs-cooperation-agreement-with-russia/>. Erişim Tarihi: Haziran 2, 2016

TRT Haber. (2015, Haziran 12). *TRT Haber*. www.trthaber.com: <http://www.trthaber.com/haber/dunya/ukraynada-yarim-ton-eroin-ele-gecirildi-189720.html>. Erişim Tarihi: Nisan 27, 2016.

Türk Dış Politikası Kriz İncelemeleri. (2015, Aralık 24). *Türkiye'de Dış Politika Krizlerinde Karar Verme ve Kriz Yönetimi Süreç Analizi*. <http://www.tfpcrises.org/>: <http://www.tfpcrises.org/kuetuephane/istatistikler/itemlist/category/109-ana-sayfa-1972-1973-hashas-krizi>. Erişim Tarihi: Şubat 4, 2016.

Ukrürk. (2013, Kasım 18). *UKR Türk Ukrayna'ya Açılış Sayfası*. ukrurk.net: <http://ukrurk.net/ihbar-turkiyeden-geldi-turk-vatandasi-7-milyon-dolar-degerinde-uyusturucu-ile-yakalandi/>. Erişim Tarihi: Şubat 26, 2015.

UTİKAD. (2013, Nisan 15). *Uluslararası Taşımacılık ve Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği*. www.utikad.org.tr: <http://www.utikad.org.tr/haberler/?id=11001>. Erişim Tarihi: Kasım 18, 2015.